

บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภา
กรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง :
กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

นางสาวอัจฉราภา จิระภคธร



การศึกษาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

The Political Role of Canvassers for Candidates Running for Bangkok City

Council Who were Certified by the Election Committee:

A Case Study of Bangkok Voting District 11

Miss Autcharapa Jirapakkathorn

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภา
กรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง:
กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

ชื่อและนามสกุล นางสาวอัจฉราภา จิระภคธร

แขนงวิชา การเมืองการปกครอง


สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช


อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2557

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ


..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)


.....
(รองศาสตราจารย์อุทรพร อิศรชัย)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษา คำนวณอิสระ บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภา

กรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง :

กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

ผู้ศึกษา นางสาวอัจฉราภา จิระภคธร รหัสนักศึกษ 2518000746 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

(การเมืองการปกครอง) **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข **ปีการศึกษา** 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร (2) บทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งแต่เกี่ยวข้องมาสู่การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร และ (3) ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบการวิจัยเอกสาร กลุ่มตัวอย่าง 20 คน ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำ จำนวน 15 คน เครื่องมือวิจัยประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบเก็บข้อมูลจากเอกสาร และแบบบันทึกจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งคือการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งในทางหลักการ บทบาทสำรวจข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการเลือกตั้ง การรักษาฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง บทบาททรงรณรงค์หาเสียง และบทบาทดำเนินการร้องเรียนคู่แข่งทางการเมืองทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง (2) ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีพฤติกรรมนอกเหนือจากการเลือกตั้งแต่เกี่ยวข้องมาสู่การเลือกตั้ง การรับเชิญไปเป็นประธานในพิธีต่างๆ และบทบาทที่ไม่เปิดเผยได้แก่การให้กู้เงิน การเร่งรัดให้มีการก่อสร้างสาธารณูปโภค และการฝากนักเรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษา (3) ปัญหาอุปสรรคของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ คู่แข่งทางการเมืองเพ่งเล็งการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง และผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้ามข่มขู่และใส่ร้ายทางการเมือง

คำสำคัญ บทบาท ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

Independent Study title: The Political Role of Canvassers for Candidates Running for Bangkok City Council Who were Certified by the Election Committee: A Case Study of Bangkok Voting District 11

Author: Miss Autcharapa Jirapakkathorn; **ID:** 2518000746; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Independent Study advisor:** Dr. Senee Comsook, Associate Professor; **Academic year:** 2014

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the election-related political roles of canvassers for candidates running for positions on the Bangkok City Council in Bangkok Voting District 11; (2) non-election-related roles of the canvassers that may have also had an effect on the election results; and (3) problems related to the expression of the canvassers' political roles.

This was a qualitative research and a documentary research. The sample population, chosen through purposive sampling, consisted of 5 candidates running for positions on the Bangkok City Council and 15 of their core canvassers. Data were collected using a structured interview form, a documentary data collection form, and a participatory observation data collection form. Data were analyzed through descriptive analysis.

The results showed that (1) The major support roles of the canvassers were to formally publicize the candidate, to survey basic information about the voting district that could affect the election, to maintain the candidate's voter base, to undertake direct campaigning, and to lodge complaints against political adversaries who were suspected of violating election laws. (2) The non-election-related roles of the canvassers were to accept invitations to preside at various ceremonies or social functions, and the covert roles of giving informal sector loans, accelerating public infrastructure projects and bribing or pressuring related persons to accept voters' children to enter the schools they desired. (3) Problems encountered by canvassers in their roles were the opposing candidates' intentions or efforts to evade election laws as well as threats, slander and muckraking by canvassers from the opposing candidates' side.

Keywords: Canvasser, Political supporter, Bangkok City Council, Election Committee, Election fraud

กิตติกรรมประกาศ

การเขียนรายงานค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลช่วยเหลือ รวมทั้งแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ของการเขียนรายงาน โดยตลอด นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อย สมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ที่กรุณาได้รับเป็นประธาน คณะกรรมการสอบค้นคว้าอิสระฉบับนี้ และขอขอบพระคุณดร.บุญสนอง สมวงศ์ ดร. นภรัตน์ จิวาลักษณ์รวมทั้ง พลอากาศโท ศักดิ์ดา หาญยุทธ เป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาได้รับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และได้กรุณาเสียสละเวลาตรวจสอบเครื่องมือวิจัยอย่างดีเยี่ยมขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้และฝึกฝนผู้วิจัยให้เกิด ความเข้าใจในรัฐศาสตร์อย่างลึกซึ้งได้ จนกระทั่งสามารถเขียนรายงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ ลงด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณหมายเลขงานภารกิจบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณนภรัตน์ กิตติรัตนมงคล และคุณอารีรัตน์ อินจ้อย ในความมีน้ำใจ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ ตลอดจนเพื่อนๆ รัฐศาสตร์ และผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในการทำค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ รวมทั้งเป็นกำลังใจ ตลอดมา

อัจฉราภา จิระภคธร

ตุลาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	8
กรอบแนวคิดการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	10
ข้อตกลงเบื้องต้น	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	14
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	15
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	15
แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง	15
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	17
แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	19
แนวคิดการปกครองท้องถิ่น	21
แนวคิดเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตยกับการปกครองท้องถิ่น	23
แนวคิดเกี่ยวกับห้วคะแนน	25
แนวคิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์	34
สภาพทั่วไปของเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร	42
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง	57
ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งแต่เกี่ยวข้องมาสู่ การเลือกตั้งของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภา กรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง	74
ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคจากการแสดงบทบาททางการเมืองของ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง	80
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	88
สรุปการวิจัย	88
อภิปรายผล	89
ข้อเสนอแนะ	94
บรรณานุกรม	96
ภาคผนวก	99
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ	100
ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	102
ค แผนภาพเขตเลือกตั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร	109
ประวัติผู้ศึกษา	111

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 ประชากรผู้สมัครรับเลือกตั้ง.....	47
ตารางที่ 3.2 ประชากรผู้สนับสนุนสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ระดับแกนนำ.....	48
ตารางที่ 3.3 กลุ่มตัวอย่างจากผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร.....	49
ตารางที่ 3.4 กลุ่มตัวอย่างจากผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกกรุงเทพมหานคร ระดับแกนนำ.....	50
ตารางที่ 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร.....	53
ตารางที่ 3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์.....	54
ตารางที่ 3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....	54



ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เพียงสายเดียวหรือกลุ่มเดียว.....	36
ภาพที่ 2.2 โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบพีระมิด.....	37
ภาพที่ 2.3 ระบบอุปถัมภ์ในประเทศไทย.....	42



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทุจริตการเลือกตั้ง เป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ประชาธิปไตยของไทยไม่อาจเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ ในอดีตประเทศไทยจึงให้มีการเลือกตั้งเฉพาะการเลือกตั้งระดับชาติ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถึงแม้ว่าจะมีการแบ่งเขตการเลือกตั้ง หรือจัดรูปแบบของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่ก็ยังคงมีการเลือกตั้งเป็นกระบวนการสำคัญที่สุดที่จะเลือกสรรบุคคลเข้าสู่ระบบการเมือง จนกระทั่งได้มีการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ โดยนับที่ว่าต้องการให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยเพียงแค่การกากบาทเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเรื่องที่ไกลตัวจนเกินไป ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะไม่เคยรู้จัก ไม่เคยใกล้ชิดคิด หรือไม่เคยได้ยินชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนที่ตนเองเลือกมาก่อน หากแต่เมื่อหวัคະແນนของผู้สมัครรับเลือกตั้งมาชักชวนให้ลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็อาจจะลงคะแนนเสียงให้ด้วยเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับหวัคະແນນคนนั้น ตัวอย่างเช่นลงคะแนนเสียงให้เพราะความเกรงใจหวัคະແນນ เพราะเป็นญาติของหวัคະແນນ เพราะหวัคະແນນเคยอุปถัมภ์ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาก่อน หรือเพราะความคาดหวังว่าในอนาคตอาจจะต้องพึ่งพาผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือหวัคະແນນคนนั้นให้ช่วยเหลือในบางเรื่องบางโอกาส เป็นต้น

ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือหวัคະແນນจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง (อติพรธณ ทองจรัส 2552) ซึ่งการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงนั้น อาจเป็นไปได้ทั้งวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมายหรือวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันได้แก่ การทุจริตการเลือกตั้ง ทั้งก่อนที่จะมีการเลือกตั้งและภายหลังจากการเลือกตั้ง เพื่อให้มีการตัดสิทธิ์ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยคาดหวังว่าจะเป็นการตัดคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นคู่แข่งทางการเมือง และเพิ่มคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่ ซึ่งในอดีตที่มีการเลือกตั้งเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การทุจริตการเลือกตั้งจึงมีแต่เฉพาะการเลือกตั้งในระดับประเทศดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2518 ก็เป็นการให้สิทธิประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย สืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พุทธศักราช 2518 กำหนดให้กรุงเทพมหานครมีผู้ว่าราชการที่มาจากการเลือกตั้ง และมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี โดยหลักการเบื้องต้นของการให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้ง ก็คือการ “แยกฝ่ายบริหารกับสภาออกจากกัน โดยให้มีการเลือกตั้งจากประชาชนทั้งสองฝ่าย และฝ่ายบริหารจะเป็นการเลือกตั้งผู้ว่าฯ คนเดียว เพื่อให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจเข้มแข็งตัดสินใจได้ ถ้ามีความขัดแย้งระหว่างอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติ ก็ต้องยุบทั้งคู่ให้ประชาชนเป็นคนตัดสินใจใหม่” ส่งผลให้ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครมีสิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เพื่ออยู่ในวาระการบริหารกรุงเทพมหานคร คราวละ 4 ปี พร้อมกับมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (สก.) และสมาชิกสภาเขตกรุงเทพมหานคร (สข.) เป็นผู้แทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามเขตเลือกตั้งต่างๆ โดยจะอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี เช่นเดียวกัน (สภากรุงเทพมหานคร พุทธศักราช 2528) จึงเป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อระบอบประชาธิปไตยของไทยเป็นอันมาก เนื่องจากการเลือกตั้งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น ในพื้นที่ที่ไม่กว้างจนเกินไป ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถพบปะกับประชาชนได้ง่ายกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การแข่งขันในการหาเสียงเลือกตั้งจึงเข้มข้นมากขึ้นตามไปด้วย

สิ่งที่ตามมาก็คือ การคัดเลือกรับเลือกเพื่อให้ทำหน้าที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ หัวคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั่นเอง เพราะบุคคลที่จะทำหน้าที่หัวคะแนนได้นั้น ต้องมีความสามารถในการชักชวนโน้มน้าวใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้วางใจ และตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ ก็ตาม ดังนั้น ผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงต้องเป็นบุคคลที่มีบารมี หรือมีอิทธิพลในด้านต่างๆ ต่อประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่นั้นๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อมีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นดังเช่นการเลือกตั้งของกรุงเทพมหานครที่เป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นเป็นครั้งแรกของประเทศไทยนั้น การแข่งขันในการหาเสียงเลือกตั้งมีความเข้มข้นมากกว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังที่กล่าวมาแล้ว ก็ได้ส่งผลให้บทบาทของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งของการเลือกตั้งกรุงเทพมหานครทวีความเข้มข้นตามไปด้วย เพราะบทบาทของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องเปลี่ยนแปลงพลิกแพลงตลอดเวลาเพื่อให้การแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงมีประสิทธิภาพ สามารถแย่งชิงคะแนนเสียงจากคู่แข่งทางการเมืองให้ได้ด้วยเหตุนี้ การเลือกตั้งของกรุงเทพมหานครจึงมีการรื้อเรียนการทุจริตการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก ยกตัวอย่างของเขตเลือกตั้ง

ที่ 11 กรุงเทพมหานคร เช่น ในการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2553 โดย นพ.บุรณัชย์ สมุทรักษ์ โฆษกพรรคประชาธิปัตย์ แถลงว่าขณะนี้ในเขตรอบนอกพื้นที่ ตะวันออกโดยเฉพาะเขตคันนายาวมีการทำลายและขโมยป้ายหาเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร และ สมาชิกสภาเขต ของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งขณะนี้ได้แจ้งความไว้แล้ว ส่วน พื้นที่ด้านเหนือของกรุงเทพฯมีเครือข่ายนอกกฎหมายและเครือข่ายใต้ดินคุกคามผู้นำท้องถิ่นของ พรรคเพื่อไม่ให้ออกไปใช้สิทธิ และผู้สมัครของพรรคหาเสียง ขณะที่พื้นที่ฝั่งธนบุรี ได้มีการจัดพา แคนนำไปเที่ยวเพื่อแลกกับการสนับสนุนพรรคการเมืองหนึ่ง จึงขอเรียกร้องให้หยุดการกระทำ ดังกล่าว เพราะจะดำเนินคดีจนถึงที่สุดและตลอดสัปดาห์นี้รัฐมนตรีของพรรคทุกคนจะช่วยกันลง พื้นที่หาเสียงภายใต้สโลแกน "1 เสียง กำหนดอนาคต กทม." เพื่อให้ประชาชน ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง วันที่ 29 สิงหาคม 2553 นี้ และในการเลือกตั้งกรุงเทพมหานครที่ผ่านๆ มา ดังเช่นเมื่อคราวการ เลือกตั้ง พ.ศ. 2549 ก็เคยพบข่าวการทุจริตของเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ข่าวจาก หนังสือพิมพ์ผู้จัดการที่ว่า “โค้งสุดท้ายเลือกตั้ง สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สนามแข่งขันดุคู่แข่ง สะกิดตำรวจค้นรถจับกุมหัวคะแนนพร้อมของกลางเงินสดเย็บติดแผ่นพับแนะนำตัวผู้สมัคร 2 พรรคใหญ่ขณะที่ผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ” โดยมีเนื้อหาของข่าว คือ เมื่อเวลา 22.30 น. วันที่ 20 กรกฎาคม 2549 ร้อยตำรวจเอก ชินิติ เสียงลอย รองสารวัตรงานสายตรวจ 1 สถานีตำรวจนครบาล ดอนเมืองพร้อมกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าจับกุม นายอภิรักษ์ แก้วสาหร่าย อายุ 19 ปีอยู่บ้านเลขที่ 8/46 ม.4 แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร พร้อมของกลางอาวุธมีด 2 พุท 1 เล่ม, กระสุน ปืนขนาด .38 จำนวน 8 นัด, วิทยุสื่อสาร ไอคอม 1 เครื่อง, แผ่นพับแนะนำตัวผู้สมัคร สมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภาเขต หมายเลข 3 โดยในแผ่นพับใบเดียวกัน ระบุชื่อนายพงษ์ศักดิ์ (หมี) กิจพิทักษ์ เขต 1 ดอนเมือง จากพรรคชาติไทย และนางสมปองโสภณดิเรกรัตน์ เขต 2 ดอน เมือง จากพรรคประชาธิปัตย์ โดยมีรูปของ น.ส.จณิสตาแก้วเฉลิมวงศ์ หรือน้องแบม อดีต ส.ส.เขต ดอนเมือง พรรคชาติไทย กับนายอภิรักษ์ โฆษะ โยธิน ผู้ว่าฯ กทม. อยู่ในแผ่นพับด้วย พร้อมเงินสดที่ เย็บติดกับแผ่นพับ แผ่นละ 200 บาท, ซองใส่เงินสด 99 ซอง ซองละ 200 บาท, บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง 18 แผ่น และรถยนต์อิชูซู สีดำ ทะเบียน สก-2627 กทม. โดยเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมได้ที่ บริเวณหน้าวัดดอนเมืองใกล้ธนาคารไทยพาณิชย์ ถนนสรงประกา แขวงสีกัน เขตดอนเมือง ก่อนนำ ตัวมาส่งมอบให้กับพันตำรวจโท อนุรักษ์ คุ่มทรัพย์ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลดอน เมือง ดำเนินคดีในข้อหาจัดเตรียมทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดเพื่องูใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ลงคะแนนให้กับผู้สมัคร มีและใช้วิทยุสื่อสารโดยไม่ได้รับอนุญาต, มีเครื่องกระสุนปืนโดยไม่ได้รับ อนุญาตและข้อหาพกพาอาวุธมีดไปในที่สาธารณะ โดยไม่มีเหตุอันควร พันตำรวจเอก จัตุพันธ์ วรรณภักตร์ ผู้กำกับสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง กล่าวว่า จากการสอบสวนนายอภิรักษ์

ผู้ต้องหาขอให้การภาคเสธ โดยให้การว่าได้ขับรถมาส่งนายสมภพ ท่าไถ่ อายุ 25 ปี ซึ่งเป็นญาติ ลูกพี่ลูกน้องกัน ไปกินเหล้าที่หน้าวัดดอนเมืองขณะที่ตนเองขับรถออกมาก็มาถูกตำรวจจับกุมซึ่งของกลางในรถตนไม่รู้เรื่องเพราะเป็นรถของนายสมภพแต่ยอมรับว่านายสมภพเป็นหัวหน้าให้พรรคการเมืองหนึ่ง ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้นำกำลังเข้าจับกุมนายสมภพซึ่งถูกอ้างว่าเป็นเจ้าของรถคันดังกล่าวได้ที่บริเวณหน้าวัดดอนเมืองขณะนั่งดื่มสุรากับเพื่อนๆ พร้อมนำตัวมาสอบสวนที่ สน.ดอนเมืองโดยนายสมภพให้การปฏิเสธว่ารถคันดังกล่าวไม่ใช่ของตนเองเบื้องต้นเจ้าหน้าที่ได้กันตัวนายสมภพไว้เป็นพยานเพื่อทำการสืบสวนสอบสวนขยายผลต่อไป ด้านร้อยตำรวจเอก ชินติ กล่าวไว้ว่า ก่อนเข้าทำการจับกุมเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งจากพลเมืองดีว่ารถคันดังกล่าวน่าจะมีสิ่งผิดปกติหมายจึงได้นำกำลังเจ้าหน้าที่ไปหุ้มเพื่อทำการตรวจค้นที่หน้าวัดดอนเมืองระหว่างนั้นเห็นนายอภิรักษ์ขับรถคันดังกล่าวมาคนเดียวจึงขอตรวจค้นก็พบของกลางจำนวนมากจึงนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี”

จึงกล่าวได้ว่า ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อ พุทธศักราช 2475 เป็นต้นมาก็ตาม รวมทั้งได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พุทธศักราช 2528 ได้ทำให้มีการเลือกตั้งครอบคลุมทุกระดับ ตั้งแต่การเลือกตั้งในระดับประเทศลงมาสู่การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น กลับปรากฏว่าการทุจริตการเลือกตั้ง แม้จะเป็นการเลือกตั้งระดับสมาชิกสภากรุงเทพมหานครก็ตาม ซึ่งจะเห็นว่า การทุจริตการเลือกตั้งนั้นก็เนื่องมาจากผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ทั้งบทบาทที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและนอกเหนือจากการเลือกตั้ง ดังนั้น การจะแก้ไขปัญหาของการจัดการเลือกตั้ง อันเป็นปัญหาสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของไทย จึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้นด้วย

ภายหลังจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครใน พ.ศ. 2541 พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2549 ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2553 โดยที่การเมื่อครั้งการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2541 พบรายงานข่าวการเลือกตั้งว่าเขตสัมพันธวงศ์ มีการแจ้งย้ายที่อยู่มากผิดปกติ สรุปรายละเอียดของรายงานข่าวจาก (www.ThaiPR.net ค้นคืนเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2553) กรณีได้มีหนังสือพิมพ์หลายฉบับเสนอข่าวว่าสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ มีการแจ้งย้ายที่อยู่เป็นจำนวนมากผิดปกติ เพื่อหวังผลในการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและสมาชิกสภาเขตที่กำหนดวันเลือกตั้งในวันอาทิตย์ที่

26 เมษายน 2541 และเรื่องในลักษณะดังกล่าวนี้เคยเกิดขึ้นบ่อยครั้งซึ่งสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ได้มีหนังสือแจ้งกำชับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหากรณีการแจ้งย้ายที่อยู่เพื่อหวังผลในการเลือกตั้งในทุกระดับให้สำนักทะเบียนทุกแห่งปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายและหนังสือสั่งการ ที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัดด้วยความระมัดระวัง ละเอียดรอบคอบตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้ช่วยกันสอดส่องดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บริสุทธิ์ ยุติธรรมและไม่ตกเป็นเครื่องมือคนที่กระทำทุจริตหรือได้รับผลประโยชน์จากการเลือกตั้งดังกล่าวไว้แล้วนั้นจากข่าวที่สื่อมวลชนได้เสนอข้างต้น ในฐานะสำนักทะเบียนกลางได้ติดตามและแจ้งประสานไปยังกรุงเทพมหานครให้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าได้เป็นไปตามที่มีการเสนอข่าวหรือไม่ตลอดจนได้สั่งการให้สำนักทะเบียนอื่นในเขตพื้นที่ที่จะมีการเลือกตั้งดังกล่าวตรวจสอบและหาแนวทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในทำนองเดียวกันนี้ด้วย ซึ่งผลการตรวจสอบบ้านที่มีการย้ายเข้า-ออกและสงสัยว่ามีการย้ายที่อยู่เพื่อหวังผลในการเลือกตั้งที่สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ตามที่มีการเสนอข่าวพบว่าจากการสอบปากคำเจ้าบ้านและผู้อยู่อาศัยในบ้านทุกคนต่างให้การยืนยันว่าได้อาศัยอยู่ในบ้านดังกล่าวจริง นอกจากนี้กรุงเทพมหานครยังได้ตรวจสอบสำนักงานเขตอื่นที่มีการแจ้งย้ายเข้า-ออก มากผิดปกติและมีเหตุที่น่าสงสัยว่าจะมีการแจ้งย้ายที่อยู่เพื่อหวังผลในการเลือกตั้ง พบว่ามีสำนักงานเขตที่มีการแจ้งย้ายเข้า-ออก มากผิดปกติ 5 แห่งคือ สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ สำนักงานเขตดอนเมือง สำนักงานเขตลาดกระบัง สำนักงานเขตมีนบุรี และสำนักงานเขตคลองสามวา ส่วนสาเหตุที่มีการแจ้งย้ายเข้า-ออก มากผิดปกติ เนื่องจากสำนักทะเบียนดังกล่าวตั้งอยู่ในเขตรอบนอก มีการขยายตัวของบ้านจัดสรร โรงงานอุตสาหกรรมและการย้ายภูมิลำเนาของทหารที่ปลดประจำการแล้วและจากข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่ามีการแจ้งย้ายอำพรางเพื่อหวังผลในการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและสมาชิกสภาเขตแต่อย่างใด

ในขณะที่การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2545 จำนวน 14 เขต ได้แก่ เขตบางเขน เขตจตุจักร เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ เขตสายไหม เขตบางกะปิเขตลาดพร้าว เขตบึงกุ่ม เขตวังทองหลาง เขตสะพานสูง เขตคันนายาว เขตมีนบุรีเขตคลองสามวาและเขตลาดกระบัง ในวันที่อาทิตย์ที่ 10 มีนาคม 2545 (www.ThaiPR.net ค้นเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2553) กรุงเทพมหานคร ประกาศเตือนประชาชนได้โปรดระมัดระวังการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งในระหว่างการเลือกตั้งสมาชิกสภาเขต คือเมื่อได้มีประกาศกรุงเทพมหานครให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเขตในเขตเลือกตั้งใดจนถึงวันเลือกตั้งห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจะจูงใจให้ผู้เลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่นหรือให้งดเว้นมิให้ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครใดด้วยวิธีการ ดังนี้ 1) จัดทำให้ เสนอให้หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด 2) ให้ เสนอให้หรือสัญญาว่าจะให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นไม่ว่าทางตรง

หรือทางอ้อมแก่สมาคม มูลนิธิวัด สถาบันการศึกษาหรือสถานสงเคราะห์อื่นใด 3) ทำการโฆษณา
หาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ 4) ทำสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์หรือสิ่งอื่น
ใดเพื่อประโยชน์ของบุคคล ชุมชน สมาคมมูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา หรือสถาบันอื่นใด ทั้งนี้ไม่
ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่ ก็ตาม 5) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด ทั้งนี้หากผู้ใดฝ่าฝืน
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนและปรับไม่เกิน 10,000 บาทและนายชัยวิช กล่าวอีกว่า
นอกจากนี้นับตั้งแต่วันที่ 18.00 น.ของวันก่อนวันเลือกตั้ง 1 วัน (9 มีนาคม 2545) จนถึงวัน
เลือกตั้งห้ามมิให้ผู้ใดทำการโฆษณาไม่ว่าโดยวิธีการใดอันเป็นคุณหรือโทษแก่ผู้สมัครหรือทำด้วย
ประการใดอันเป็นการรบกวนหรือเป็นอุปสรรคแก่การเลือกตั้งรวมทั้งห้ามมิให้ผู้ใดขาย จำหน่าย
แจกจ่ายหรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้งหากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน
หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2549 ก็พบการทุจริตการเลือกตั้ง
(คมชัดลึก 2549: 3) สรุปใจความได้ว่า นายสุรศักดิ์ สอนเครือ ผู้อำนวยการเขตคลองสาน กล่าวว่า
ในคืนหมาหอน ได้รับร้องเรียน 1-2 จุดว่ามีกรซื้อเสียงกันหัวละ 500 บาท แต่จากการตรวจสอบไม่
พบหลักฐาน จึงไม่สามารถดำเนินการเอาผิดได้ ผู้สื่อข่าวรายงานการใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตบางกอก
น้อย บางกอกใหญ่ และคลองสาน ช่วงครึ่งวันเช้าพบว่า มีผู้ออกมาใช้สิทธิค่อนข้างบางตา ยกเว้นใน
หน่วยเลือกตั้งที่อยู่ใกล้ชุมชนหรือหน่วยงานราชการ

ประกอบกับส่วนหนึ่งของคำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ให้มีการ
เลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตจตุจักร เขตเลือกตั้งที่ 2 (ใหม่) สรุปเรียบเรียงได้ว่า การ
เลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตจตุจักร เขตเลือกตั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2549 มีผู้
ร้องเรียนว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากนายกสมาชิกสภา
กรุงเทพมหานคร ผู้ถูกร้องเรียนได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 57 แห่ง
พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พุทธศักราช 2545 ซึ่งมีข้อ
กล่าวหาอันเป็นสาระสำคัญ กล่าวคือเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2549 ตัวแทน (หัวคะแนน) ของผู้ถูกร้อง
เรียนให้เงินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คนละ 150 บาท ที่อาคารพักอาศัยของข้าราชการและลูกจ้างกรม
ยุทธโยธาทหารบกแขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร เพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้
ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้ถูกร้องเรียน โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานคร
ดำเนินการสืบสวนสอบสวนและพิจารณาโดยได้ให้โอกาสผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียนมีหนังสือ
ชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน จากนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณารายงานการ
สืบสวนสอบสวน ตลอดจนพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบกันแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อ
ได้ว่าตัวแทน (หัวคะแนน) ของผู้ถูกร้องเรียนให้เงินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนละ 150 บาท ที่อาคารพัก

อาศัยของข้าราชการและลูกจ้างกรมยุทธโยธาทหารบกแขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร เพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้ถูกร้องเรียนอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พุทธศักราช 2545 แต่ยังไม่ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องเรียนก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สันับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการดังกล่าว ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีผลให้การเลือกตั้งสมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร เขตจตุจักร เขตเลือกตั้งที่ 2 ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องเรียนมิได้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรมจึงมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตจตุจักร เขตเลือกตั้งที่ 2 ใหม่ แทนผู้ถูกร้องเรียน ซึ่งมีผลทำให้ผู้ถูกร้องเรียนพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่มิคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครในเดือนสิงหาคม 2553 ซึ่งเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานครยังคงพบปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งดังที่ได้นำเสนอไว้แล้วข้างต้น จึงกล่าวได้ว่าถึงแม้จะมีความพยายามที่จะให้การเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของไทยพัฒนาด้วยการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จากทุกภาคส่วนของประชาชนชาวไทยในรูปแบบของสมาชิกรัฐธรรมนูญ หรือ สสร. โดยได้รับการยอมรับว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน แต่การรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถูกยกเลิก จากนั้นจึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 ที่ผ่านการจัดทำประชามติจากประชาชนทั้งประเทศว่ายอมรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งของไทยไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากวังวนเดิมอันได้แก่การพยายามกระทำการทุจริตการเลือกตั้งในทุกรูปแบบซึ่งจะพบการทุจริตเช่นนี้ในการเลือกตั้งทุกระดับ ดังจะเห็นได้จากส่วนหนึ่งของข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ประกอบกับผู้ศึกษาค้นคว้าได้มีโอกาสเข้าไปสังเกตการณ์การเลือกตั้งสมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 เมื่อคราวการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร วันที่ 29 สิงหาคม 2553 จึงได้รับทราบข้อมูลในด้านต่างๆ ของกระบวนการหาเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งบทบาททางการเมืองต่างๆ ของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 ซึ่งพบว่า เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งของไทย ด้วยเหตุผลทั้งหลายดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้มีความสนใจจะศึกษา เรื่อง บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร โดยกำหนดกรณีศึกษา คือ เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อศึกษาบทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งแต่เกี่ยวโยงมาสู่การเลือกตั้งของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร โดยผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับหวัะแนน แนวคิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ รวมทั้งสภาพโดยทั่วไปของเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งเขียนเป็นภาพกรอบการวิจัยได้ดังต่อไปนี้ ในภาพที่ 1.1



**บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุน
ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สก.**

**1. บทบาททางการเมืองที่เกี่ยวกับการ
เลือกตั้ง**

1.1 บทบาทที่เปิดเผย เช่น การเคาะประตู
บ้าน การแห่รถหาเสียง เป็นต้น

1.2 บทบาทที่ไม่เปิดเผย เช่น การสัญญา
ว่าจะให้ การจัดเลี้ยง การแจกเงิน แจก
สิ่งของ หรือประโยชน์อื่น เป็นต้น

**2. บทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้ง
ตั้งแต่เกี่ยวข้องมาสู่การเลือกตั้ง**

2.1 บทบาทที่เปิดเผย เช่น การรับเชิญไป
เป็นประธานในพิธีต่างๆ การไปร่วมงาน
ในชุมชนในฐานะของประธานชุมชน เป็นต้น

2.2 บทบาทที่ไม่เปิดเผย เช่น การให้กู้เงิน
การเร่งรัดให้มีการก่อสร้างสาธารณูปโภค
การฝากนักเรียน เป็นต้น

**3. ปัญหาอุปสรรคจากการแสดงบทบาท
ของผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ**

3.1 ไม่สามารถทำบทบาทได้ทุกรูปแบบ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทที่ไม่เปิดเผย
เช่น ข้อจำกัดเวลา ประสบการณ์ เป็นต้น

3.2 ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจาก
สภาพแวดล้อมของผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ
เช่น สภาพแวดล้อมจากคู่แข่ง กกต. ชุมชน

ฯลฯ

การสนับสนุนผู้สมัคร
รับเลือกตั้งสมาชิกสภา
กรุงเทพมหานครให้ได้รับ
การเลือกตั้ง

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ เฉพาะพื้นที่ของเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร ในการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตามประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย เขตภาษีเจริญ เขตบางแค และเขตหนองแขม

4.2 กำหนดขอบเขตด้านเวลา ศึกษาเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2553 เท่านั้น

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

5.1 ผู้วิจัยกำหนดอักษรเป็นชื่อสมมติ แทนชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2553 ตามขอบเขตการวิจัย ซึ่งจะเอ่ยนามในครั้งนี

5.1.1 ผู้สมัคร ก แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานครจากพรรคเพื่อไทย

5.1.2 ผู้สมัคร ข แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานครจากพรรคประชาธิปัตย์

5.1.3 ผู้สมัคร ค แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานครจากพรรคการเมืองใหม่

5.1.4 ผู้สนับสนุน พ แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำจากพรรคเพื่อไทย

5.1.5 ผู้สนับสนุน ป แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำ จากพรรคประชาธิปัตย์

5.1.6 ผู้สนับสนุน ม แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำ จากพรรคการเมืองใหม่

5.2 ผู้วิจัยกำหนดรหัสและตัวเลขเป็นชื่อสมมติ แทนชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำในการแสวงหาและรวบรวมการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ยินดีให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตามข้อ 5.1 ซึ่งอาจจะได้เอ่ยนามถึงในการวิจัย ทั้งนี้สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง แยกเป็น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจาก

พรรคเพื่อไทย มีจำนวน 2 คน ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคประชาธิปัตย์ มีจำนวน 2 คน และผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมืองใหม่ มีจำนวน 1 คน และกลุ่มที่ 2 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร มีจำนวน 15 คน ซึ่งกลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่กล่าวมานี้จะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและมีบทบาททางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 กลุ่มผู้สมัครรับเลือกตั้ง แทนด้วยตัวเลขดังนี้ 01 – 04 ดังนี้

- 1) ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคเพื่อไทย หรือ ผู้สมัคร ก ได้แก่
 - ผู้สมัคร ก01 แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคเพื่อไทยคนที่ 1
 - ผู้สมัคร ก02 แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคเพื่อไทยคนที่ 2
- 2) ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์ หรือ ผู้สมัคร ข ได้แก่
 - ผู้สมัคร ข01 แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์คนที่ 1
 - ผู้สมัคร ข02 แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์คนที่ 2
- 3) ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคการเมืองใหม่ หรือ ผู้สมัคร ค ได้แก่
 - ผู้สมัคร ค01 แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคการเมืองใหม่คนที่ 1

5.2.2 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำ แทนด้วยตัวเลข 1 -5 ดังนี้

- 1) ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคเพื่อไทย ได้แก่
 - ผู้สนับสนุน พ01 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคเพื่อไทยคนที่ 1
 - ผู้สนับสนุน พ02 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคเพื่อไทยคนที่ 2
 - ผู้สนับสนุน พ03 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคเพื่อไทยคนที่ 3
 - ผู้สนับสนุน พ04 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคเพื่อไทยคนที่ 4
 - ผู้สนับสนุน พ05 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคเพื่อไทยคนที่ 5
- 2) ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์ ได้แก่
 - ผู้สนับสนุน ป01 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคประชาธิปัตย์คนที่ 1

- ผู้สนับสนุน ป02 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรค
ประชาธิปไตยคนที่ 2
- ผู้สนับสนุน ป03 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรค
ประชาธิปไตยคนที่ 3
- ผู้สนับสนุน ป04 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรค
ประชาธิปไตยคนที่ 4
- ผู้สนับสนุน ป05 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรค
ประชาธิปไตยคนที่ 5

3) ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคการเมืองใหม่ ได้แก่

- ผู้สนับสนุน ม01 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมือง
ใหม่คนที่ 1
- ผู้สนับสนุน ม02 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมือง
ใหม่คนที่ 2
- ผู้สนับสนุน ม03 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมือง
ใหม่คนที่ 3
- ผู้สนับสนุน ม04 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมือง
ใหม่คนที่ 4
- ผู้สนับสนุน ม05 แทนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมือง
ใหม่คนที่ 5

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 **บทบาท** หมายถึง การประพฤติปฏิบัติหรือการกระทำของพฤติกรรมของบุคคลที่ได้แสดงออกมาตามความรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่หรือตามที่ดำรงตำแหน่งนั้นๆ

6.2 **การเมือง** หมายถึง การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ เพื่อใช้อำนาจดังกล่าวแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าต่อสังคม ซึ่งได้แก่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การแจกแจงฐานะทางสังคม และการกำหนดที่มาของอำนาจการปกครอง

6.3 **บทบาททางการเมือง** หมายถึง การทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามภาระหน้าที่หรือตามมาตรฐานสังคมนั้นๆเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์โดยอาศัยอำนาจที่มีอยู่เพื่อแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าต่อสังคมให้เกิดประโยชน์เท่าที่จะทำได้แก่สังคมนั้นๆ

6.4 บทบาทที่ไม่เกี่ยวกับการเลือกตั้งแต่เกี่ยวข้องกลับมาสู่การเลือกตั้ง หมายถึง การที่กิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง เช่น การพบปะพูดคุยเรื่องโรงเรียน สนามฟุตบอล

6.5 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง ผู้ที่รับจะทำหน้าที่แสวงหาการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงและรวบรวมคะแนนเสียงด้วยวิธีการต่างๆ ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ในการเลือกตั้งวันที่ 29 สิงหาคม 2553 เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร จนทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งชนะการเลือกตั้ง ดังนั้น ในความหมายทั่วไป ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่แสวงหาการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จึงหมายความถึงหัวหน้าคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั่นเอง

6.6 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งไม่น้อยกว่า คะแนนจากจำนวนผู้ ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งดังนั้นจึงมีผู้สมัครรับเลือกตั้งตามนิยามศัพท์นี้

6.7 สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร หมายถึง บุคคลที่เป็นตัวแทนในการแสดงเจตจำนงของประชาชนที่มี อำนาจหน้าที่ในการตราข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พิจารณางบประมาณผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเพื่อความเห็นชอบ พร้อมทั้งควบคุมฝ่ายบริหารด้วยการตั้งกระทู้ถามผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร การเสนอญัตติเพื่อให้กรุงเทพมหานครดำเนินการอภิปรายทั่วไปและการพิจารณาสอบสวนโดย คณะกรรมการสามัญหรือวิสามัญของกรุงเทพมหานคร

6.8 กรุงเทพมหานคร หมายถึง เมืองหลวงของประเทศไทยและเป็นที่ตั้งของที่ทำการของรัฐบาล ซึ่งเป็นจุดศูนย์รวมของประชาชนเป็นจำนวนมาก

6.9 กรุงเทพมหานคร (กทม.) หมายถึง เป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เดิมเป็นเทศบาลนคร ต่อมาเพื่อความเหมาะสมสอดคล้อง จึงปฏิรูประบบเป็นแบบพิเศษการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร

6.10 เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร หมายถึง เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2553ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง เลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย 3 เขต ได้แก่ เขตภาษีเจริญ เขตบางแค และเขตหนองแขม

6.11 ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2553

6.12 การแสวงหา หมายถึง การชวนขวดยกระทำทุกวิถีทาง เพื่อให้ได้รับผลตามที่หวัง คาดไว้ จึงหมายถึง การพยายามกระทำทุกวิถีทางทั้งโดยถูกกฎหมาย และไม่ถูกกฎหมายเพื่อให้ได้รับ การสนับสนุนคะแนนเสียง

6.13 การสนับสนุน หมายถึง การส่งเสริม การช่วยเหลือในที่นี้จึงหมายถึงการส่งเสริม และช่วยเหลือในทางการเมือง การหาเสียงและการลงคะแนนเสียง

6.14 คะแนนเสียง หมายถึง คะแนนที่ลงในการออกเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยเป็นคะแนนเสียงที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของตนเอง ณ หน่วยเลือกตั้งที่ตนเองมีชื่อในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ของการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ในวันที่ 29 สิงหาคม 2553 เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

6.15 ปัญหาอุปสรรค หมายถึง ปัญหาหรืออุปสรรคที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้พบเห็นในขณะที่ดำเนินการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งทำให้การแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงยากลำบาก เช่น การถูกใส่ร้าย ถูกขัดขวางในขณะออกณรงค์หาเสียง หรือไม่กล้ากระทำการหาเสียงบางวิธีการเพราะการเกรงว่าจะผิดกฎหมายเลือกตั้ง เป็นต้น

6.16 กฎหมายเลือกตั้ง หมายถึง กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่มีผลใช้บังคับทางกฎหมาย ซึ่งมีบทบัญญัติ หรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

6.17 คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. หมายถึง องค์การอิสระองค์กรหนึ่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีจำนวน 5 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา มีหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2550 ที่สำคัญคือ มีหน้าที่ควบคุมและดำเนินการหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง ที่สุจริตและเที่ยงธรรม

6.18 พระราชบัญญัติให้มีการเลือกตั้ง หมายถึง พระราชบัญญัติให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร พุทธศักราช 2545 โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งภายใน 45 วันนับแต่วันครบวาระ ซึ่งก็คือ วันที่ 29 สิงหาคม 2553

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงบทบาททางการเมืองที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

7.2 ทำให้ทราบถึงบทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งแต่เกี่ยวข้องมาสู่การเลือกตั้งของของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

7.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

7.4 ทำให้เกิดความรู้ความ ความเข้าใจ การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประเทศไทยในรูปแบบของกรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่มีส่วนในการวิเคราะห์ถึงบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการเมือง
2. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท
3. แนวความคิดการเลือกตั้ง
4. แนวความคิดการปกครองท้องถิ่น
5. แนวความคิดเกี่ยวกับห้วคะแนน
6. แนวความคิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์
7. สภาพโดยทั่วไปของเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง

คำว่า “การเมือง (Politics)” นั้นมีความหมายทางรัฐศาสตร์แตกต่างกัน การเมืองหมายถึง เรื่องเกี่ยวกับการแข่งขันเพื่อหรือแสวงหาอำนาจซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งสังคมหรือส่วนใหญ่ของสังคม ส่วนการปกครองมีความหมายเกี่ยวกับการบริหารวางระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับสังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข อย่างไรก็ตามการเมืองและการปกครองก็มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เพราะการปกครองคือการบริหารวางระเบียบกฎเกณฑ์ เพื่อให้เกิดการบำบัดทุกข์บำรุงสุขนั้น จำเป็นต้องอาศัยอำนาจคือการเมืองจึงจะดำเนินได้สำเร็จ เพราะฉะนั้นการศึกษาเรื่องการเมืองการปกครองจึงหมายถึงการศึกษาเกี่ยวกับองค์กรที่ใช้อำนาจและระเบียบกฎเกณฑ์การบริหาร (สุขุม นวลสกุล 2539: 1)

การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจเพื่อใช้อำนาจดังกล่าวแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าต่อสังคมซึ่งได้แก่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การแจกแจงฐานะทางสังคม และการกำหนดที่มาของ

อำนาจการปกครองรวมตลอดทั้งการควบคุมการใช้อำนาจและการเปลี่ยนตัวผู้นำ (ลิจิต ซีรเวกิน อ้างใน ซูซีฟ ยินดีนัตร์ 2543: 245)

การเมืองก็เป็นส่วนที่เกิดขึ้นกับสังคมมนุษย์ หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วย เช่นกันการเมืองจึงปรากฏอยู่ในหลายระดับและขอบเขตของสังคม แต่ระดับหรือขอบเขตที่มีผลกระทบต่อสังคมมากที่สุดก็คือระดับของการควบคุมคนในสังคม หรือการปกครองสังคม ด้วยการกำหนดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การเมืองเกี่ยวพันกับการใช้อำนาจควบคุม เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งในรูปแบบต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเกิดมาจากความแตกต่างทางด้านค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ความปรารถนา ผลประโยชน์ ตลอดจนเกียรติยศศักดิ์ศรี และการได้รับการยอมรับในสังคม มนุษย์จึงจำเป็นต้องคิดหาวิธีการหรือหลักการในควบคุมและการปกครอง การแสวงหากลไกและจัดท่าองค์กรทางการเมืองเพื่อให้สังคมดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีความสุข (เสนีย์ คำสุข 2547: 11) การเมืองการปกครองของสังคมมนุษย์ชาติมีมากมายหลายรูปแบบ ดังจะเห็นได้ว่า ในอดีตมนุษย์แต่ละยุคแต่ละสังคมต่างก็ยอมรับรูปแบบการเมืองการปกครองต่างๆกันมาใช้กับสังคมของตนเช่นรูปแบบที่เรียกว่า อภิชนาธิปไตย (Aristocracy) คณาธิปไตย (Oligarchy) สมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolutemonarchy) เผด็จการ (Dictatorship) และประชาธิปไตย (Democracy) และแต่ละรูปแบบยังมีการแบ่งเป็นรูปแบบย่อยๆ อีก เช่น รูปแบบเผด็จการยังแบ่งเป็นเผด็จการโดยคณะบุคคล หรือเผด็จการโดยบุคคลกลุ่มเล็ก เผด็จการโดยบุคคลคนเดียวหรือเผด็จการโดยคนกลุ่มใหญ่ เช่น เผด็จการคอมมิวนิสต์ซึ่งตามทฤษฎีเป็นรูปแบบการเมืองการปกครองแบบเผด็จการโดยคนกลุ่มใหญ่ บางสังคมถึงกับตั้งชื่อประเทศว่าเป็นประเทศประชาธิปไตยประชาชน เป็นต้น (ประหยัด หงษ์ทองคำ 2547: 248)

ในการพิจารณารูปแบบการปกครองหรือรูปแบบของรัฐบาลของประเทศใดว่าเป็นอย่างไรจะต้องดูที่องค์กรหรือส่วนที่เป็นเจ้าของหรือผู้กำหนดอำนาจธิปไตยเพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) ปรมาจารย์ทางทฤษฎีการเมืองชาวกรีก ได้เคยวางหลักการพิจารณาไว้ หลักการของทั้ง 2 ปราชญ์พึงเล็งจำนวนผู้เป็นเจ้าของอำนาจธิปไตย และจุดมุ่งหมายในการใช้อำนาจปกครอง (สุกุม นवलสกุล 2539: 2)

การปกครองโดยคนๆ เดียว หมายความว่าอำนาจธิปไตยอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียว บุคคลคนเดียวนี้อยู่ในฐานะเป็นอธิปัตย์สามารถวางกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้ตามลำพังอำนาจปกครองสูงสุดในการปกครองเป็นคนๆ เดียว แม้ว่าบุคคลนั้นจะมอบหมายให้องค์กรอื่นทำหน้าที่แทนก็ตาม แต่สิทธิขาดและอำนาจสูงสุดเป็นของบุคคลนั้นอยู่ รูปการปกครองที่อำนาจธิปไตยอยู่ที่คนๆ เดียวนี้ได้แก่ ราชาธิปไตยและทฤษาธิปไตย (ทรราชย์) โดยที่หากจุดมุ่งหมายเป็นไปเพื่อสมบรมสุขของราษฎรที่เรียกว่าราชาธิปไตย ถ้าหากจุดมุ่งหมายไปในทางบำรุงสุขเฉพาะ

ผู้ปกครองหรือพรรคพวกก็เป็นทรราชย์หรือทฤษฎีนาซีไปโดย อย่างไรก็ตามสำหรับคำว่าราชาธิปไตย มักจะถูกคุ้นเคย และนึกถึงการเป็นกษัตริย์ตามระบบสมมุติเทวสิทธิ์ (Divine Right) ซึ่งเรียกเต็มแบบสมบูรณาญาสิทธิราช (Absolute Monarchy) ดังนั้นจึงมีการใช้คำว่า เผด็จการ (Dictatorship) มาใช้แทนคำว่าราชาธิปไตย โดยหมายถึงระบบการปกครองของคนเดียวที่มีอำนาจเหนือบุคคลทั้งหลายโดยเด็ดขาดเช่นเดียวกับสมบูรณาญาสิทธิราชแต่บุคคลนี้ไม่ได้รับการนับถือ หรืออ้างตนว่ามีเชื้อสายที่ผิดแผกไปจากสามัญชนธรรมดา โดยปกติระบบเผด็จการมักจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาชนในระยะแรก เนื่องจากการที่ผู้เผด็จการจะฉกฉวยจะเปลี่ยนเป็นการปกครองโดยฝูงชนทันที ซึ่งมีสภาพใกล้เคียงกับอนาธิปไตย (Anarchy) คือสภาพแห่งการไม่มีรัฐบาลหรือกฎหมายทุกคนสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามความต้องการสังคมมีความระส่ำระสายไม่มีความสงบสุข (สุขุม นวลสกุล 2539: 2-4)

กล่าวโดยสรุปแล้วจากนักวิชาการหลายท่านที่ได้ให้ความหมายหรือลักษณะของบทบาทและการเมืองการปกครอง ในที่นี้อาจสรุปได้ว่าบทบาททางการเมืองการปกครองคือการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามภาระหน้าที่หรือตามมาตรฐานสังคมนั้นๆเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์โดยอาศัยอำนาจที่มีอยู่ เพื่อแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าต่อสังคมให้เกิดประโยชน์เท่าที่จะทำได้แก่สังคมนั้นๆ

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

สุพัตรา สุภาพ (2522 : 52) ได้กล่าวว่า “สถานภาพและบทบาท (status and role)” การที่เรากำหนดเรียกบุคคลหนึ่งว่าเป็นข้าราชการหรือตำแหน่งใดๆ นั้น เป็นการเรียกตามสถานภาพ (status) ของผู้นั้นสถานภาพจะเป็นตำแหน่งที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นสิทธิและหน้าที่ที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสังคมส่วนรวม สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพเป็นสิ่งเฉพาะบุคคล ทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากผู้อื่น และมีอะไรที่เป็นเครื่องหมายของตนเอง

อุทัย หิรัญโต (2525 : 197) ได้กล่าวว่า “บทบาทหรือหน้าที่ (functions) หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหมาย (expected behavior) ของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มหรือในสังคมหนึ่งๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าว โดยปกติเป็นสิ่งที่กลุ่มหรือสังคม หรือวัฒนธรรมของกลุ่มหรือสังคมนั้นๆ กำหนดขึ้น ฉะนั้น บทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่ง ที่พึงมีต่อบุคคลอื่นในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมนั้นๆ

บรูม และ เซลนิก Broom and Selznick (1977: 60) ได้กล่าวว่า “บทบาท บางครั้งเรียกว่า บทบาททางสังคม” เป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับตำแหน่งเฉพาะทางสังคม เช่น การเป็นพ่อ ครู เป็นต้น ความหมายของบทบาทเป็นการกล่าวถึงสิทธิและหน้าที่ ที่ขึ้นอยู่กับ

กับตำแหน่งทางสังคม ซึ่งบอกให้รู้ว่าแต่ละคนควรจะแสดงบทบาทอะไรบ้างในการเป็นพ่อหรือเป็นครู และเป็นหน้าที่ของเขาที่จะต้องแสดงพฤติกรรมตามบทบาทนั้นๆ และเขาก็สามารถเรียกร้องหรืออ้างสิทธิอันนี้ได้

ตามนัยแรกบทบาทเป็นการจำแนกชนิดของบุคคลในสังคม ซึ่งถูกทำให้แตกต่างกันโดย สมบัติและพฤติกรรมของเขามีปทัสถาน บทบาทแสดงให้เห็นถึงการวิภาคกิจกรรมต่างๆ และลักษณะซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสังคมของสมาชิกสังคมตามนัยหลัง บทบาทเป็นวิธีแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่สร้างสรรค์นั้นว่า จะปฏิบัติต่อกันอย่างไร หรือคาดว่าผู้อื่นจะปฏิบัติต่อตนอย่างไร ซึ่งเมื่อพิจารณาพร้อมกันทั้งสองนัยแล้ว บทบาทจึงเป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในสถานการณ์ ซึ่งพฤติกรรมของเขากลายเป็นแนวทางของสังคม ดังนั้นสังคมจึงต้องมีการวางรูปแบบของบทบาทที่ควรจะเป็น (ought to be) เอาไว้ เมื่อสถานภาพ (status) เป็นที่รวมแห่งสิทธิและหน้าที่แล้ว บทบาทก็เป็นลักษณะที่เคลื่อนไหว (dynamic) ของสถานภาพคือ การใช้สิทธิหน้าที่ให้บังเกิดผลนั้นคือ สถานภาพให้ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นใคร

ทิตยา สุวรรณชฎ (2510: 4) ได้กล่าวว่า “บทบาทเป็นลักษณะของ พฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยฐานะตำแหน่ง” และยังสามารถแบ่งบทบาทออกเป็น บทบาทตามอุดมคติ (ideal role) หรือ บทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมควรปฏิบัติ และ บทบาทที่ปฏิบัติจริง (actual role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมจะต้องปฏิบัติจริง โดยเขากล่าวว่า “บทบาทที่แท้จริง นี้เป็นผลรวมของ

- บทบาทตามอุดมคติ
- คลิภาพของผู้ดำรงฐานะตำแหน่ง
- อารมณ์ขณะแสดงบทบาทและอุปกรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่
- ปฏิกริยาของผู้เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ทิตยา สุวรรณชฎ (2527: 43) ยังได้กล่าวสรุปฐานะตำแหน่งและบทบาททางสังคมไว้ ดังนี้คือ

1. สถานภาพ (status) อยู่จริงในทุกสังคมและอยู่ก่อนที่ตัวคนจะเข้าไปครอง
2. มีบทบาทที่ควรจะเป็น (ought-to-be) ประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่ง
3. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งสำคัญในการกำหนด ฐานะตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น
4. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่งและบทบาทนั้น ได้มาจากสังคมการณ์ (socialization) ในสังคมนั้นๆ
5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้นไม่แน่นอนเสมอว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริงๆ ของคนที่ครองฐานะตำแหน่งอื่นๆ เพราะพฤติกรรมจริงๆ นั้นเป็นผลของปฏิกริยาของคนที่ครองฐานะ

ตำแหน่งที่มี ต่อบทบาทที่ควรจะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง และบุคลิกภาพของผู้อื่นที่เขามารวมใน พฤติกรรมและเครื่องกระตุ้น (stimulus) ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม

จากแนวคิดทฤษฎีบทบาทดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่า บทบาทของมนุษย์แปรผัน ตามตำแหน่งทางสังคม โดยที่ตำแหน่งทางสังคมเป็นตัวจำแนกคุณลักษณะและพฤติกรรมของ มนุษย์ทั้งนี้บทบาทของ มนุษย์จึงเป็นไปใน 2 ลักษณะคือ

1. บทบาทตามอุดมคติหรือบทบาทตามความคาดหวัง ก็คือ บทบาทที่อยู่ในระดับ ของความคิดส่วนบุคคลเท่านั้นคือ คิดว่าจะกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้า ใดๆ อย่างไรแต่ยังไม่ได้กระทำจริงๆ

2. บทบาทที่ปรากฏจริงหรือพฤติกรรมบทบาทนั้น เป็นบทบาทที่อยู่ในระดับของ การกระทำจริงไม่ใช่เพียงระดับความคิดเท่านั้น

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

1.3.1 ความหมายของการเลือกตั้ง การเลือกตั้ง (election) เป็นขั้นตอนที่สำคัญ ประการหนึ่งของกระบวนการทางการเมืองการปกครอง เพราะกระบวนการทางการเมืองเป็น วิธีการใช้อำนาจทางการเมือง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เริ่มขึ้นจากการขัดแย้งทางการเมือง และพยายามที่จะ แก้ไขข้อขัดแย้งนั้น เพื่อสามารถนำไปสู่การตกลงและยินยอมได้ในที่สุด เป็นที่ยอมรับกันว่าใน ระบบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองของรัฐเป็นของประชาชน หรือมีมาจากประชาชนองค์การทางการเมือง จึงประกอบไปด้วยบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งได้รับการ คัดเลือกเข้ามา และถือว่าได้รับมอบหมายหรือไว้วางใจให้บริหารกิจการของรัฐ

การเลือกตั้ง จึงเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบ หนึ่ง ที่เปิดโอกาสให้แก่สามัญชนโดยทั่วไป มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะทาง การเมือง การเลือกตั้งได้กลายเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง

ในกรณีที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้พิจารณาคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง บุคคลหนึ่ง หรือหลายคนจากบุคคลหลายๆคน เพื่อไปทำการอันใดอันหนึ่งแทนตนเองโดย อิสระเสรีและสุจริต ดังนั้นก็หมายถึง การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ทำการเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ เป็นผู้แทนที่จะไปใช้อำนาจปกครองประเทศแทนตน หรือไปปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง ในการ บริหารงานราชการ ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น การเลือกตั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด จุดมุ่งหมายของการเลือกตั้งคือ การหาผู้แทนของปวงชนมีส่วนร่วมเข้าไปบริหารประเทศ

จากความหมายของการเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดสภาพของการ กระทำแทน ซึ่ง ศ.ดร.หยุด แสงอุทัย (อ้างใน ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ 2538: 19-20) ได้อธิบายไว้เป็น 3 นัย คือ 1 ผู้แทนต้องแสดงเจตน์จำนงของประชาชนผู้เลือกตั้งตนขึ้นมาหรือเรียกว่าอยู่ในระบบอาณัติ

มอบหมายและไม่สามารถแสดงความเห็นของตนในทำนองขัดแย้งกับเจตน์จำนงของประชาชนผู้เลือกตั้งขึ้นมาความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนกับราษฎรมีลักษณะเป็นตัวการตัวแทน

1. ผู้กระทำการแทนสามารถแสดงเจตน์จำนงของตนเองได้โดยอิสระไม่อยู่ในพันธะแห่งอาณัติมอบหมายใดๆ ของผู้เลือกตั้งตนขึ้นมาผู้แทนสามารถใช้ดุลยพินิจตามความเห็นของตนเองได้

2. ผู้กระทำการแทนต้องแสดงเจตน์จำนงของชาติโดยให้แสดงความคิดเห็นของตนด้วยความบริสุทธิ์ใจแต่ละขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นสำคัญและถือว่าเจตน์จำนงหรือผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติย่อมอยู่เหนือของท้องถิ่นใด

3. การเลือกตั้งเป็นกลไกทางการเมืองที่เป็นไปได้ที่จะนำมาซึ่งประชาธิปไตยนั้นหมายความว่าแนวทางการสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยจะต้องกระทำโดยสนับสนุนให้มีการเลือกตั้งมั่นคงและต่อเนื่องดังนั้นการที่ประชาธิปไตยของไทยต้องล้มลุกคลุกคลานตลอดเวลาที่ผ่านมาเป็นเพราะการเลือกตั้งไม่สามารถมีได้อย่างต่อเนื่องกล่าวคือการเลือกตั้งย้อนหลังต้องหยุดไปหรือหายไปจากกระบวนการทางการเมืองเพราะการยึดอำนาจทางการเมืองด้วยกำลังของคณะทหารความไม่ต่อเนื่องของการเลือกตั้งส่งผลให้ประชาชนขาดโอกาสที่จะเรียนรู้และสะสมประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งในอันที่จะทำให้สามารถเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ดีเข้าไปทำหน้าที่แทนตนในสภาในเวลาเดียวกันการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องยังเป็น โอกาสที่จะทำให้ผู้แทนราษฎรได้พิสูจน์ต่อประชาชนด้วยว่าผู้แทนคนใดเป็นผู้แทนที่แท้จริงของประชาชน (กนก วงษ์ตระหง่าน 2528: 36)

1.3.2 ความสำคัญของการเลือกตั้ง การเลือกตั้งจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมของประเทศมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในความสามารถของตนเองและเพื่อนมนุษย์ว่าสามารถตัดสินใจเลือกรัฐบาลเลือกรูปแบบการปกครองวิธีดำเนินการปกครองระบบเศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์ของตนเองได้ การเลือกตั้งจะนำไปสู่ความพยายามของประชาชน ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำของรัฐบาลปัจจุบันจะช่วยให้มีบูรณาการภายในระบบการเมืองของชาติและระดมประชาชนเข้าร่วมในระบบการเมืองระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น

1.3.3 การเลือกตั้งของประเทศไทย เนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยมีโครงสร้างเน้นประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม ดังนั้นการเลือกตั้งจึงถือเป็นกลไกสำคัญที่จะดำรงไว้ซึ่งอุดมการณ์ทางการเมืองดังกล่าว โดยได้แบ่งการเลือกตั้งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ ด้วยกันคือ การเลือกตั้งระดับชาติ และการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

1.3.4 การเลือกตั้งในระดับชาติ นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 รวมเป็นเวลา 78 ปีแล้วนั้น ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งต่างก็

มีสภาพและบรรยากาศแตกต่างกันออกไป ซึ่งในที่นี้จะได้กล่าวถึงลักษณะของการเลือกตั้งทั่วไปในประเทศไทย ซึ่งเป็นการเลือกตั้งระดับชาติ โดยสรุปเฉพาะลักษณะสำคัญ เพื่อให้เกิดภาพโดยส่วนรวมของการเลือกตั้ง

สำหรับวิธีการการเลือกตั้งที่ได้นำมาใช้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย ซึ่งมีทั้งวิธีการรวมเขตและแบ่งเขตนั้น มีลักษณะดังนี้คือ

1) การเลือกตั้งโดยวิธีรวมเขต คือ กำหนดให้จังหวัดแต่ละจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งเขตหนึ่ง ราษฎรในจังหวัดนั้นๆ จะต้องมามีสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งภายในจังหวัดนั้น ซึ่งอาจกำหนดว่า ประชากร 150,000 คน มีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน เศษของ 150,000 คนหากเกินครึ่ง ให้มีผู้แทนราษฎรเพิ่มได้อีก 1 คน เมื่อมีการเลือกตั้งรวมเขตจังหวัดแล้ว หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งจะเป็นวิธีเลือกตั้งตามเสียงข้างมากหรือเลือกตั้งตามส่วน ย่อมแล้วแต่กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งจะบัญญัติไว้

2) การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขต คือ ในจังหวัดหนึ่งๆ ให้แบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็นเขต โดยถือเอาจำนวนประชากรเป็นเกณฑ์ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิลงคะแนนเสียงเฉพาะผู้รับสมัครเลือกตั้งในเขตที่ตนมีถิ่นที่อยู่เท่านั้น ซึ่งอาจกำหนดว่า ประชากร 150,000 คน มีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน

สำหรับวิธีการเลือกตั้งแบบผสม ซึ่งนำทั้งวิธีการแบ่งเขตและรวมเขตมาใช้ด้วยกัน โดยจะถือเอาวิธีการแบ่งเขตเป็นเกณฑ์แต่ในทางปฏิบัติได้อนุโลมกำหนดเอาจังหวัดหนึ่งๆ เป็นเขตเลือกตั้งทุกจังหวัด ซึ่งอาจเห็นได้ว่าการเลือกตั้งลักษณะเช่นนี้ เป็นการเลือกตั้งตามวิธีรวมเขตเลือกตั้ง ซึ่งมีได้แบ่งให้เป็นเขตที่มีผู้แทนราษฎรได้เขตละหนึ่งคน หากแต่กำหนดให้แต่เขตมีผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน สำหรับจังหวัดใดที่มีผู้แทนเกิน 3 คน ก็ให้แบ่งเขตจังหวัดนั้นออกเป็นเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่ง โดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ 3 คน อย่างไรก็ตามในแต่ละเขตมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ 3 คน ในทุกเขต ดังนั้นจึงมีการแบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็นเขตที่มีผู้แทนได้ 3 คนเสียก่อน สำหรับจังหวัดที่มีผู้แทนราษฎรได้ 4 คน ก็จะแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 2 เขต โดยแต่ละเขตจะมีผู้แทนราษฎรได้เขตละ 2 คน

1.4 แนวคิดการปกครองท้องถิ่น

เนื่องจากการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเป็นการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ดังนั้นเพื่อเป็นการให้เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นของไทย ซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นหน่วยการปกครองย่อยที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมากที่สุด โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งผู้แทนของตนขึ้นมาทำหน้าที่นิติบัญญัติและบริหารท้องถิ่น เพื่อดำเนินกิจการบางอย่างสนองความต้องการของ

ประชาชน อันจะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นในที่สุด ฉะนั้น การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นจึงนับเป็นกลไกสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่ประชาชนจะเป็นผู้แสดงเจตจำนงเลือกผู้แทนของตนขึ้นทำหน้าที่บริหารงานรับใช้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ โดยตรง หากประชาชนให้ความสำคัญและตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนด้วยการมาใช้สิทธิเลือกตั้ง และลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างถูกต้องทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งแล้ว ย่อมทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยมากขึ้น และมีผลต่อการเลือกตั้งระดับชาติ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย (กรมการปกครอง 2529)

ทั้งนี้จะมีผู้ที่ได้ให้นิยามของคำว่า “การปกครองท้องถิ่น” (Local Government) ซึ่งมีผู้ได้ให้ความหมายไว้มากดังนี้

วิญญู อังคนารักษ์ (2519: 10-12) หมายถึง การปกครองในรูปแบบลักษณะการกระจายอำนาจการปกครองบางอย่าง ที่รัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นจัดทำกันเอง เพื่อประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครอง และบริหารงานของท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้ดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่นและย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้นๆ ยิ่งกว่าผู้อื่น

ดำรง ลัทธพิพัฒน์ (2529: 121) คือ กระบวนการปกครองตนเอง โดยประชาชนในชุมชนหรือหน่วยการปกครอง (political subdivision) ต่างๆ ที่มีอยู่ทั่วไปในประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นหน่วยรัฐบาลท้องถิ่น

วิญญู อังคนารักษ์ (2519: 10-12) จากคำนิยามดังกล่าว สามารถสรุปเป็นความหมายหลักในสาระสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ได้ดังนี้ คือ

1. การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจจะมีลักษณะแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ เป็นต้น
2. องค์การปกครองท้องถิ่นนั้น จะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจขององค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตที่เหมาะสม ไม่มากหรือน้อยเกินไป เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การอย่างแท้จริง
3. องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประการคือ ประการแรก องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่และเพื่อใช้บังคับแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัด เป็นต้น ประการที่สอง

เป็นสิทธิสำคัญที่ถือเป็นหัวใจของการดำเนินงานขององค์การปกครองท้องถิ่น คือ สิทธิในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของการปกครองท้องถิ่นนั้น

4. มีองค์การที่จำเป็นในการปกครองตนเอง โดยทั่วไปแล้วแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายด้วยกัน คือ องค์การฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ในเรื่องเกี่ยวกับองค์การที่จำเป็นขององค์การปกครองท้องถิ่นนี้ หัวใจที่สำคัญอยู่ที่เจ้าหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ตามหลักและวิธีการกำหนดไว้ในกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาและผู้บริหารท้องถิ่น

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ซึ่งนับเป็นหัวใจที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป สำหรับประเทศไทยก็ได้ยอมรับในหลักการที่ว่า “การปกครองท้องถิ่นทุกระดับในทุกจังหวัด รวมทั้งกรุงเทพมหานคร ให้มีสภาท้องถิ่นและหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น และต้องมีการเลือกตั้งตามระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมาย”

วิญญู อังคนารักษ์ (2519: 13-17) สำหรับวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นนั้นสรุปได้ดังนี้คือ

1. เพื่อเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบอบประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง หรือมีส่วนในการดำเนินกิจการของท้องถิ่นด้วยตนเองอย่างกว้างขวาง

2. เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง

3. เพื่อให้องค์การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ตรงตามเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นคือ ประเด็นแรกให้้องค์การปกครองท้องถิ่นสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายหรือตรงต่อความต้องการที่แท้จริง และประเด็นที่สอง ก็เพื่อให้้องค์การปกครองท้องถิ่นสามารถบริการสนองความต้องการนั้นได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์

4. เพื่อให้้องค์การปกครองท้องถิ่นแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง เนื่องจากจำนวนพลเมือง ปัญหาและความต้องการต่างๆ เพิ่มขึ้น รัฐบาลกลางเพียงแห่งเดียวไม่อยู่ในฐานะที่จะให้บริหารหรือแก้ปัญหาเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง จึงจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องกระจายอำนาจโดยจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้นเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง

1.5 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตยกับการปกครองท้องถิ่น

ประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน จะปรากฏอย่างเด่นชัดว่า หลักการทั้งสามประการนี้ปรากฏในการเมืองการปกครองท้องถิ่นด้วย (กุลธนะ ธนาพงศ์ธร, 2517: 34-37) กล่าวคือ

1. การปกครองของประชาชน การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสทางการเมืองให้ประชาชนลงคะแนนเสียงเพื่อเลือกตั้งตัวแทนของตนทำหน้าที่ในองค์การส่วนท้องถิ่น เปรียบเสมือนกับประชาชนมีอำนาจอธิปไตยระดับท้องถิ่น เป็นผู้กำหนดตัวแทนของตน (เช่น สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร หรือสมาชิกสภาเขต)

2. การปกครองโดยประชาชน การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมกระบวนการทางการเมือง โดยสมัครเข้ารับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งต่างๆซึ่งมีส่วนในการกำหนดนโยบาย และกำหนดแนวดำเนินการขององค์การปกครองท้องถิ่น คือ ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการเอง มิใช่ดำเนินการโดยบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากส่วนกลาง หรือโดยหน่วยงานอื่น จึงเป็นการปกครองโดยประชาชน

3. การปกครองเพื่อประชาชน วัตถุประสงค์สำคัญของการปกครองท้องถิ่น คือ การให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การที่ประชาชนเลือกตั้งตัวแทนดำเนินกิจกรรม หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สลับตลับพิง ดิดตามผล และวิพากษ์วิจารณ์ผลงานขององค์การปกครองท้องถิ่น ก็เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม ในแง่นี้จึงเป็นการปกครองเพื่อประชาชน

จากความสำคัญดังกล่าว การเมืองในระดับชาติของประเทศประชาธิปไตยต่างๆ มักจะเริ่มต้นหรือแผ่ขยายไปยังท้องถิ่น เพื่อแต่ละกระบวนการทางการเมืองท้องถิ่น เป็นการมุ่งเน้นถึงกิจกรรมของกำหนดท้องถิ่นเท่านั้น เพราะท้องถิ่นย่อมมีแบบการบริหารของท้องถิ่นที่ต้องการทิศทางการปฏิบัติการให้เป็นที่ไปตามเจตจำนงของประชาชนในกิจการที่อยู่รอบๆตัวประชาชน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ประชาชนในท้องถิ่นควรมีความสนใจต่อสิ่งต่างๆ ในทางการเมือง เพื่อเรียนรู้ถึงประสบการณ์ แนวความคิด หรือแรงผลักดันใหม่ๆ ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง เพื่อเข้าควบคุม และเสนอความคิดเห็นของตนได้ มองเห็นความสำคัญขององค์การการเมืองและการปกครองที่ตนผูกพันเกี่ยวข้องอยู่ มีความคิดที่จะดำเนินการปกครองหรือดำเนินการทางการเมืองด้วยตนเองบ้าง มิใช่ปล่อยให้ผู้อื่นทำแทนตนแต่ฝ่ายเดียว (ประมวล รุจนเสรี, 2509: 35)

โดยสรุป แนวความคิดของหลักการประชาธิปไตยกับการปกครองท้องถิ่นได้ว่า หลักการประชาธิปไตยก็คือหลักการของการปกครองท้องถิ่น เช่นเดียวกับการปกครองระดับชาติ เพียงแต่มีขนาดพื้นที่ที่เล็กกว่า และมีข้อแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อยอีกบางประการเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มีลักษณะเฉพาะบางประการของการปกครองท้องถิ่น ทำให้การปกครองท้องถิ่นมี

วัฒนธรรมและลักษณะสำคัญที่แตกต่างออกไปจากการปกครองระดับชาติ กล่าวคือ ในการเลือกตั้งประชาชนมีความใกล้ชิดกับผู้มีสมัครมาก การแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกกระทำได้ง่าย ความศรัทธาในการบริหารงานสามารถรับรู้ได้ง่าย การเมืองท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน นิสัยทางการเมืองของสมาชิกสภาท้องถิ่นมีลักษณะเฉพาะ การจัดตั้งรวมกลุ่มผลประโยชน์กระทำได้ง่าย ใกล้ชิด และมีลักษณะเฉพาะ และความสำคัญของการเมืองท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญของการเมืองระดับชาติ หรืออาจกล่าวได้ว่า การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นทำให้มีโอกาสก้าวหน้าขึ้นเป็นนักการเมืองระดับชาติได้ง่าย ซึ่งจากลักษณะเฉพาะและความสัมพันธ์ของประชาธิปไตยกับการปกครองท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีความสำคัญและได้รับความสนใจจากนักการเมืองระดับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก แต่ละคนต่างพยายามที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม

1.6 แนวคิดเกี่ยวกับห้วคะแนน

1.6.1 ความหมายของห้วคะแนน จากการศึกษาเกี่ยวกับห้วคะแนน พบว่า มีผู้ที่ให้ความหมายของคำว่า ห้วคะแนนไว้ค่อนข้างใกล้เคียงกัน สรุปได้ดังต่อไปนี้

เจมส์ ซี. สก็อตต์ (James C. Scott อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุณินทร์พันธ์ 2543: 100-106) ระบุว่า ห้วคะแนน คือ ตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่เป็นศูนย์กลางกับผู้รับอุปถัมภ์ที่เป็นประชาชนทั่วไปในกระบวนการเลือกตั้ง เพราะในสังคมไทย ผู้สมัครเป็นผู้นำในเชิงอุปถัมภ์ และมีอิทธิพลบารมีมากจึงมีผู้รับอุปถัมภ์อยู่ภายใต้สัมพันธ์ของตนเองจำนวนมากตามไปด้วยนั่นคือ มีพรรคพวกหรือเพื่อนคอยช่วยเหลือ ทั้งเรื่องจำนวนคะแนนเสียงที่อยู่ในมือหรือการช่วยเหลือเสียงให้ ถ้ามีผู้รับอุปถัมภ์หรือพรรคพวกกระจายไปในทุกๆ พื้นที่ทั่วเขตเลือกตั้ง ผู้สมัครนั้นก็จะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งมากกว่าคนอื่น ๆ และเนื่องจากกลุ่มความสัมพันธ์อุปถัมภ์เหล่านี้มักจะเป็นกลุ่มใหญ่ มีสมาชิกจำนวนมาก แต่กลับมีความสัมพันธ์กันในแนวดิ่ง คือ ขึ้นอยู่กับผู้สมัครเพียงคนเดียว จึงเกิด “ตัวกลาง” ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมประสานความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งได้แก่ ห้วคะแนน

พิชัย แก้วสำราญ และคณะ (อ้างในเพียงกมล มานะรัตน์ 2547: 42) อธิบายว่า ห้วคะแนนเป็นผู้ที่มีบทบาทและเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในกระบวนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับแต่การสร้างเสียงและเปลี่ยนเสียงให้เป็นคะแนน ห้วคะแนนยังกำหนดหน้าที่ผู้ให้ข่าวสารการเมืองช่วยเหลือ ชักนำ และควบคุมให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง ห้วคะแนนจึงเปรียบเสมือนแขนขาที่สำคัญของนักการเมืองในการประสานงานและติดต่อกับประชาชน เพื่อปลุกระดม กระตุ้นให้ประชาชนเหล่านั้นดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามที่นักการเมืองผู้นั้นต้องการ

1.6.2 ประเภทของห้วคะแนน การจัดแบ่งประเภทของห้วคะแนนนั้น เพิ่มพงษ์

เขาวลิต และ ศรีสมภพ จิตรกรมย์ศรี (2531: 27-35) ได้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ตามลักษณะการเป็น หัวคะแนน และยังได้ระบุว่า การจัดประเภทของหัวคะแนนเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การแยก ลักษณะของหัวคะแนน วิธีการได้มาซึ่งหัวคะแนนของผู้สมัครแต่ละคน โดยอาศัยวิธีการที่ต่าง กัน การรู้จักจำแนกประเภทของหัวคะแนนและการกำหนดกลยุทธ์ในการช่วงชิงหัวคะแนน จัดเป็น เงื่อนไขสำคัญของผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย การแบ่งประเภทของหัวคะแนนกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1) การแบ่งประเภทหัวคะแนน โดยยึดความสัมพันธ์กับผู้สมัคร จะแบ่งออก ได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 กลุ่มหัวคะแนนที่เป็นเครือญาติกับผู้สมัคร ซึ่งถือเป็นกลุ่ม บุคคลที่มีความผูกพันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด และมีส่วนช่วยเหลือผู้สมัครในการณรงค์หา เสียงเลือกตั้งทุกรูปแบบมากที่สุด รวมทั้งมีความซื่อสัตย์กับผู้สมัครมากที่สุดเช่นกัน ประเภทที่ 2 กลุ่มหัวคะแนนที่เป็นเพื่อนฝูงหรือเป็นกลุ่มคนที่รู้จักกับผู้สมัคร ดังนั้น การช่วยเหลือผู้สมัครจึง ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัครว่ามากหรือน้อยอย่างไร และประเภทที่ 3 กลุ่มหัวคะแนนที่ ได้รับการแนะนำมาอีกต่อหนึ่ง ซึ่งอาจจะไม่ได้มีความสัมพันธ์กับผู้สมัครโดยตรง แต่เป็นกลุ่มคนที่ รู้จักกับหัวคะแนนประเภทอื่นของผู้สมัคร โดยมากจึงไม่ค่อยได้รับความคาดหวังคะแนนเสียงและ ความไว้วางใจจากผู้สมัครมากนัก

2) การแบ่งประเภทหัวคะแนนตามอาชีพของหัวคะแนน การแบ่งประเภท หัวคะแนนตามอาชีพของหัวคะแนนทำให้ทราบว่าหัวคะแนนอาชีพใดจะใช้ปัจจัยด้านใดในการหา เสียง ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้ ประเภทที่ 1 กลุ่มข้าราชการ หรือ อดีตข้าราชการ เป็นกลุ่มที่มี อิทธิพล เพราะมีผู้ได้บังคับบัญชาและมีผู้เคารพนับถือมาก ประเภทที่ 2 กลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการ แต่งตั้งจากทางราชการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล กรรมการระดับ ตำบลกรรมการระดับหมู่บ้าน เป็นต้น ประเภทที่ 3 กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) สมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) นายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่าง นักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งด้าน ฐานคะแนนเสียงและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น การให้ ส.จ. หรือ ส.ท. รับเหมาก่อสร้าง โดย งบประมาณพัฒนาจังหวัด ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรให้กับ ส.ส. ทุกคน การตอบแทนผลประโยชน์ใน ลักษณะนี้ ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นจัดเป็นหัวคะแนนระดับสำคัญของผู้สมัคร ประเภทที่ 4 กลุ่มนัก ธุรกิจ พ่อค้า คหบดีท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มพ่อค้าพาณิชย์ที่มีฐานะร่ำรวยจนเป็นที่เคารพนับถือยำเกรง ของบรรดาพ่อค้าด้วยกัน และเป็นผู้ที่มีความกว้างขวางในเชิงธุรกิจ และมีความสัมพันธ์กับ ประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น เช่น ความเป็นพ่อค้า-ลูกค้า เจ้าหนี้-ลูกหนี้ เป็นต้น ประเภทที่ 5 วัด เนื่องจากในสังคมไทย บ้านกับวัดเป็นของคู่กัน พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางจิตใจต่อชาวบ้านเป็น

อย่างสูง หากผู้สมัครคนใดสามารถชักชวนให้พระสงฆ์เป็นหัวหน้าคณะดำเนินการสนับสนุนช่วยเหลือในการหาเสียงก็จะมีโอกาสได้รับคะแนนเสียงมาก ประเภทที่ 6 กลุ่มอาชีพอื่นๆ ที่เป็นเจ้าพ่อ นักเลง อันธพาล เป็นหัวหน้าคณะอีกประเภทหนึ่งที่แตกต่างๆ ไป โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพไม่ซื่อสัตย์สุจริตและไม่ถูกกฎหมาย ตัวอย่างเช่น เจ้ามือหวยเถื่อน เป็นต้น เมื่อเจ้ามือหวยเถื่อนรับหน้าที่หัวหน้าคณะ โครงสร้างธุรกิจหวยเถื่อนจึงถูกปรับเปลี่ยนเป็น โครงสร้างของหัวหน้าคณะเพื่อการหาเสียงได้

3) การจัดแบ่งหัวหน้าคณะตามลักษณะการจัดตั้ง การจัดแบ่งประเภทของหัวหน้าคณะในลักษณะนี้ สามารถจัดแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) หัวหน้าคณะที่มีการจัดตั้งโดยตรงจากผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองของผู้สมัคร การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นั้น ผู้สมัครจะพยายามสรรหาและจัดตั้งหัวหน้าคณะระดับต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่มากที่สุดเท่าที่จะทำได้และอาศัยบทบาทของหัวหน้าคณะเหล่านี้ ชักนำให้ประชาชนที่หัวหน้าคณะแต่ละบุคคลชักชวนมาลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครนั้นด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งรู้จักกันทั่วไปว่าเป็น “หัวหน้าคณะจัดตั้ง” หมายถึง ผู้มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยการชักนำของหัวหน้าคณะของผู้สมัครนั่นเอง และ 2) หัวหน้าคณะที่ไม่ใช่หัวหน้าคณะจัดตั้ง และไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผู้สมัคร หมายถึงผู้ที่ให้การสนับสนุนผู้สมัครและได้อาสาเข้าไปช่วยเหลือด้วยตนเองไม่ได้เกิดจากการชักนำโดยตรงจากผู้สมัครหรือพรรคการเมือง ความต้องการเข้าไปสนับสนุนการเลือกตั้งเกิดขึ้นจากความรู้สึกศรัทธาในผู้สมัครหรือพรรคการเมืองนั้นๆ

4) การจัดแบ่งประเภทหัวหน้าคณะตามลักษณะของความชำนาญ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) หัวหน้าคณะที่มีความชำนาญ เพราะได้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะในทุกสมัยที่มีการเลือกตั้ง จึงมีความชำนาญในการหาเสียงสนับสนุนช่วยเหลือผู้สมัคร มีฐานคะแนนเสียงของตนเองอยู่ระดับหนึ่ง หากผู้สมัครคนใดได้บุคคลเหล่านี้เป็นหัวหน้าคณะ ก็จะมีหลักประกันในการหาเสียง 2) หัวหน้าคณะที่ยังไม่เคยเป็นหัวหน้าคณะมาก่อน และเพิ่งได้เป็นหัวหน้าคณะในการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก จึงไม่ค่อยมีความชำนาญในการหาเสียง และยังคงคาดคะเนฐานคะแนนเสียงที่แท้จริงได้ยาก และ 3) หัวหน้าคณะจอมปลอม หรือ หัวหน้าคณะหลอกลวง

5) การจัดแบ่งประเภทหัวหน้าคณะตามระดับและ โครงสร้างของหัวหน้าคณะ แบ่งได้ดังนี้

(1) หัวหน้าคณะหลัก หรือ หัวหน้าคณะระดับเขตเลือกตั้ง หรือ หัวหน้าคณะระดับจังหวัด ได้แก่ หัวหน้าคณะที่มีฐานคะแนนเสียงในขอบเขตจังหวัด จัดเป็นหัวหน้าคณะที่ฐานะสูงสุด เป็นผู้ที่มิประสบความสำเร็จในการหาเสียงเลือกตั้งมาก่อน หัวหน้าคณะระดับนี้อาจจะมีเครือข่ายคะแนนเสียงเป็นช่วงสั้นลงมาจนถึงระดับฐานคะแนนเสียงระดับต่ำที่สุดได้

(2) *ห้วคະແນนระดับรอง* หรือ *ห้วคະແນนระดับอำเภอ* ได้แก่ *ห้วคະແນน* ที่ควบคุมฐานคะแนนเสียงในขอบเขตอำเภอ มีฐานะรองจากห้วคະແນนระดับจังหวัด มีคุณสมบัติในการเชื่อมโยงระหว่างผู้สมัคร หรือ ผู้อำนวยการเลือกตั้งกับห้วคະແນนระดับต่ำกว่านี้ได้ ในบางกรณีห้วคະແນนระดับอำเภอจะมีเครือข่ายเชื่อมโยงกับห้วคະແນนระดับตำบลและหมู่บ้านเป็นสายเดียวกัน แต่ในบางกรณีจะไม่มีสายเชื่อมโยงกับหากห้วคະແນนระดับอำเภอเป็นผู้ควบคุมฐานคะแนนเสียงรอง โดยทั่วไปผู้สมัครควรจะมีห้วคະແນนระดับอำเภอประมาณ 2-5 คน ในอำเภอหนึ่งๆ และจะควบคุมคะแนนเสียงที่จุดใดตำบลใด ก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละบุคคล

(3) *ห้วคະແນนระดับตำบล* ได้แก่ *ห้วคະແນน* ที่ควบคุมฐานคะแนนเสียงในขอบเขตตำบล มีคุณสมบัติในการประสานกับห้วคະແນนระดับหมู่บ้าน และห้วคະແນนระดับอำเภอ เป็นผู้ที่ได้รับคามเคารพนับถือจากชาวบ้าน ผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง จัดเป็นห้วคະແນนระดับพื้นฐาน ซึ่งผู้สมัครจะขาดเสียมิได้ ผู้สมัครควรจะมีห้วคະແນนระดับตำบลอย่างน้อย 1-3 คน ต่อหนึ่งอำเภอ หากตำบลใหญ่ๆ ประกอบด้วยหลายหมู่บ้าน ย่อมต้องการห้วคະແນนมากตามไปด้วย

(4) *ห้วคະແນนระดับหมู่บ้าน* ได้แก่ *ห้วคະແນน* ที่ควบคุมฐานคะแนนเสียงในขอบเขตหมู่บ้าน เป็นห้วคະແນนที่มีความใกล้ชิดกับผู้เลือกตั้งมากที่สุด เป็นผู้ติดต่อระหว่างห้วคະແນนระดับตำบลกับชาวบ้านผู้เลือกตั้ง โดยปกติผู้สมัครควรมีห้วคະແນนระดับหมู่บ้าน อย่างน้อย 1 คน ในแต่ละหมู่บ้าน

(5) *ห้วคະແນนระดับคุ้ม* หรือ *กลุ่ม* ในแต่ละหมู่บ้าน จะมีหน้าที่ควบคุมคะแนนเสียงในระดับกลุ่มย่อยๆ ภายในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งห้วคະແນนระดับนี้แต่ละคนจะควบคุมเสียงประมาณ 10-20 เสียงเท่านั้น

ในความเป็นจริงแล้ว การเลือกตั้งในแต่ละครั้ง การกำหนดโครงสร้างของห้วคະແນนจะแตกต่างกันตามสภาพของพื้นที่ และบรรยากาศการแข่งขันในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แต่ก็ยังคงมีความสัมพันธ์เชื่อมประสานระหว่างผู้สมัครและห้วคະແນนอยู่เสมอ กล่าวโดยสรุปแล้ว การจัดประเภทของห้วคະແນน เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การแยกลักษณะห้วคະແນนวิธีการได้มาซึ่งห้วคະແນนของผู้สมัครแต่ละคน โดยอาศัยวิธีการที่แตกต่างกัน การรู้จักจำแนกประเภทของห้วคະແນนและการกำหนดกลยุทธ์ในการช่วงชิงห้วคະແນน เป็นปมเงื่อนไขสำคัญของผู้สมัครในการเลือกตั้ง

1.6.3 วัตถุประสงค์ของการเป็นห้วคະແນน ห้วคະແນนแต่ละประเภทข้างต้น มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับมูลเหตุปัจจัยของแต่ละกลุ่มบุคคลหากจะประมวลวัตถุประสงค์ดังกล่าว ก็อาจจะสรุปได้ดังนี้

1) *ห้วคะแนนซึ่งเป็นโดยความต้องการด้านผลประโยชน์ส่วนตัว* ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ผลประโยชน์เฉพาะหน้า และผลประโยชน์ระยะยาว ในด้านผลประโยชน์เฉพาะหน้า ได้แก่ การเป็นห้วคะแนน เพื่อหวังประโยชน์ในการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น เงิน สิ่งของ เป็นต้น จากผู้สมัคร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้เงินรางวัลเป็นค่าจ้างในฐานะที่ช่วยเหลือผู้สมัคร การแบ่งเปอร์เซ็นต์จากเงินที่ผู้สมัครจ่ายให้เป็นค่าซื้อคะแนนเสียงจากผู้เลือกตั้ง และในด้านผลประโยชน์ระยะยาว ได้แก่ การที่ห้วคะแนนบางคนมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ไม่มีความจำเป็นต้องเอาเงินจากผู้สมัครมาใช้ในการหาเสียง ตรงกันข้าม บางรายกลับเป็นฝ่ายที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายบางรายการให้แก่ผู้สมัครเสียอีก แต่ผลประโยชน์ที่ห้วคะแนนระดับนี้ต้องการเป็นผลประโยชน์ระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหวังผลเต็มที่จากการที่ผู้สมัครที่ตนสนับสนุนได้รับตำแหน่งทางการเมือง เช่น มีตำแหน่งในคณะรัฐบาล เป็นต้น ผลประโยชน์เหล่านี้ เช่น การประมุขรับเหมาในทางธุรกิจ อภิสิทธิ์ทางการเมือง เป็นต้น

2) *ห้วคะแนนซึ่งเป็นไปโดยความสำนึกทางการเมือง* ลักษณะนี้มีได้หวังผลทางด้านผลประโยชน์ส่วนตน หากเป็นบุคคล กลุ่มบุคคลที่มีจิตสำนึกทางการเมือง ให้ความช่วยเหลือผู้สมัครที่มีแนวความคิด อุดมการณ์สอดคล้องต้องกัน โดยวิธีการที่เป็นประชาธิปไตยและสร้างสรรค์ เป็นห้วคะแนนที่มีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับห้วคะแนนที่หวังผลประโยชน์ส่วนตน

3) *ห้วคะแนนซึ่งเป็นไปโดยความผูกพันกับผู้สมัคร* จุดประสงค์ของห้วคะแนนประเภทนี้ อาจจะไม่ใช่หวังผลประโยชน์เฉพาะตน หรือเป็นผู้มีจิตสำนึกทางการเมือง หากแต่เป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้สมัคร ในฐานะญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ฯลฯ มีความปรารถนาเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ผู้สมัครคนนั้นๆ ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

เมื่อพิจารณาในการเลือกตั้ง พบว่า บุคคลที่เป็นห้วคะแนนมีวัตถุประสงค์ในด้านผลประโยชน์ส่วนตนมากที่สุด ส่วนที่มีวัตถุประสงค์ในด้านความคิดเห็นทางการเมืองมีน้อยมาก ด้วยเหตุนี้ การแปรเปลี่ยนของฝักฝ่ายห้วคะแนนที่มีฐานจากผลประโยชน์ส่วนตนจึงเป็นปัจจัยที่มีโอกาสพลิกกลับได้โดยตลอด

1.6.4 วิธีการสรรหาห้วคะแนนของผู้สมัคร การณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละคนจะได้รับชัยชนะ หรือความพ่ายแพ้ บุคคลที่สำคัญที่สุดในการมีส่วนช่วยผู้สมัคร คือ ห้วคะแนน ดังนั้น ในขั้นตอนแรกๆ ของการวางแผนการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครจึงต้องดำเนินการวางแผน สรรหา คัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นห้วคะแนนให้กับตน โดยทั่วไปมีวิธีการดังนี้

1) *ห้วคะแนนที่ได้มาโดยผ่านความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัว* เริ่มจากบุคคลที่รู้จักเป็นการส่วนตัวก่อนและมีความสามารถในการแสวงหาห้วคะแนนได้ จึงได้แก่ เครือญาติ พี่น้อง เพื่อนฝูง เพื่อนร่วมอาชีพ ลูกน้อง ลูกหนี้ หรือผู้ที่เคยมีบุญคุณต่อกัน เป็นต้น ห้วคะแนนลักษณะนี้

มักยินดีให้ความร่วมมือกับผู้สมัครตามลักษณะของระบบอุปถัมภ์ ระบบพรรคพวกที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยส่วนตัว จึงเป็นหัวข้อแนบที่ผู้สมัครไว้ใจได้มากที่สุด

2) หัวคะแนนที่ได้มาโดยการผ่านการแนะนำอีกต่อหนึ่ง โดยการผ่านบทบาทของบุคคลที่รู้จักเป็นการส่วนตัวทำหน้าที่เสมือนสื่อกลางในการชักชวนให้หัวข้อแนบเข้าร่วมทีมหาเสียงของตนเอง การชักชวนดังกล่าวนี้อาจจะเป็นข้อตกลงต่างๆ ระหว่างผู้สมัครกับหัวข้อแนบ เช่น การใช้นโยบายพรรคหรือนโยบายของผู้สมัคร การใช้การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การใช้จ่ายเงินตอบแทนการช่วยหาเสียง เป็นต้น

3) หัวคะแนนที่ได้มาโดยการเข้ามาหาผู้สมัครเอง เป็นหัวข้อแนบที่มีฐานะคะแนนเสียงอยู่จำนวนหนึ่ง เมื่อถึงช่วงระยะเวลาเลือกตั้ง หัวคะแนนเหล่านี้จะนำฐานะคะแนนเสียงที่มีไปเจรจาต่อรองเพื่อแลกกับผลประโยชน์ที่อาจจะได้รับจากผู้สมัคร โดยการอ้างว่าเป็นฐานะคะแนนเสียงที่พร้อมจะลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครทันทีหากตกลงผลประโยชน์กันได้

1.6.5 หน้าที่ของหัวข้อแนบ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หัวคะแนนแต่ละฝ่ายมีหน้าที่โดยทั่วไปคล้ายกัน คือ พยายามที่จะเพิ่มคะแนนเสียงให้แก่ฝ่ายตนทุกวิถีทาง และในทางกลับกัน ก็พยายามลดคะแนนเสียงจากฝ่ายตรงกันข้ามทุกวิถีทาง ขึ้นตอนวันเลือกตั้งและขึ้นตอนภายหลังวันเลือกตั้ง

ขึ้นตอนก่อนวันเลือกตั้ง ระยะนี้ หน้าที่ของหัวข้อแนบ คือ

1) **ประชาสัมพันธ์ในทางหลักการ** การประชาสัมพันธ์ของหัวข้อแนบคือการโฆษณาให้ผู้เลือกตั้งทราบถึงประวัติชีวิต การศึกษา การทำงาน ประสบการณ์ และนโยบายของผู้สมัคร (คมกริช วัฒนเสถียร อังใน เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ ภิรมย์ศรี 2531) ซึ่งเป็นการยากที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะทราบเรื่องเกี่ยวกับผู้สมัครทุกคนจึงจำเป็นต้องมีหัวข้อแนบที่ทำหน้าที่แทนผู้สมัคร อย่างไรก็ตาม วิธีการประชาสัมพันธ์ของหัวข้อแนบแต่ละคนจะแตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับนโยบายการหาเสียงของผู้สมัครที่หัวข้อแนบรับจะแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้ ตัวอย่างเช่น หากผู้สมัครมีนโยบายเน้นหนักด้านอุตสาหกรรมทางการเมือง การประชาสัมพันธ์ของหัวข้อแนบจะเน้นไปที่อุตสาหกรรมของผู้สมัคร แต่หากเป็นผู้สมัครที่มุ่งใช้เงิน หัวคะแนนก็จะมุ่งไปที่การสัญญาเรื่องการจ่ายเงิน การสัญญาว่าจะสร้างถาวรวัตถุให้แก่ชุมชน เป็นต้น

2) **การสำรวจหาข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการเลือกตั้ง** เนื่องจากหัวข้อแนบมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีความรู้ ความเข้าใจในสภาพท้องถิ่น ความนิยมทัศนคติ และความต้องการของชุมชนเป็นอย่างดี รวมถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ผ่านมา ข้อมูลเหล่านี้ผู้สมัครต้องนำไปประกอบการวางแผนรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ดังนั้น หัวคะแนนจะต้องทำการสำรวจรายชื่อให้ละเอียดเท่าที่กระทำได้โดยไม่มีข้อผิดพลาด และ

พยายามแสวงหา หรือชักชวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งบางคนซึ่งไม่อยู่ในพื้นที่ หรือไม่มีรายชื่อในบัญชีเลือกตั้งให้กลับมาอยู่ในพื้นที่ หรือย้ายกลับมาให้มีชื่ออยู่ในบัญชีเลือกตั้งให้ได้ เพื่อเพิ่มจำนวนคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

3) งานการข่าว งานการข่าวในการหาเสียงเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญมาก และมีผลไม่น้อยต่อชัยชนะหรือความพ่ายแพ้ของผู้สมัคร ในที่นี้ กิจกรรมการข่าวหมายถึงการหาข่าว สร้างข่าว ปลอ่ยข่าว ลวงข่าว ตอบโต้ข่าว โดยมีวัตถุประสงค์หลักของงานคือ การสืบทราบความเคลื่อนไหวของฝ่ายตน กระทั่งล่อลวงให้คู่แข่งหันเข้าใจสภาพของตนผิดพลาดไป โดยมีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อให้ผู้สมัครได้รับการเลือกตั้ง ประเด็นสำคัญในการหาข่าวของผู้สมัครแต่ละคน โดยผ่านหัวหน้าคะแนน แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การหาข่าวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของฝ่ายตรงข้าม กับ การหาข่าวสถานการณ์อันเกิดจากการเคลื่อนไหวของฝ่ายตน ซึ่งในประเด็นแรก มีข่าวสารสำคัญที่ต้องสืบหา เช่น คะแนนนิยมของกลุ่มแข่งขันในแต่ละพื้นที่ที่มีความเคลื่อนไหวเป็นรูปธรรมที่คู่แข่งได้เข้ามาในท้องถิ่นถึงระดับใด ใครเป็นหัวหน้าคะแนนให้คู่แข่งคนใด ผลการเคลื่อนไหวของกลุ่มแข่งขันส่งผลกระทบต่อคะแนนเสียงหรือไม่ ความเรียกร้องต้องการของคนในท้องถิ่น กระแสข่าวเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผู้สมัครฝ่ายตน เสนอแนะวิธีการหาเสียงของผู้สมัคร ประเมินความเคลื่อนไหวจากประชาชนในพื้นที่ ตอบโต้ข่าว ปลอ่ยข่าว เป็นกระบอกเสียงให้แก่ผู้สมัครเพื่อจุดมุ่งหมายในการดำเนินสงครามจิตวิทยา เป็นต้น

4) การประสานกับฝ่ายผู้สมัครในการดำเนินงานในพื้นที่ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้สมัครมีหน้าที่สำคัญ คือ การปราศรัย การออกเยี่ยมเยียนประชาชนในเขตเลือกตั้งให้มากที่สุดเท่าที่กระทำได้ การวางแผนออกปรากฏตัวของผู้สมัครในหมู่บ้าน ชุมชนต่างๆ จึงต้องอาศัยการประสานงานที่ดีระหว่างผู้สมัครกับหัวหน้าคะแนน หากพิจารณาในแง่ของบทบาท การปราศรัยของผู้สมัครเปรียบเสมือนการทำงานในด้านกว้าง มุ่งหวังการเป็นที่รู้จักของประชาชนในการเลือกตั้งมากกว่า ส่วนการดำเนินการของหัวหน้าคะแนนเป็นการทำงานด้านลึก พื้นที่เป้าหมายที่ผู้สมัครจะต้องเข้าทำการปราศรัยได้แก่ หมู่บ้านขนาดใหญ่ โดยก่อนที่จะไปปราศรัย หัวหน้าคะแนนจะทำหน้าที่ชักชวน หรือเกณฑ์ประชาชนไปฟังผู้สมัคร นอกจากนี้ ในหมู่บ้านเล็กๆ รอบๆ หมู่บ้านที่ผู้สมัครไปปราศรัย หัวหน้าคะแนนจะไปชักนำให้ประชาชนไปร่วมกิจกรรมนี้ด้วย โดยหัวหน้าคะแนนรับหน้าที่จัดหารถบริการ และบางครั้งจะมีการแจกจ่ายเงินแก่ผู้ไปฟังผู้สมัครอีกด้วย ขณะที่ผู้สมัครกำลังปราศรัย หัวหน้าคะแนนจะสังเกตสภาพการณ์ ทัศนคติ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผู้สมัคร หลังจากเสร็จสิ้นแล้ว หัวหน้าคะแนนจะส่งข้อเท็จจริงเหล่านี้ไปยังศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของผู้สมัครให้ได้ทราบ นอกจากนี้ หัวหน้าคะแนนต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะทราบว่่างานสำคัญของประชาชน

ในท้องถิ่นตน เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น และประสานกับผู้สมัครให้ไปปรากฏตัวในงานเหล่านี้ แต่ถ้าผู้สมัครไม่อาจไปได้ หัวคะแนนจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนผู้สมัครเอง

5) การรักษานโยบายคະແນនเสียงของผู้สมัคร ในการเลือกตั้ง การรักษาหรือขยายฐานคະແນនเสียงเป็นสิ่งที่ผู้สมัครมุ่งหวังมากที่สุด การณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทุกรูปแบบของทั้งฝ่ายผู้สมัครและหัวคะแนน ต่างกระทำเพื่อการรักษาหรือขยายฐานคະແນនเสียงทั้งสิ้น ซึ่งหัวคะแนนมีส่วนสำคัญในการรักษานโยบายคະແນនเสียงไว้ให้คงอยู่ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับชาวบ้านจะอาศัยความผูกพันตามระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติ และระบบอาวุโส หากหัวคะแนนรักษาความสัมพันธ์เหล่านี้ไว้ได้ ฐานคະແນនเสียงก็จะยังคงอยู่

ขั้นตอนในวันเลือกตั้ง

1) การเตรียมการเพื่อนำคนไปลงคะแนน ในหมู่บ้านชนบท การจัดหาหนะนำคนไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีความจำเป็น และเป็นธรรมเนียมปฏิบัติแล้วว่า หน้าที่ของการจัดหาหนะรับส่งคนไปใช้สิทธิเป็นภาระของผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคน โดยในบางครั้งอาจจะมี การจ่ายเงินซื้อเสียงบนรถรับ-ส่งด้วย

2) การจัด “หน่วยแชะ” เพื่อเก็บตกคະແນនเสียงที่ยังเหลืออยู่ กล่าวคือ หัวคะแนนต้องสำรวจว่า มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนใดยังไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และต้องชักชวนให้บุคคลเหล่านี้ออกไปใช้สิทธิโดยจ่ายเงินทันทีเป็นค่าซื้อเสียง พร้อมกับแนะนำให้เลือกหมายเลขใดเมื่อตกลงได้ก็จะจัดหาหนะรับส่งไปลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง

3) การสังเกตการณ์ในหน่วยเลือกตั้ง เมื่อหัวคะแนนคนใดไม่มีภาระพิเศษในการเลือกตั้ง ก็จะไปที่หน่วยเลือกตั้งแต่เช้า เพื่อคอยต้อนรับประชาชนและคอยสังเกตสภาพการณ์ต่างๆ เพื่อตรวจสอบผู้ที่ไปใช้สิทธิและไม่ไปใช้สิทธิ รวมทั้งคอยคุกคามสงบเรียบร้อยเพื่อไม่ให้ผู้สมัครคนอื่นๆ ใช้กลโกงการเลือกตั้ง หรือชักชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเปลี่ยนใจไปลงคะแนนเสียงให้แก่ฝ่ายตน

ขั้นตอนภายหลังการเลือกตั้ง

ภายหลังการเลือกตั้งสิ้นสุดลง ไม่ว่าผลการเลือกตั้งจะเป็นอย่างไร หัวคะแนนจะต้องมีหน้าที่ขอบคุณประชาชนที่ลงคะแนนเสียงให้แทนผู้สมัคร ซึ่งอาจจะใช้วิธีการจัดเลี้ยงสังสรรค์อย่างไม่เป็นทางการ

1.6.6 วิธีการจ่ายเงินซื้อเสียง

1) วิธีการซื้อเสียงโดยแจกผ่านหัวคะแนน โดยทั่วไปบุคคลที่ควบคุมฐานคະແນនเสียงให้แก่ผู้สมัครในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ หัวคะแนนซึ่งทำหน้าที่ควบคุมและขยายฐานคະແນនเสียงเท่าที่กระทำได้ เมื่อถึงช่วงใกล้วันเลือกตั้ง ผู้สมัครจะแจกเงินเพื่อซื้อเสียง รูปแบบการ

จ่ายเงินส่วนใหญ่ผู้สมัครมักดำเนินการผ่านหัวหน้าคณะ โดยผู้สมัครจัดส่งอาสาสมัคร หรือตัวแทน นำเงินมาจ่ายให้หัวหน้าคณะ หรือหัวหน้าคณะมารับเงินจากผู้สมัครหรือผู้อำนวยการเลือกตั้งด้วยตนเอง ซึ่งจำนวนเงินที่แจกจ่ายมี 2 ประเภท คือ ประเภทแรก เป็นเงินซื้อเสียงของประชาชนที่หัวหน้าคณะควบคุมได้ โดยก่อนหน้าจะมีการตรวจสอบจำนวนที่แท้จริงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ในความควบคุมของหัวหน้าคณะ ประเภทที่สอง เป็นเงินที่ผู้สมัครจ่ายให้กับหัวหน้าคณะ เป็นค่าดำเนินงาน ค่าจ้าง ค่าแรงงาน ฯลฯ ตามอัตราส่วนที่ตกลงกัน ขึ้นอยู่กับความสำคัญของหัวหน้าคณะแต่ละบุคคลและฐานะของผู้สมัคร

2) **วิธีซื้อเสียงโดยไม่ผ่านหัวหน้าคณะ** เป็นวิธีการจ่ายเงินโดยตรงระหว่างฝ่ายผู้สมัครกับประชาชน ซึ่งมีการดำเนินงานแตกต่างกันในทางคุณภาพอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก ได้แก่ วิธีการดำเนินการจ่ายเงินซื้อเสียงที่ยังขาดระบบการทำงานที่ดี และไม่มีการตรวจสอบประสิทธิภาพการแจกจ่ายเงินกับผลตอบแทนที่ควรจะได้รับ และอีกลักษณะหนึ่ง เป็นวิธีการซื้อเสียงโดยไม่ผ่านหัวหน้าคณะ แต่มีระบบการดำเนินงานที่มีการตรวจสอบประสิทธิภาพ และอาศัยบทบาทของหัวหน้าคณะตามความจำเป็น กล่าวคือ เมื่อถึงช่วงระยะจ่ายเงินซื้อเสียง ต้องดำเนินการให้เงินถึงมือผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรงและไม่ถูกชักยอก โดยวิธีทางใดๆ มีการประสานการดำเนินงานโดยใช้ระบบหัวหน้าคณะควบคุมฐานคะแนนเสียง ระบบอาสาสมัครคอยให้คำแนะนำ และตรวจสอบหัวหน้าคณะ ทำให้วิธีการจ่ายเงินซื้อเสียงมีหลักประกันมากขึ้น โดยกำหนดช่วงวันเวลาในการแจกจ่ายเงินให้หัวหน้าคณะแต่ละพื้นที่ทราบหรือมอบหมายให้หัวหน้าคณะนำพาอาสาสมัคร หรือคนของผู้สมัครเข้าพื้นที่ของหัวหน้าคณะ จากนั้น หัวหน้าคณะจึงนำประชาชนในสังกัดมารับเงินจากฝ่ายผู้สมัคร

3) **วิธีซื้อเสียงแบบใต้ดินหรือโดยใช้อำนาจอิทธิพลช่วยเหลือ** ในการหาเสียงเลือกตั้ง อาจมีหัวหน้าคณะที่เป็นบุคลากรของรัฐประเภทหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจอิทธิพลในท้องถิ่นระดับอำเภอหรือจังหวัด และสามารถใช้อำนาจที่มีอยู่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครได้ การดำเนินงานของบุคคลเหล่านี้ไม่เปิดเผย และต้องปิดบังซ่อนเร้นมาก จึงถูกเรียกว่าวิธีการแบบใต้ดิน ซึ่งสภาพที่ก่อให้เกิดเงื่อนไขการทำงานแบบใต้ดินนี้ มักเกิดในพื้นที่แย่งชิงหรือพื้นที่คู่แข่งซึ่งเป็นที่อิทธิพลของผู้สมัครฝ่ายตรงข้าม และเป็นฐานคะแนนเสียงที่แน่นอนหามั่นคงของผู้สมัครอื่นๆ ผู้สมัครนอกเหนือจากนี้ไม่สามารถเจาะฐานคะแนนเสียงดังกล่าวได้ การช่วงชิงฐานคะแนนบางส่วนเท่าที่กระทำได้อีกโดยใช้ผู้มีอำนาจอิทธิพล ซึ่งสามารถให้คุณให้โทษแก่หัวหน้าคณะฝ่ายตรงข้าม ช่วยเหลือ ชักชวน หรือบีบบังคับหัวหน้าคณะเหล่านี้หันมาสนับสนุนฝ่ายของผู้มีอำนาจ โดยอาศัยความสัมพันธ์สมเป็นการส่วนตัวระหว่างผู้มีอำนาจอิทธิพลกับผู้สมัคร หรือศักยภาพที่เพียงพอของผู้มีอิทธิพลในการชักจูงหัวหน้าคณะฝ่ายตรงข้าม

1.7 แนวความคิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

เจมส์ ซี. สก็อตต์ (อ้างใน ธีรยุทธ บุญมี 2535: 199) ได้ให้คำจำกัดความของความสัมพันธแบบอุปถัมภ์ว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนในสังคมที่มีฐานะบทบาทต่างกัน และอาจพิจารณาเป็นแบบหนึ่งของความสัมพันธ์แบบ dyadic (ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน) ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพ แบบประโยชน์ใช้สอย โดยคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่าหรือเรียกว่า “ผู้อุปถัมภ์” (patron) จะใช้อิทธิพลและสิ่งที่ตนเองมีอยู่คุ้มครอง ให้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้ง 2 อย่างแก่ผู้มีฐานะต่ำกว่าหรือเรียกว่า “ผู้รับอุปถัมภ์” (client) ซึ่งผู้ได้รับการอุปถัมภ์ก็มักจะต้องตอบแทนผู้อุปถัมภ์ด้วยการให้ความจงรักภักดีแบบช่วยเหลือตอบแทน ซึ่งทั้งนี้รวมทั้งการอุทิศตนรับใช้แก่ผู้อุปถัมภ์

กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ – ผู้รับอุปถัมภ์ จะเกิดขึ้นเมื่อมีบุคคล 2 คน หรือตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องของความร่ำรวย, อำนาจ/อิทธิพลทางการเมือง, ความมั่นคง และสถานภาพทางสังคม โดยที่ฝ่ายหนึ่ง (ผู้อุปถัมภ์) จะมีมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง (ผู้รับอุปถัมภ์) ทั้ง 2 ฝ่ายได้มีความสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ หรือปกป้อง หรือทั้ง 2 อย่าง ให้แก่ผู้ได้อุปถัมภ์ของตน โดยหวังจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้ได้อุปถัมภ์ในรูปแบบของความจงรักภักดี, การทำงานให้ หรือช่วยเหลือในทางการเมือง เป็นต้น เมื่อผู้รับอุปถัมภ์ได้ให้ความช่วยเหลือหรือบริการแก่ผู้อุปถัมภ์แล้ว สิ่ง que ผู้ได้อุปถัมภ์จะได้รับตอบแทนกลับมา คือ การให้ความคุ้มครอง, การช่วยเหลือทางด้านวัตถุ หรืออาชีพการงาน เป็นต้น

ดังนั้นความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ฝ่ายนี้จึงขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ต่างฝ่ายต่างต้องการ และคาดหวังว่าจะได้รับจากอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อผู้รับอุปถัมภ์รับเอาวัตถุหรือบริการ โดยไม่สามารถตอบแทนคืนให้กับผู้อุปถัมภ์ได้เต็มที่ทำให้เกิด “หนี้สินทางใจ” ที่ผูกพันบุคคลนั้นเข้ากับผู้อุปถัมภ์ รูปแบบการตอบแทนผู้อุปถัมภ์ของผู้รับอุปถัมภ์นั้นมักจะเริ่มจากการตอบแทนในทางเศรษฐกิจไปสู่การตอบแทนทางสังคม และการตอบแทนทางการเมืองในที่สุด เช่น กลุ่มการเมืองท้องถิ่นสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์อุปถัมภ์เพื่อใช้ประโยชน์ในการเลือกตั้ง โดยการอาศัยอำนาจ, ตำแหน่งทางการเมืองที่มีอยู่ให้ผลประโยชน์เฉพาะหน้าบางอย่างแก่ประชาชนที่ยากจน เช่น อาหาร, ยารักษาโรค หรืออาชีพการงาน ให้ประชาชนที่ยากจนนั้นนิยมชมชอบ และรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณกลุ่มการเมืองนั้นๆ ที่ได้หยิบยื่นสิ่งที่ตนเองขาดแคลนมาให้ จึงตอบแทนโดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับกลุ่มการเมืองที่ช่วยเหลือตน

1.7.1 ความสัมพันธ์อุปถัมภ์กับสังคมไทย

อคิน รพีพัฒน์ (อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2543: 3-4) ได้กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของสังคมไทย เนื่องจากเป็นสังคมที่มีการ

กำหนดสถานภาพของบุคคลลดหลั่นจากบนมาสู่ล่าง กล่าวคือ สังคมไทยเป็นสังคมที่มีโครงสร้างที่เน้นความแตกต่างระหว่างฐานะ ตำแหน่ง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะตำแหน่งสูงกว่า และผู้ใ้ผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำกว่า นอกจากนี้ ระบบอุปถัมภ์ยังเป็นผลมาจากความเชื่อของสังคมไทยในเรื่องบุญ – กรรม และเรื่องของการตายแล้วเกิดใหม่ เช่น ความเชื่อที่ว่าผู้ที่เกิดมาท่ามกลางเงินทอง ทรัพย์สิน อำนาจวาสนา เป็นเพราะผลบุญที่ทำไว้แต่ชาติปางก่อน เหตุที่คนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกันเพราะบุญบารมีอันได้สะสมไว้แต่ปางก่อน เมื่อมีการยึดถือความแตกต่างในระดับสูง – ต่ำของฐานะ ตำแหน่งเป็นหลัก เราจึงพบว่าความสัมพันธ์ของบุคคลที่แตกต่างกันเป็นแบบแผนที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดระเบียบสังคมในด้านพฤติกรรมความสัมพันธ์ที่สำคัญและเห็นได้ง่ายที่สุดคือความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่-ผู้น้อย หรือความสัมพันธ์แบบลูกพี่-ลูกน้อง อันเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

ลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (สรุปเรียบเรียงจาก ชัยอนันต์ สมุทวณิช และ อมรา พงศาพิชญ์ อังาน เพียงกมล มานะรัตน์ 2547: 36-42) ประกอบไปด้วย

1) การแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุล เกิดจากผู้อุปถัมภ์มักจะมีทรัพย์สิน อำนาจ และสถานภาพมากกว่าผู้อุปถัมภ์ เหตุเพราะผู้อุปถัมภ์มักจะเป็นผู้ควบคุม หรือผูกขาดทรัพยากรที่มีความสำคัญๆ เช่น เงิน อำนาจ อิทธิพล สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ทำให้คนอื่นๆ ที่ไม่มีทรัพยากรเหล่านี้จำใจ หรือเต็มใจเข้าไปพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ เพื่อขอให้ทรัพยากรเหล่านั้น กระบวนการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลจึงเริ่มต้นขึ้น ในที่สุดผู้ที่เข้าไปพึ่งพิงผู้ที่มีทรัพยากรก็ตกเป็นผู้รับการอุปถัมภ์

2) ความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์นั้น ต้องเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ ผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนกันจึงเป็นผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนกัน จึงเป็นผลประโยชน์ที่เฉพาะเจาะจงเป็นการส่วนตัว ผลจากการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลทำให้เกิดความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ความจงรักภักดี เช่น เมื่อผู้รับการอุปถัมภ์ต้องการเงิน หรือต้องการให้มีคนช่วยติดต่อ โกล่เกลี่ย พุดจากับผู้มีอำนาจอื่นๆ เขาก็จะรู้สึกว่า เขาจะต้องพึ่งพาอาศัยผู้อุปถัมภ์ของเขา ส่วนผู้อุปถัมภ์ก็จะรู้ว่า “คนของเขา” ก็จะช่วยเหลือเขาในยามที่เขาต้องการ หรือการเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับพ่อค้า เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจที่จะให้ผลประโยชน์แก่พ่อค้า พ่อค้าก็ให้เงินหรือสิ่งของแลกเปลี่ยน เป็นต้น

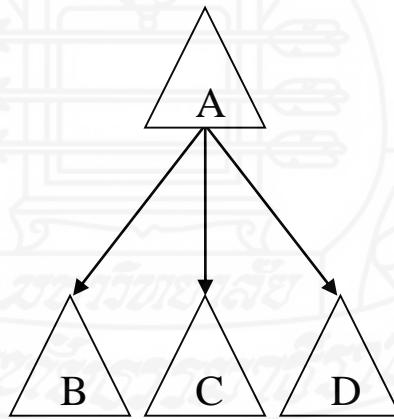
3) ความสัมพันธ์แบบรอบด้าน หรือซับซ้อน ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะไม่แน่นอนตายตัวเหมือนความสัมพันธ์แบบเป็นทางการ ผู้อุปถัมภ์ก็อาจจะมี ความสัมพันธ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ของคนได้ในหลายลักษณะและซับซ้อน เช่น จากการให้เข้า

ทรัพย์สิน อาศัยความผูกพันระหว่างรุ่นพี่ รุ่นน้อง อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพ่อของผู้รับการอุปถัมภ์ เป็นต้น ความสัมพันธ์ที่มีที่มาจากหลากหลาย ชับซ้อนนี้ทำให้เกิดการตอบแทนหรือการแลกเปลี่ยนกันอย่างหลากหลายและรอบด้าน เช่น ผู้อุปถัมภ์อาจขอให้ผู้รับการอุปถัมภ์ช่วยเหลือกิจการตน ผู้รับการอุปถัมภ์อาจขอให้ผู้อุปถัมภ์ช่วยเหลือปัญหาต่างๆ ใ้ตน เป็นต้น

4) เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเปราะบาง เพราะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ดังนั้น การที่จะรักษาเสถียรภาพของความสัมพันธ์ไว้ให้ได้ก็จะต้องมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันอยู่อย่างต่อเนื่อง トラบใดที่แต่ละฝ่ายต่างก็มีสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งต้องการจะได้ แต่ถ้าเมื่อใดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้ง 2 ฝ่ายไม่พอใจ ผู้รับการอุปถัมภ์อาจจะเปลี่ยนผู้อุปถัมภ์ใหม่ได้ หากเขาเห็นว่าผู้อุปถัมภ์เดิมไม่สามารถให้ผลประโยชน์กับผู้รับการอุปถัมภ์ได้อีกต่อไป

รูปแบบและโครงสร้างความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ แบ่งได้ 2 ลักษณะ (อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2543 : 3-4) ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เพียงสายเดียว หรือกลุ่มเดียว เป็นโครงสร้างที่เป็นการรวมเอาสายสัมพันธ์แบบกลุ่มมารวมกันไว้โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่บุคคลเดียว

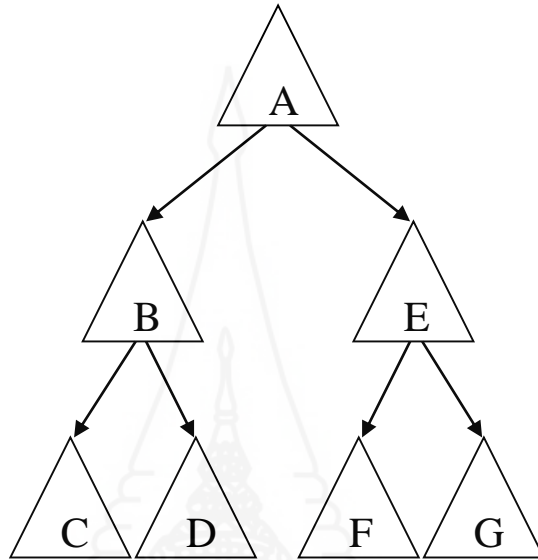


ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เพียงสายเดียวหรือกลุ่มเดียว

ที่มา: เพียงกมล มานะรัตน์ (2547: 37)

2) ความสัมพันธ์แบบพีระมิด ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในรูปแบบนี้ เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่าง ผู้อุปถัมภ์ เอ (A) และผู้รับอุปถัมภ์ บี (B) และ ระหว่างผู้

อุปถัมภ์ บี (B) และผู้รับอุปถัมภ์ ซี (C) โดยที่ บี (B) และเอฟ (F) ก็จะไม่มีความสัมพันธ์กันโดยตรง และ เอ (A) ก็ไม่จำเป็นจะต้องมีความสัมพันธ์โดยตรงกับ ซี (C) ดี (D) เอฟ (F) จี (G) เอช(H) ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์แบบพีระมิด เขียนเป็นแผนภาพได้ดังรูป



ภาพที่ 2.2 โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบพีระมิด

ที่มา : เพียงกมล มานะรัตน์ (2547: 38)

ซึ่งการที่ผู้อุปถัมภ์จะให้ความช่วยเหลือหรือให้ผลประโยชน์แก่ผู้รับการอุปถัมภ์ได้นั้น เจมส์ ซี. สก็อตต์ (อ้างใน อโนทัย วัฒนาพร 2527: 13-14) ระบุว่าผู้อุปถัมภ์จะต้องมีทรัพยากรหรือผลประโยชน์อยู่ 3 ลักษณะ คือ

(1) ความรู้และทักษะ

(2) การควบคุมโดยตรงเหนือทรัพย์สินหรือสิทธิในปัจจุบันต่างๆเช่น เงิน การเป็นเจ้าของธุรกิจ หรือกิจการต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสามารถใช้เพื่อสร้างความจงรักภักดีจากผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าตนได้

(3) การควบคุมโดยอ้อมเหนือทรัพย์สินหรืออำนาจหน้าที่บางด้านเช่น การอยู่ในตำแหน่งทางการเมืองหรือการปกครอง แล้วผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือการปกครองนั้นอาศัยอำนาจ และความชอบธรรมของตนเองสร้างผู้รับอุปถัมภ์ เป็นต้น

ทรัพยากรของผู้อุปถัมภ์ทั้ง 3 ประการนี้ยังเป็นตัวกำหนดขนาดของเครือข่ายอุปถัมภ์, การมีอยู่ และความต่อเนื่องยั่งยืนของเครือข่ายอุปถัมภ์นั้นๆด้วย กล่าวคือ หากผู้อุปถัมภ์

ตาย ทรัพยากรของเขาทั้ง 3 ประการของเขาลดลง หรือผู้อุปถัมภ์ไปตัดหรือลดผลประโยชน์ของกลุ่มผู้รับอุปถัมภ์ลง จำนวนผู้รับอุปถัมภ์ภายในเครือข่ายของเขาก็จะลดลงด้วย เหตุเพราะกลุ่มผู้อุปถัมภ์นี้เป็นกลุ่มที่ขึ้นอยู่กับคนๆเดียว ไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของคนทั้งกลุ่ม การดำรงอยู่ของกลุ่มจึงขึ้นอยู่กับผู้อุปถัมภ์ที่เป็นศูนย์กลางของกลุ่ม ด้วยเหตุนี้ การเปลี่ยนแปลงใดๆ ของผู้อุปถัมภ์ที่เป็นศูนย์กลางของกลุ่ม มักจะส่งผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เจมส์ ซี สก็อตต์ (อ้างใน ชีรยุทธ บุญมี 2535: 207) การตอบแทนที่ผู้รับการอุปถัมภ์ให้แก่ผู้อุปถัมภ์ของคณานั้นสามารถตอบแทน ได้ 4 ทาง ดังต่อไปนี้

1) *ตอบแทนด้านแรงงานหรือด้านวัตถุ* เช่น ในบางโอกาสผู้รับการอุปถัมภ์ก็จะนำเอาสิ่งของมาถวายเป็นแก่ผู้อุปถัมภ์เพื่อแสดงถึงความผูกพัน ความจงรักภักดี หรือตอบแทนโดยการทำงานให้แก่ผู้อุปถัมภ์ เป็นต้น

2) *การช่วยเหลือในการต่อสู้* เช่น การเป็นพรรคพวกช่วยเหลือเมื่อผู้อุปถัมภ์ของตนถูกรังแกจากฝ่ายอื่น เป็นต้น

3) *การช่วยเหลือตอบแทนทางการเมือง* เช่น การเป็นหัวคะแนนให้กับผู้อุปถัมภ์ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ หรือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเมืองในด้านอื่นๆ ให้กับผู้อุปถัมภ์ เป็นต้น

4) *การตอบแทนเชิงพิธีกรรมหรือศาสนา* อันเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดี เช่น การที่ผู้ได้อุปถัมภ์ต้องไปรดน้ำขอพรผู้อุปถัมภ์ในวันเกิด หรือวันสงกรานต์ การไปร่วมงานและช่วยงานในการประกอบพิธีที่ผู้อุปถัมภ์จัดขึ้น เป็นต้น

1.7.2 ความสัมพันธ์อุปถัมภ์กับการเลือกตั้ง

เจมส์ ซี สก็อตต์ (อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2543: 100-106) ได้กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วการแข่งขันทางการเมืองหรือการเลือกตั้งนั้นได้แปรรูปความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ได้อย่างน้อย 4 ทางด้วยกัน คือ

1. ช่วยปรับปรุงอำนาจต่อรองของผู้รับอุปถัมภ์ต่อผู้อุปถัมภ์ ในการเลือกตั้งผู้อุปถัมภ์กับผู้รับ ได้รับทรัพยากรทางการเมืองใหม่โดยที่การลงคะแนนเสียงหรือการไม่ลงคะแนนเสียงนั้นมีผลกระทบต่อผู้ต้องการได้ตำแหน่ง คะแนนเสียงนี้สามารถกลายเป็นผลประโยชน์ที่ควรได้รับของผู้รับอุปถัมภ์

2. ส่งผลสนับสนุนให้เกิดบูรณาการในระดับแนวตั้งของโครงสร้างแบบผู้อุปถัมภ์จากระดับหมู่บ้านจนถึงรัฐบาลกลาง ในการเลือกตั้งระดับชาติพรรคการเมืองหรือเข้าสู่กระบวนการที่เป็นทางการมากขึ้น ผู้สมัครที่อยู่ในฐานะผู้อุปถัมภ์พยายามสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ขึ้นภายในชุมชนต่างๆ พร้อมกับนำผู้รับการอุปถัมภ์เข้าสู่ตำแหน่งและ

โครงสร้างที่เป็นทางการของชุมชน หรือพยายามชักจูงผู้ที่อยู่ในตำแหน่งแกนนำชุมชนอยู่แล้วเข้ามาเป็นพรรคพวกหรือผู้รับการอุปถัมภ์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้สมัครในการเลือกตั้ง เพราะสามารถเปลี่ยนอำนาจในเชิงความสัมพันธ์อุปถัมภ์ให้กลายเป็นคะแนนเสียงได้

3. นำไปสู่การสร้างกลุ่มผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์แบบปิรามิด (new patron-client pyramids) และทำให้ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์กลายเป็นการเมือง กล่าวคือ ผู้อุปถัมภ์ท้องถิ่นก็จะพยายามยิ่งขึ้น ในการผูกความสัมพันธ์กับคนอื่นให้มาเป็นผู้รับการอุปถัมภ์ เพื่อให้ฐานะของตนในการเลือกตั้งเข้มแข็งขึ้น เป็นการพยายามเปลี่ยนอำนาจส่วนตัวให้มาเป็นอำนาจในทางการเมือง ในรูปของคะแนนเสียง

4. ช่วยเสริมสร้างให้กลุ่มอุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ที่เป็นกลุ่มตรงข้ามกันยังคงอยู่ได้ในระดับท้องถิ่น

เจมส์ ซี สก็อตต์ กล่าวว่า สำหรับประเทศไทย การผันแปรทั้ง 4 ข้อนี้อาจจะไม่เป็นไปตามที่กล่าวไว้ทั้งหมด เช่น ในประเทศไทยคะแนนเสียงของผู้รับอุปถัมภ์อาจไม่สำคัญพอที่จะปรับปรุงฐานะการต่อรองกับผู้อุปถัมภ์

ในส่วนของสังคมไทย ในกระบวนการเลือกตั้ง ถ้าหากผู้สมัครเป็นผู้นำในเชิงอุปถัมภ์มากไปด้วยอิทธิพลและบารมี ซึ่งมีผู้รับอุปถัมภ์อยู่ภายใต้สายสัมพันธ์ของตนเองจำนวนมาก นั่นคือมีพรรคพวก หรือเพื่อนคอยช่วยเหลือทั้งในเรื่องของจำนวนคะแนนเสียงที่อยู่ในมือ หรือการช่วยเหลือให้ ยิ่งถ้ามีผู้รับอุปถัมภ์หรือพรรคพวกกระจายไปในทุกๆ พื้นที่ทั่วเขตเลือกตั้ง เขาก็จะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งมากกว่าคนอื่นๆ และเนื่องจากกลุ่มความสัมพันธ์อุปถัมภ์เหล่านี้ มักจะเป็นกลุ่มที่ใหญ่โตมีสมาชิกมากมาย แต่กลับมีความสัมพันธ์กันในแนวดิ่ง จึงเกิด “ตัวกลาง” ที่เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่เป็นศูนย์กลางกับผู้รับอุปถัมภ์ที่เป็นประชาชนทั่วไป ในกระบวนการเลือกตั้งเรียกคนที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางนี้ว่า “หัวคะแนน”

พิชัย เก้าสารานู, สมเจตน์ นาคเสวี และวรวิทย์ บารู (2531: 97) ได้สรุปว่า “หัวคะแนน” เป็นผู้ที่มิชอบและเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในกระบวนการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับแต่การสร้างเสียงและเปลี่ยนเสียงให้เป็นคะแนน หัวคะแนนยังกำหนดหน้าที่ผู้ให้ข่าวสารการเมืองช่วยเหลือ ชักนำและควบคุมให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง หัวคะแนนจึงเปรียบเสมือนแขนขาที่สำคัญของนักการเมืองในการประสานงานและติดต่อกับประชาชน เพื่อปลุกระดม กระตุ้นให้ประชาชนเหล่านั้นดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามที่นักการเมืองผู้นั้นต้องการ

1.7.3 ความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

สมบัติ จันทรวงศ์ (2529: 47-48) ได้แบ่งประเภทของหัวคะแนนตามลักษณะของความสัมพันธ์ที่หัวคะแนนมีกับผู้สมัคร และตามบทบาทหน้าที่ของหัวคะแนน เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. หัวคะแนนหลักหรือหัวคะแนนระดับหนึ่ง ได้แก่บุคคลที่มีความผูกพันสนิทสนมกับตัวผู้สมัครในทางใดทางหนึ่งมาก่อนการเลือกตั้ง เช่น อาจเป็นญาติพี่น้อง คนที่เคยมีบุญคุณเคยอุปถัมภ์กันมาก่อน หรือเป็นบุคคลที่ผู้สมัครไว้เนื้อเชื่อใจได้ว่าการสนับสนุนแก่ตนโดยสุจริตไม่ได้หวังอามิสสินจ้างตอบแทนในรูปใดรูปหนึ่งในทันที นอกจากนี้ หัวคะแนนระดับนี้ยังต้องเป็นบุคคลที่กว้างขวาง มีสมัครพรรคพวก หรือคนรู้จักในท้องถิ่นมาก และรู้ต้นลึกหนาบางของการเมืองในท้องถิ่นดีพอที่จะช่วยกลั่นกรองคัดเลือกคนที่เข้ามาช่วยงานหาเสียงของผู้สมัครได้อย่างถูกต้อง หัวคะแนนระดับหนึ่งนี้ปกติแล้วจะไม่ลงไปสัมผัสกับชาวบ้านในระดับของการ “แปรเสียงให้เป็นคะแนน” โดยตรง แต่จะเป็นคนที่เป็นตัวกลางติดต่อและควบคุมหัวคะแนนในระดับต่างๆ ให้แก่ผู้สมัครอีกทีหนึ่ง

2. หัวคะแนนระดับรองหรือระดับล่าง ได้แก่ บุคคลที่ไม่ได้ผูกพันสนิทสนมกับตัวผู้สมัครในทางใดทางหนึ่งมาก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง หรือถ้ามีก็เป็นเพียงความสัมพันธ์แบบผิวเผิน แต่หัวคะแนนรองอาจมีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมหรือเคยมีการเกื้อกูลอุปถัมภ์กันมาก่อนกับหัวคะแนนหลัก และการเข้ามาทำงานให้แก่ผู้สมัครก็เป็นการร้องขอหรือสั่งงานจากหัวคะแนนหลัก โดยที่ตัวผู้สมัครและหัวคะแนนระดับล่างอาจไม่เคยพบปะกันเลยก็ได้ ในการทำงานของหัวคะแนนระดับนี้ ปกติแล้วจะคาดหวังค่าจ้างหรือค่าตอบแทน

พิชัย แก้วสำราญ, สมเจตน์ นาคเสวี และวรวีทย์ บารู (2531: 105) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครว่า ส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ (patron – client) บางครั้งความสัมพันธ์ก็อาจเป็นความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการเป็นเพื่อนหรือเป็นผู้ที่เคยช่วยเหลือสนิทสนมกันมากจนผู้สมัครอาจเคยช่วยเหลือหัวคะแนนในเรื่องต่างๆ เช่น เงิน หรือการอำนวยความสะดวกในการติดต่อราชการ และเรื่องอื่นๆ ยามที่หัวคะแนนเดือดร้อน ถูกคุกคามจากราชการ กลุ่มอิทธิพลท้องถิ่น หรือนักเลง ผู้สมัครอาจเคยช่วยเหลือหัวคะแนนให้พ้นจากเรื่องเดือดร้อนนั้น ในทางกลับกัน หัวคะแนนก็จะพยายามช่วยเหลือผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครกับหัวคะแนนจะก็เป็นความสัมพันธ์ ส่วนตัวที่มีสถานะก่อนข้างจะมั่นคงโดยขึ้นอยู่กับความไว้เนื้อเชื่อใจกันและกัน ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็มีผลประโยชน์มาแลกเปลี่ยนกัน นั่นหมายความว่า การที่ผู้สมัครให้เงินแก่หัวคะแนนเป็นค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เขาก็มั่นใจว่าเงินนี้จะไม่ถูกหัวคะแนนนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ส่วนหัวคะแนนก็คาดหวังว่าเมื่อเขาช่วยเหลือ

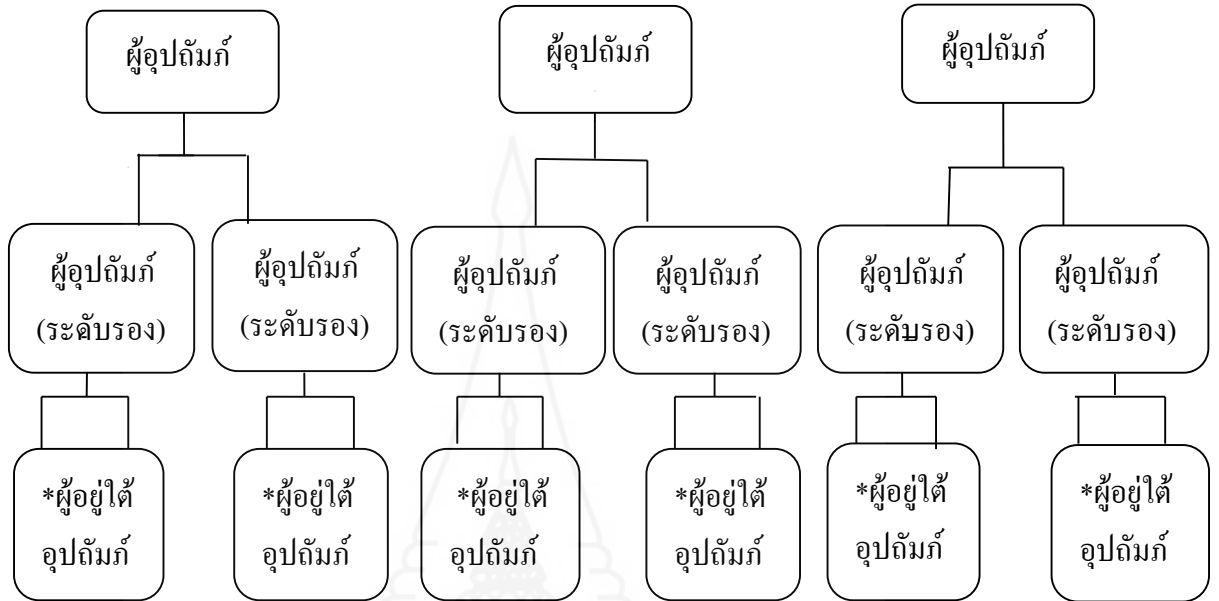
ผู้สมัครในการหาเสียง ต่อไปเขาก็จะสามารถฟังฟัง ขอความช่วยเหลือจากผู้สมัครได้ในยามที่ตนเดือดร้อน

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครกับหัวหน้าคนได้พัฒนารูปแบบขึ้นจากเดิมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่สามารถสลายตัวได้อย่างง่ายดาย เมื่อไม่มีผลประโยชน์แลกเปลี่ยนระหว่างกัน ผู้สมัครจึงได้แสวงหาแบบแผนหรือแนวทางขึ้นเพื่อใช้ควบคู่กับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ นั่นคือ การนำความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เข้าสู่โครงสร้างที่เป็นทางการ จึงเท่ากับว่าผู้สมัครและหัวหน้าคนมีความสัมพันธ์กันทั้งในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการและรูปแบบที่เป็นทางการ

กล่าวโดยสรุป ความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองของไทยเป็นความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์กับผู้ใต้อุปถัมภ์ (patron-client relation) ระบบอุปถัมภ์ หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน 2 สถานภาพ โดยฝ่ายที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า (patrons) จะใช้อำนาจและปัจจัยต่างๆ ให้ความคุ้มครองต่ออีกฝ่ายหนึ่ง ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า (clients) ซึ่งฝ่ายหลังจะตอบแทนโดยการช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ไปและอุทิศตัวรับใช้ผู้อุปถัมภ์ ลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคกันในแนวนี้ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้ใต้อุปถัมภ์ จึงเป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนสองกลุ่มดังกล่าว คือ ความสัมพันธ์จะเป็นการตอบแทนบุญคุณกัน โดยผู้อุปถัมภ์จะไม่มีวันเป็นหนี้บุญคุณของผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์เลย ความสัมพันธ์เช่นนี้ถูกควบคุมด้วยกฎทางจริยธรรมเป็นส่วนใหญ่ ผู้อุปถัมภ์มักจะอาศัยอิทธิพล และทรัพยากรที่มีอยู่ให้บริการ หรือปกป้องคุ้มครองในลักษณะต่างๆ ต่อผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งคือ ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์จะต้องทำอะไรต่างๆ ตอบแทนความต้องการของผู้อุปถัมภ์ เป็นต้นว่า การช่วยเหลือในการต่อสู้ และการช่วยเหลือทางด้านการเมืองเช่น การลงคะแนนเสียงตามที่ผู้อุปถัมภ์ชี้แนะ หรือเป็นหัวหน้าคนหาคะแนนเสียงให้ หรือให้ความช่วยเหลือในกรณีอื่นๆ

ในประเทศไทย ระบบอุปถัมภ์จะมีอิทธิพลเข้มแข็งมากในสังคมหรือชุมชน เพราะในชุมชนต่างๆ จะมีคนกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งซึ่งมีจำนวนน้อยเป็นกลุ่มที่ได้เปรียบทางเศรษฐกิจ มีฐานะความเป็นอยู่ดีกว่าคนส่วนใหญ่ เพราะการกระจายรายได้ในประเทศยังไม่ดีพอและไม่เป็นธรรม ดังที่ทราบกันอยู่โดยทั่วไป คนกลุ่มนี้จะใช้ความได้เปรียบดังกล่าวให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือคนส่วนใหญ่ จนคนส่วนใหญ่ในชุมชนยอมเข้ามาอยู่ใต้อุปถัมภ์ ยอมทำตามที่ผู้อุปถัมภ์แนะนำ หรือชี้แนะอย่างขาดเหตุผล เพราะผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์มักจะอยู่ในฐานะเสียเปรียบตลอดเวลาการสร้างระบบอุปถัมภ์ขึ้นในลักษณะนี้ มักสร้างได้ง่ายและใช้เวลาไม่นาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้อุปถัมภ์มีฐานะทางการเงินดีมาก ในกระบวนการเลือกตั้งผู้มีเงินหนาหาเสียงจำนวนมากจะใช้เงินหา

เสียงอย่างไม่มีขีดจำกัดทุกวิถีทาง จึงอยู่ในฐานะผู้อุปถัมภ์ และมีโอกาสได้รับคะแนนเสียงจำนวนมากด้วย ซึ่งเขียนเป็นแผนภาพได้ดังรูป



ภาพที่ 2.3 ระบบอุปถัมภ์ในประเทศไทย

*ผู้อยู่ใต้ผู้อุปถัมภ์ จำนวนหลายคน ซึ่งอาจรับการอุปถัมภ์หลายคน

ผู้อุปถัมภ์คนหนึ่งอาจมีผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์จำนวนไม่แน่นอน และผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์คนหนึ่งอาจยอมรับการอุปถัมภ์จากผู้อุปถัมภ์หลายคนในขณะเดียวกัน หรืออาจเปลี่ยนผู้อุปถัมภ์คนใหม่ได้ หรือสามารถจะยกตัวเองเป็นผู้อุปถัมภ์ระดับรอง คือ เป็นทั้งผู้อุปถัมภ์ และผู้รับอุปถัมภ์อยู่ใต้อุปถัมภ์อีกคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้ แต่ลักษณะความสัมพันธ์ต่อกันจะไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ผู้อุปถัมภ์จะให้ความคุ้มครอง และความช่วยเหลือต่างๆ ขณะที่ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ก็จะยอมทำตามคำแนะนำ หรือการชี้แนะของผู้อุปถัมภ์ หรือทำการช่วยเหลือผู้อุปถัมภ์ในเรื่องต่างๆ ทั้งในด้านสังคมและการเมืองเช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามผู้อุปถัมภ์ต้องการ

1.8 สภาพทั่วไปของเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

เขตเลือกตั้งที่ 11 ของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยพื้นที่ 3 เขต คือ เขตภาษีเจริญ เขตบางแค และเขตหนองแขม

1.8.1 เขตภาษีเจริญ

ประวัติความเป็นมาของเขตภาษีเจริญ จากการที่ได้มีผู้คนย้ายมาตั้งถิ่นฐานอยู่ริมคลองภาษีเจริญมากขึ้นจนเป็นชุมชนใหญ่ ทางราชการจึงได้จัดตั้ง “อำเภอภาษีเจริญ” ขึ้นในปี

พุทธศักราช 2442 มีฐานะเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดธนบุรี และในปี พุทธศักราช 2498 กระทรวงมหาดไทยได้จัดตั้งสุขาภิบาลบางแคขึ้นในพื้นที่บางส่วนของตำบลบางแค บางหว้า และบางด้วนที่ตั้งอยู่ริมคลองสายนี้ และในปีพุทธศักราช 2513 ได้ขยายเขตออกไปจนครอบคลุมพื้นที่เกือบทั้งอำเภอ (เหลือเพียงตำบลบางไผ่ ตำบลบางแวก ส่วนตำบลคูหาสวรรค์และตำบลปากคลองภาษีเจริญอยู่ในเขตเทศบาลนครธนบุรีมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2479) ภายหลังได้มีการรวมจังหวัดธนบุรีกับจังหวัดพระนครเข้าด้วยกันเป็นจังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรี และเปลี่ยนเป็นกรุงเทพมหานครในปีพุทธศักราช 2515 ซึ่งได้ยุบการปกครองท้องถิ่นแบบสุขาภิบาลและเทศบาลรวมทั้งได้เปลี่ยนการเรียกตำบลและอำเภอใหม่ อำเภอภาษีเจริญจึงได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็น “เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร” ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2515

ลักษณะโดยทั่วไปของเขตภาษีเจริญ อยู่ในกลุ่มเขตกรุงธนใต้ สภาพโดยทั่วไปมีลักษณะกึ่งชนบทกึ่งชุมชนเมือง แต่ในพื้นที่เนื่องจากมีการขยายตัวของระบบสาธารณูปโภค (โดยเฉพาะด้านนการคมนาคม) จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนเกษตรเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น มีพื้นที่ของเขตรวมทั้งสิ้น 17.18 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากร 132,670 คน ความหนาแน่น 7,722.35 คนต่อตารางกิโลเมตร (อ้างอิงจาก งานปกครอง สำนักงานเขตภาษีเจริญ, กรุงเทพมหานคร) แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 7 แขวง ดังนี้คือ

1. แขวงบางหว้า	มีหน่วยเลือกตั้ง	42	หน่วย
2. แขวงบางด้วน	มีหน่วยเลือกตั้ง	36	หน่วย
3. แขวงบางจาก	มีหน่วยเลือกตั้ง	8	หน่วย
4. แขวงบางแวก	มีหน่วยเลือกตั้ง	23	หน่วย
5. แขวงคลองขวาง	มีหน่วยเลือกตั้ง	13	หน่วย
6. แขวงปากคลองภาษีเจริญ	มีหน่วยเลือกตั้ง	24	หน่วย
7. แขวงคูหาสวรรค์	มีหน่วยเลือกตั้ง	10	หน่วย

1.8.2 เขตบางแค

ประวัติความเป็นมาของเขตบางแค เดิมพื้นที่เขตบางแคมีฐานะเป็นท้องที่ปกครองในเขตอำเภอภาษีเจริญ จังหวัดธนบุรี มีชื่อว่า ตำบลบางแค ต่อมาเมื่ออาณาเขตกว้างขวางและมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น ในปี พุทธศักราช 2498 กระทรวงมหาดไทยจึงจัดตั้งสุขาภิบาลบางแคขึ้นครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลบางแค และในปี พุทธศักราช 2508 ก็ได้แบ่งพื้นที่ทางทิศเหนือของตำบลนี้ไปจัดตั้งเป็นตำบลบางแคเหนือ

ภายหลังได้มีการรวมจังหวัดธนบุรีกับจังหวัดพระนครเข้าด้วยกันเป็นจังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรี และเปลี่ยนเป็นกรุงเทพมหานครในปี พุทธศักราช 2515 ซึ่งได้ยุบ

การปกครองท้องถิ่นแบบสุขาภิบาลและเทศบาล รวมทั้งได้เปลี่ยนการเรียกตำบลและอำเภอใหม่ ตำบลบางแคจึงเปลี่ยนฐานะเป็น แขวงบางแค ขึ้นกับเขตภาษีเจริญต่อมาพื้นที่ทางทิศตะวันตกของเขตภาษีเจริญมีความเจริญและมีประชากรหนาแน่น กรุงเทพมหานคร ในที่สุด จึงได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยแบ่งพื้นที่ปกครองของสำนักงานเขตภาษีเจริญสาขา 1 ดังกล่าวรวมกับพื้นที่แขวงหลักสองของสำนักงานเขตหนองแขม มาจัดตั้งเป็น เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 18 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2540

ลักษณะโดยทั่วไปของเขตบางแค อยู่ในกลุ่มเขตกรุงธนใต้ ซึ่งถือเป็นเขตเกษตรกรรมผสมผสานแหล่งที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมดีทางฝั่งธนบุรี มีพื้นที่ของเขตรวมทั้งสิ้น 44.456 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากร 193,478 คน ความหนาแน่น 4,352.12 คนต่อตารางกิโลเมตร (อ้างอิงจาก งานปกครอง สำนักงานเขตบางแค, กรุงเทพมหานคร) แบ่งพื้นที่การปกครองย่อยออกเป็น 4 แขวง ดังนี้คือ

1. แขวงบางแค	มีหน่วยเลือกตั้ง	62 หน่วย
2. แขวงบางแคเหนือ	มีหน่วยเลือกตั้ง	46 หน่วย
3. แขวงบางไผ่	มีหน่วยเลือกตั้ง	39 หน่วย
4. แขวงหลักสอง	มีหน่วยเลือกตั้ง	28 หน่วย

1.8.3 เขตหนองแขม

ประวัติความเป็นมาของเขตหนองแขม บริเวณหนองแขมซึ่งมีคลองภาษีเจริญตัดผ่าน มีความเจริญและมีผู้คนเพิ่มขึ้น ในปี พุทธศักราช 2445 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง อำเภอหนองแขม ขึ้นตรงต่อกระทรวงนครบาล เนื่องจากทรงเล็งเห็นว่า พื้นที่บริเวณดังกล่าวน่าจะเป็นศูนย์กลางการพัฒนาในย่านฝั่งตะวันตกของพระนครได้ โดยอำเภอหนองแขมสมัยนั้นแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลหนองแขม ตำบลหนองค้างพลู ตำบลหลักหนึ่ง และตำบลหลักสอง ครั้นในปี พุทธศักราช 2472 ทางกรมได้ลดฐานะอำเภอหนองแขมลงเป็น กิ่งอำเภอหนองแขม ขึ้นกับอำเภอภาษีเจริญ จังหวัดธนบุรี กระทรวงมหาดไทยได้ยกฐานะท้องที่ริมคลองภาษีเจริญ (บางส่วน) ของตำบลหนองแขมขึ้นเป็นสุขาภิบาลหนองแขมในปี พุทธศักราช 2499 จนถึงปี พุทธศักราช 2501 เมื่อสภาพท้องที่มีความเจริญมากขึ้น จึงมีพระราชกฤษฎีกาให้จัดตั้ง อำเภอหนองแขม ขึ้นอีกครั้งมีเขตการปกครอง 3 ตำบล เนื่องจากตำบลหลักหนึ่งซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นตำบลบางแค นั้นยังคงอยู่ในการปกครองของอำเภอภาษีเจริญ

จนกระทั่งมีประกาศคณะปฏิวัติให้รวมจังหวัดธนบุรีกับจังหวัดพระนครเข้าด้วยกันเป็นนครหลวงกรุงเทพธนบุรีในปี พุทธศักราช 2514 และเปลี่ยนรูปแบบเป็นกรุงเทพมหานคร

ในปี พุทธศักราช 2515 โดยยุบเลิกการปกครองท้องถิ่นแบบสุขาภิบาล รวมทั้งเปลี่ยนคำเรียกเขตการปกครองใหม่ อำเภอหนองแวงจึงได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็น เขตหนองแวง

ลักษณะ โดยทั่วไปของเขตหนองแวง อยู่ในกลุ่มเขตกรุงธนใต้ สภาพพื้นที่ โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม สภาพเศรษฐกิจดั้งเดิมขึ้นอยู่กับการเกษตรกรรม แต่ปัจจุบันสภาพพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากชุมชนเมืองขยายตัวจากพื้นที่ชั้นใน มีผู้ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยและประกอบอาชีพมากขึ้น พื้นที่การเกษตรจึงเริ่มถูกเปลี่ยนแปลงเป็น โรงงานอุตสาหกรรม อาคารพาณิชย์ และหมู่บ้านจัดสรร มีพื้นที่ของเขตรวมทั้งสิ้น ตาราง 35.825 กิโลเมตร จำนวนประชากร 142,772 คน ความหนาแน่น 3,985.26 คนต่อตารางกิโลเมตร (อ้างอิงจาก งานปกครอง เขตหนองแวง, กรุงเทพมหานคร) แบ่งพื้นที่การปกครองย่อยออกเป็น 2 แขวง ดังนี้คือ

1. แขวงหนองแวง มีหน่วยเลือกตั้ง 70 หน่วย
2. แขวงหนองค้างพลู มีหน่วยเลือกตั้ง 75 หน่วย

9. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร นี้ได้แก่งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้สนับสนุนการเลือกตั้งในบทบาทที่ เป็นผู้แสวงหาและรวบรวมการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งอาจได้รับการให้ความหมายแตกต่างกัน เช่น หมายถึงห้วคะแนน หรือ หมายถึงฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น ดังต่อไปนี้

9.1 วิทยา โยธารินทร์ (2543 : บทคัดย่อ) วิทยา โยธารินทร์ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของห้วคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2533 พบว่า วิธีการจัดตั้งและควบคุมห้วคะแนนของผู้สมัคร มี 3 วิธี คือ ผู้สมัครเข้าหาห้วคะแนนด้วยตนเอง เชิญห้วคะแนนมาประชุมและจัดเลี้ยงที่บ้าน และผู้สมัครอาศัยบุคคลที่สองช่วยจัดตั้ง ส่วนการควบคุมห้วคะแนนนั้น ประกอบด้วย การควบคุมการแจกเงินเพื่อซื้อคะแนนเสียง โดยผู้สมัครควบคุมเอง มอบหมายให้คนสนิทช่วยควบคุม และสอบถามผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในด้านการควบคุมการแจกสิ่งของซึ่งมีมูลค่าต่อหน่วยไม่มากนัก ผู้สมัครก็จะใช้วิธีการสอบถามผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งว่า ได้รับการแจกสิ่งของหรือไม่ และในด้านการควบคุมค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าน้ำมันรถในระหว่างการหาเสียงของห้วคะแนน ผู้สมัครส่วนใหญ่ใช้วิธีการเดียวกัน คือ จ่ายเงินสดให้ห้วคะแนนไปเติมน้ำมัน แล้วนำใบเสร็จรับเงินมาแสดงภายหลัง

กระบวนการและวิธีการที่ห้วคະແນนช่วยหาเสียงเลือกตั้ง ห้วคະແນนได้ดำเนินการช่วยหาเสียงให้แก่ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน 7 วิธี ได้แก่ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ในโอกาสและสถานการณ์ที่เอื้ออำนวย การซื้อคะแนนเสียง การแจกสิ่งของ การโจมตีคู่แข่ง การจัดเลี้ยงอาหาร สุรา และเครื่องดื่ม การรวบรวมข้อมูลเสนอผู้สมัคร และวิธีการสุดท้าย คือ การให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ บทบาทของห้วคະແນนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2533 ในการเลือกตั้งครั้งนี้ ห้วคະແນนมีบทบาทสำคัญในการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว การใช้เงิน การใช้สิ่งของแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง การรวบรวมรายชื่อหรือเลขบัตรประจำตัวประชาชน การซื้อบัตรประจำตัว การปล่อยข่าวลวง การแก้ข่าวลวง การจัดเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่ม การหาเสียงทั้งในและนอกสถานที่ การหาเสียงในงานสังคมและงานประเพณี การสรรเสริญผู้สมัครที่ตนสนับสนุน การเสนอแนวทางพัฒนาท้องถิ่น การเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชนไปยังผู้สมัคร การเข้าร่วมงานสังคมและประเพณีต่างๆ การให้บริการสาธารณประโยชน์ การช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปลงคะแนนเสียง และบทบาทในการรายงานความเคลื่อนไหวของกลุ่มแข่งขัน

9.2 สมบัติ จันทรวงศ์ (2530) สมบัติ จันทรวงศ์ ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภาเขต พ.ศ. 2528 ผลการศึกษาพบว่า ในการสรรหาตัวผู้สมัครสมาชิกสภากรุงเทพมหานครมุ่งไปที่บุคคลซึ่งมีลักษณะเป็นผู้นำท้องถิ่นอยู่แล้ว เช่น ประธานลูกเสือชาวบ้าน ประธานชุมชนรวมทั้งวุฒิการศึกษาที่สูง คืออย่างน้อยควรมีการศึกษาระดับปริญญาตรีแขนงใดแขนงหนึ่งขึ้นไปเพราะสมาชิกสภากรุงเทพมหานครต้องทำหน้าที่ออกกฎหมายผู้สมัครสมาชิกสภากรุงเทพมหานครส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจเพราะในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจกับการเมือง แนวโน้มที่นักธุรกิจจะเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยตรงปรากฏขึ้นเรื่อยๆ โครงสร้างทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจรวมทั้งระบบอุปถัมภ์ที่เคยเป็นประโยชน์ให้ความคุ้มครองนักธุรกิจน้อยลง สังคมและเศรษฐกิจมีการแข่งขันกันมากขึ้นในสังคมไทย นักการเมืองก็พยายามแสวงหาอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองด้วยตนเองเพื่อปกป้องสิทธิของเขา นอกเหนือจากการพัวพันกับนักการเมือง ทหารและข้าราชการที่มีอำนาจและอิทธิพล ส่วนการเสนอรายชื่อผู้สมัครสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร นอกจากจะมีการเสนอชื่อเข้ามาเองแล้วที่สำคัญก็คือการเสนอชื่อโดยประธานสาขาพรรคต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีบทบาทมากที่สุดและการเสนอชื่อโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร (เพราะ ส.ส. กทม. ย่อมจะต้องรู้จักเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญๆ ของท้องถิ่นอันเนื่องมาจากการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของตนอยู่บ้าง) ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครจะต้องอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนต้องมีลักษณะเป็นคนเด่นคนดังหรือผู้นำชุมชนของท้องถิ่นนั้นๆ ที่เป็นที่ยอมรับหรือเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนคืออยู่แล้วและ บุคคลที่มีคุณสมบัติที่ว่าเป็นที่ต้องการของพรรคและกลุ่มการเมืองทุกพรรคทุกกลุ่มเหมือนกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง : กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วยขั้นตอนและรายละเอียดของวิธีศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการวิจัยเอกสารจึงเน้นที่การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสัมภาษณ์ที่ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบกับการวิจัยเอกสาร ประชากรและกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ประชากร มีจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำ รวมจำนวนประชากรการวิจัยทั้งสิ้น 72 คน รายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1.1 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ บุคคลที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคเพื่อไทย ในการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครของเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร ตามขอบเขตการวิจัย ซึ่งจำนวน 3 เขต ได้แก่ เขตภาษีเจริญ เขตบางแค และเขตหนองแขมประกอบไปด้วยผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคเพื่อไทย ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ และผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรค การเมืองใหม่ รวมจำนวน 12 คน

ตารางที่ 3.1 ประชากรผู้สมัครรับเลือกตั้ง

พรรค	จำนวนผู้สมัคร (คน)	
	ชาย	หญิง
เพื่อไทย	3	1
ประชาธิปัตย์	4	-
การเมืองใหม่	3	1
รวมจำนวนผู้สมัคร	10	2

ที่มา : ฝ่ายปกครอง สำนักงานเขตภาษีเจริญ

1.1.2 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครระดับแกนนำ
ได้แก่ โดยคัดเลือกกลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้ทำหน้าที่แสวงหา และรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่มีประสบการณ์โดยตรงและมีความใส่ใจการเลือกตั้งทุกครั้งซึ่งประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ของเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร ตามขอบเขตการวิจัย ซึ่งมีจำนวน 3 เขตการเลือกตั้ง ได้แก่ เขตภาษีเจริญ เขตบางแค และเขตหนองแขม จำนวน 60 คน

ตารางที่ 3.2 ประชากรผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครระดับแกนนำ

ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำ	จำนวนผู้สมัคร (คน)	
	ชาย	หญิง
สังกัดพรรคเพื่อไทย	11	11
สังกัดพรรคประชาธิปัตย์	15	12
สังกัดพรรคการเมืองใหม่	6	5
รวมจำนวนผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ	32	28

ที่มา : การสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 22 เมษายน 2553-14 พฤษภาคม 2553

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน โดยได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แยกตามกลุ่มของประชากรได้ดังต่อไปนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างจากผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน โดยได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชากรที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคเพื่อไทย พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคการเมืองใหม่ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2553 ซึ่งพิจารณาจากความเป็นไปได้ในการสัมภาษณ์เจาะลึก จึงได้เจาะจงเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน

ตารางที่ 3.3 กลุ่มตัวอย่างจากผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	อาชีพ	รายได้ต่อ เดือน	ที่อยู่
1	นางสุภาภรณ์ กงวุฒิปัญญา	44	บริษัท อรชพร แมนชั่น	150,000บาท	244 ถ.เพชรเกษม แขวง บางด้วน เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
2	นายเนาวรัตน์ อยู่บำรุง	55	สมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร เขตหนองแขม	200,000บาท	52 แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
3	นายสุธา นิติกานนท์	52	สมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร เขตภาษีเจริญ	120,000บาท	171 แขวงปากคลอง ภาษีเจริญ เขตภาษี เจริญกรุงเทพมหานคร
4	นายสุพิน คล้ายนก	43	สมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร เขตบางแค	100,000บาท	58/7 แขวงหลักสอง เขต บางแค กรุงเทพมหานคร
5	นางสาวเพ็ญพิมล วิภาคทรัพย์	32	ธุรกิจส่วนตัว	300,000บาท	11/7 แขวง บางด้วน เขต ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างจากผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร
ระดับแกนนำ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างจากผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำของพรรคเพื่อไทย จำนวน 5 คน กลุ่มตัวอย่างจากผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำของพรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 5 คน และกลุ่มตัวอย่างจากผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำของพรรคการเมืองใหม่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำของพรรคการเมืองใหม่ จำนวน 5 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำทั้งสิ้น 15 คน

ตารางที่ 3.4 กลุ่มตัวอย่างจากผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกกรุงเทพมหานครระดับแกนนำ

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	พรรค	อายุ (ปี)	อาชีพ	รายได้ต่อ เดือน	ที่อยู่
1	นายสมศักดิ์ สุพินวงษ์สา		44	รับจ้างทั่วไป	9,000 บาท	54/11 แขวงบางค้วน เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
2	นายผดุง แจ่มจิต		58	รับจ้างทั่วไป	12,000 บาท	201 แขวงบางค้วน เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
3	นายสมหมาย พุ่มโพคา		63	ร้านขายหีบศพ	70,000 บาท	201 แขวงบางจาก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
4	นางแฉล้ม พุดสีดา		48	ร้านขายอาหาร ตามสั่ง	18,000 บาท	102/4 แขวงปาก คลองภาษีเจริญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
5	นางสมคิด ทัดศรี		52	ร้านขาย พวงมาลัย	10,000 บาท	แขวงปากคลองภาษี เจริญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
6	นายพิศติพล ทองชื่น		49	รับจ้างทั่วไป	12,000 บาท	12/18 แขวงบางแค เหนือ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร
7	นายธันวา วงษ์สายสุข		48	รับจ้างทั่วไป	9,500 บาท	แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร
8	นางกระถิน มะนานี		57	ร้านขายอาหาร ตามสั่ง	16,000 บาท	แขวงบางไผ่ เขตบาง แค กรุงเทพมหานคร
9	นางปทุม พับทองสอง		65	ร้านขายอาหาร	12,000 บาท	แขวงบางไผ่ เขตบาง แค เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	พรรค	อายุ (ปี)	อาชีพ	รายได้ต่อ เดือน	ที่อยู่
10	นางสดศรี ประกอบเกื้อ		54	แม่บ้าน	15,000 บาท	แขวงหลักสอง เขต บางแค กรุงเทพมหานคร
11	นายประพันธ์ กงดี		62	ขับรถแท็กซี่	15,000 บาท	แขวงหนองแขม เขต หนองแขม กรุงเทพมหานคร
12	นายประกอบ สมสายธรรม		59	ค้าวัสดุก่อสร้าง	140,000 บาท	แขวงหนองแขม เขต หนองแขม กรุงเทพมหานคร
13	นายจินดา ก้านธรรม		49	รับราชการ	20,000 บาท	แขวงหนองแขม เขต หนองแขม กรุงเทพมหานคร
14	นางสงวน ทับดี		51	รับจ้างทั่วไป	12,000 บาท	366 แขวงหนองค้าง พลู เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
15	นายชิต เพิ่มพูนสุข		48	รับจ้างทั่วไป	10,000 บาท	23/12 แขวงหนอง ค้างพลู เขตหนอง แขม กรุงเทพมหานคร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากผู้ศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือสำคัญในการจัดเก็บข้อมูลก็คือ แบบสัมภาษณ์ แบบเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ และแบบเก็บข้อมูลจากเอกสาร

2.1 การสร้างเครื่องมือ

2.1.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างขึ้นจากการกำหนดประเด็นคำถาม ซึ่งรวบรวมและวิเคราะห์มาจากการที่ได้ศึกษา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประยุกต์จากเครื่องมือวิจัยบางส่วนที่เคยปรากฏในงานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับงานวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ได้คำนึงถึงความสอดคล้องตรงตามกรอบแนวคิดการวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแก่นำ และผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 20 คน

2.1.2 แบบบันทึกการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อใช้ในการบันทึกบทบาทของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้ง เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

2.3 แบบเก็บข้อมูลจากเอกสาร โดยพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้สนับสนุนการเลือกตั้ง

2.4 การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระแล้วทำการปรับแก้ไขและจัดส่งให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ หลังจากนั้นก็นำมาปรับแก้อีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะนำไปทดลองใช้กับคนกลุ่มหนึ่งในพื้นที่ที่ทำการศึกษา (ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) แล้วจึงทำการปรับแก้เป็นครั้งสุดท้าย (โปรดดูในภาคผนวก)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 เก็บข้อมูลจากเอกสาร มี 2 แบบคือ แบบปฐมภูมิและแบบทุติยภูมิ แบบปฐมภูมิคือ เอกสารการรายงานข่าวจากแหล่งข่าวต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ระดับประเทศ ตารางการหาเสียงของผู้สมัคร เอกสารการรายงานสำนักงานเขตเลือกตั้งของสำนักงานเขตภาษีเจริญ เขตบางแค และเขตหนองแขม รายงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ แบบทุติยภูมิ คือ วิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ ตำรา หนังสือ

ตารางที่ 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

วันที่	เวลา	สถานที่
21 มกราคม 2553	10.30 – 12.45 น.	หอสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
4 กุมภาพันธ์ 2553	13.00 – 15.20 น.	หอสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
16 กุมภาพันธ์ 2553	11.25 - 13.20 น.	หอสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2 มีนาคม 2553	14.20 – 15.30 น.	หอสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
30 มีนาคม 2553	11.20 – 14.00 น.	หอสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
20 เมษายน 2553	10.30 – 11.45 น.	งานปกครอง สำนักงานเขตภาษีเจริญ
22 เมษายน 2553	9.30 – 11.45 น.	ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์เขตที่ 11
5 พฤษภาคม 2553	11.00 – 11.45 น.	ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์เขตที่ 11
6 พฤษภาคม 2553	10.25 – 11.00 น.	ที่ทำการพรรคเพื่อไทยเขตที่ 11
12 พฤษภาคม 2553	13.30 – 14.20 น.	งานปกครอง สำนักงานเขตบางแค
14 พฤษภาคม 2553	10.20 – 10.40 น.	งานปกครอง สำนักงานเขตหนองแขม
8 มิถุนายน 2553	9.25 – 9.40 น.	งานปกครอง สำนักงานเขตบางแค
17 มิถุนายน 2553	10.25 – 12.50 น.	หอสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
7 กรกฎาคม 2553	11.20 – 11.50 น.	ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์เขตที่ 11
14 กรกฎาคม 2553	9.40 – 11.45 น.	หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
10 สิงหาคม 2553	10.25 – 10.40 น.	งานปกครอง สำนักงานเขตภาษีเจริญ
16 สิงหาคม 2553	9.20 - 9.50 น.	งานปกครอง สำนักงานเขตบางแค
18 สิงหาคม 2553	13.20 – 13.40 น.	งานปกครอง สำนักงานเขตหนองแขม
20 สิงหาคม 2553	10.25 – 11.00 น.	ที่ทำการพรรคเพื่อไทยเขตที่ 11
26 สิงหาคม 2553	14.00 – 16.20 น.	ห้องสมุดคณะรัฐมมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
30 สิงหาคม 2553	11.20 – 11.45 น.	ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์เขตที่ 11
2 กันยายน 2553	10.25 – 13.40 น.	ห้องสมุดคณะรัฐมมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
8 กันยายน 2553	14.10 – 16.45 น.	หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
15 กันยายน 2553	10.00 – 13.30 น.	หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
25 กันยายน 2553	14.00 – 16.20 น.	ห้องสมุดคณะรัฐมมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์

3.2 เก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมโดยการไปร่วมเดินหาเสียงกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ตารางที่ 3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์

วันที่	เวลา	สถานที่
12 กรกฎาคม 2553	18.20 – 19.10 น.	ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์เขตที่ 11
14 กรกฎาคม 2553	20.20 – 21.45 น.	บ้านพักหวัคະແນนพรรคประชาธิปัตย์
16 กรกฎาคม 2553	15.30 – 16.10 น.	ที่ทำการพรรคเพื่อไทยเขตที่ 11
6 สิงหาคม 2553	11.30 – 11.50 น.	สำนักงานเขตบางแค
9 สิงหาคม 2553	8.30 – 17.20 น.	ร่วมหาเสียงกับผู้สมัครพรรคเพื่อไทยเขตบางแค1
10 สิงหาคม 2553	9.10 – 17.20 น.	ร่วมหาเสียงกับผู้สมัครพรรคเพื่อไทยเขตบางแค1
14 สิงหาคม 2553	8.20 – 16.40 น.	ร่วมหาเสียงกับผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์

3.3 เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการไปสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับแกนนำ

ตารางที่ 3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

วันที่	เวลา	สถานที่
22 เมษายน 2553	14.30-15.20 น.	บ้านพักผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์
2 พฤษภาคม 2553	11.20-13.10 น.	ที่ทำการพรรคเพื่อไทย เขตที่11
5 พฤษภาคม 2553	10.00-11.10 น.	ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ เขตที่11
10 พฤษภาคม 2553	15.30-16.50 น.	บ้านพักผู้สนับสนุนผู้สมัครระดับแกนนำพรรคเพื่อไทย
14 พฤษภาคม 2553	15.30-16.20 น.	ที่ทำการพรรคเพื่อไทย เขตที่11
11 มิถุนายน 2553	11.30-12.55 น.	ที่ทำการพรรคการเมืองใหม่ เขตที่11
13 มิถุนายน 2553	15.40-16.10 น.	ที่ทำการพรรคเพื่อไทย เขตที่11
29 มิถุนายน 2553	9.45-10.25 น.	ที่ทำการพรรคการเมืองใหม่ เขตที่11
30 มิถุนายน 2553	13.25-14.50 น.	ที่ทำการพรรคการเมืองใหม่ เขตที่11

ตารางที่ 3.7 ต่อ

วันที่	เวลา	สถานที่
7 กรกฎาคม 2553	17.25-18.45 น.	บ้านพักผู้สนับสนุนผู้สมัครระดับแกนนำพรรคประชาธิปัตย์
22 เมษายน 2553	14.30-15.20 น.	บ้านพักผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์
2 พฤษภาคม 2553	11.20-13.10 น.	ที่ทำการพรรคเพื่อไทย เขตที่ 11
5 พฤษภาคม 2553	10.00-11.10 น.	ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ เขตที่ 11
10 พฤษภาคม 2553	15.30-16.50 น.	บ้านพักผู้สนับสนุนผู้สมัครระดับแกนนำพรรคเพื่อไทย
12 กรกฎาคม 2553	18.20-20.45 น.	ร้านอาหาร
14 กรกฎาคม 2553	9.10-10.55 น.	ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ เขตที่ 11
16 กรกฎาคม 2553	8.50-10.05 น.	บ้านพักผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคเพื่อไทย
20 สิงหาคม 2553	14.50-16.20 น.	บ้านพักผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคเพื่อไทย
5 พฤษภาคม 2553	17.20-19.10 น.	ร้านอาหาร
10 พฤษภาคม 2553	15.45-17.20 น.	บ้านพักผู้สนับสนุนผู้สมัครระดับแกนนำพรรคเพื่อไทย
14 พฤษภาคม 2553	13.20-15.05 น.	ที่ทำการพรรคเพื่อไทย เขตที่ 11

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การนำข้อมูลมาจัดระบบ

การวิจัย บทบาทของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง : กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาจัดระบบให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4.2 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภากรุงเทพมหานครเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร โดยนำมาวิเคราะห์ตามกรอบของแนวคิดการวิจัยคือ แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง แนวคิด

เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับหัวคะแนน แนวคิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ และสภาพโดยทั่วไปของเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานครมีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลจากเอกสาร

4.2.2 การพรรณนา

ผู้วิจัยได้บรรยายให้เห็นถึงบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และบทบาททางการเมืองที่นอกเหนือจากการเลือกตั้ง ทั้งในบทบาทที่เปิดเผยและไม่เปิดเผย พร้อมทั้งบรรยายให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคในด้านต่างๆ ในขณะที่ทำการหาคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง



บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย บทบาทของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง : กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลที่ได้รับผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ด้วยการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง ได้มาจากการที่ผู้ศึกษาได้ไปดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เมื่อคราวการเลือกตั้งวันที่ 29 สิงหาคม 2553 เขตเลือกตั้งที่ 11 ด้วย โดยได้นำมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก บทบาททางการเมืองที่เปิดเผย ประเด็นที่สอง บทบาททางการเมืองที่ไม่เปิดเผย และประเด็นที่สาม ปัญหาอุปสรรคจากการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 บทบาททางการเมืองที่เปิดเผย การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เมื่อคราววันที่ 29 สิงหาคม 2553 ที่ผ่านมานั้น การหาคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเข้มข้น อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ศึกษาได้สอบถามข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างกลับพบว่า บทบาททางการเมืองที่เปิดเผยประกอบไปด้วย การเดินเคาะประตูบ้าน การแจกแผ่นแนะนำตัว การปิดประกาศป้ายหาเสียง และการขึ้นรถแห่หาคะแนนเสียงเท่านั้น โดยผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงการหาเสียงที่เป็นบทบาททางการเมืองที่เปิดเผยได้นั้น มีรายละเอียดโดยสรุปดังต่อไปนี้

1.1.1 การเคาะประตูบ้าน การแจกแผ่นแนะนำตัว เป็นวิธีการหาคะแนนเสียงของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ที่ได้รับความนิยมเป็นอันมาก และผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดได้ดำเนินการ นอกจากนี้ยังพบว่ากลวิธีในการเดินเคาะประตูบ้านก็เป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งพร้อมด้วยผู้สนับสนุนฯ ได้ออกเดินเท้าไปยังบ้านของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจนครบทุกบ้าน เพื่อแนะนำตัวเองให้กับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้รู้จัก ได้รับทราบว่า ตนเองเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือเป็นทีมงานของผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลขใด มีนโยบายใดบ้างที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ดีขึ้น ในขณะที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนอาจจะใช้โอกาสนี้รับปากหรือสัญญาว่าจะกลับมาดูแล และไม่ทอดทิ้งประชาชนเมื่อตนเองได้รับเลือกตั้งเข้าไปเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครแล้ว เป็นต้น ซึ่งเป็นกลวิธีที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยมากพึงพอใจ เนื่องจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือทีมงานของผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มาหาถึงบ้าน ไม่ต้องออกเดินทางไปฟังนโยบายตามเวทีปราศรัยหาเสียง และผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือทีมงานซึ่งได้แก่ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง นั้น มักจะมาพบที่บ้านจนครบทุกหมายเลข ซึ่งประชาชนมีโอกาสดำเนินการพูดคุยในขณะหาเสียงและนำมาเปรียบเทียบกันได้ว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนมีบุคลิกภาพอย่างไร มีความอดทนมากน้อยเพียงใด เพราะการเดินเคาะประตูบ้านเพื่อขอคะแนนเสียงในการเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งและทีมงานต้องเหน็ดเหนื่อยมาก เดินทั้งวัน และพูดทั้งวันเช่นเดียวกัน ถ้าหากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งบ้านใดไม่ชอบผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ชอบทีมงานบางท่าน ก็อาจจะมีคำพูดที่ไม่เกรงใจต่อผู้สมัครฯ หรือ ทีมงานหาเสียง หากผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ ทีมงานไม่อาจจะอดทนตอบคำถาม ไม่สามารถสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ก็จะทำให้เสียคะแนนเสียงที่ตนเองอุตส่าห์เดินทางมาหาเสียงในคราวนั้น ไปได้ เมื่อต้องพิจารณาประกอบกับคู่แข่งทางการเมืองที่จะต้องมาเดินขอคะแนนเสียงตามบ้านเช่นเดียวกันกับตนเองแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องประเมินด้วยว่า คู่แข่งขันเหล่านั้นอาจจะตอบคำถามเหล่านั้นอย่างไร เพื่อให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิดความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งเป็นกลวิธีในการแย่งชิงคะแนนเสียงระหว่างกันนั่นเอง และในเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งพร้อมทีมงานผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ลงทุนลงแรงมาเดินเคาะประตูบ้านเพื่อขอคะแนนเสียงแล้ว ก็ต้องพยายามให้ได้คะแนนเสียงกลับไปให้มากที่สุด ดังนั้น จึงต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้มาก เพราะประชาชนเหล่านั้นต่างก็รู้ว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งและทีมงานผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมาเคาะประตูบ้านของตนเองด้วยเหตุผลใด จากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างจะพบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ ทีมงานของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ต่างให้ความสำคัญต่อการเคาะประตูบ้านเพื่อขอคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นอันมาก ยกตัวอย่าง

ได้ดังต่อไปนี้

ผู้สนับสนุน พ01 กล่าวว่า “การเคาะประตูบ้าน สำคัญสำหรับเราเพราะทีมงานของเราเน้นการดูแลชาวบ้านในชุมชนต่างๆ กันอย่างทั่วถึงทำให้เขาารู้สึกว่าเราเหมือนญาติ เขา ชาวบ้านเขาชอบที่จะให้เราไปเยี่ยมหาเขาบ่อยๆ ยิ่งผู้สูงอายุจะชอบมากไม่ใช่ที่เราได้รับเลือกแล้วจะไปเยี่ยมเฉพาะตอนแรกๆ ก่อนและหลังเลือกตั้งเราทำเหมือนเดิมตลอด ตามชาวบ้านดูได้ทีมงานของพวกเรามีการกระจายลงพื้นที่อย่างดี นั่นเป็นเหตุผลหนึ่งที่เราได้รับคะแนนเสียงมากมาโดยตลอด” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป01 กล่าวว่า “การจัดหาเสียงแบบเคาะประตูบ้าน ไม่ค่อยได้ทำ เพราะคนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยอยู่บ้านกันคือบางพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชุมชนก็จริงแต่เขาต้องการความเป็นส่วนตัวมากกว่า ถ้ามีเรื่องเดือนร้อนอะไรเขาก็มาติดต่อที่ศูนย์ของเราเลย ส่วนใหญ่เราเน้นไปที่ใกล้ถึงวันเลือกตั้งแล้วใช้รถแห่หาเสียงกันคุ้มกว่ามาก” (สัมภาษณ์ : 7 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป02 กล่าวว่า “เราเน้นที่การโปสเตอร์ติดตามแยกต่างๆ ของหมู่บ้านหรือชุมชนเพื่อการหาเสียงมากกว่า การเคาะประตูบ้านก็ทำบ้างแต่ไม่มากเพราะเราประเมินดูว่าชาวบ้านเขาชอบแบบใกล้เลือกตั้งมาหาเขาซักครั้งก็พอ เขารอแต่ว่าเมื่อเลือกเราแล้วเขาจะให้เราสร้างหรือบูรณะซ่อมแซม ถนนตามซอยที่ชำรุดหรือน้ำท่วมขังมากกว่า” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าเป็นขณะเลือกตั้ง ก็ต้องมีการเคาะประตูบ้านเป็นธรรมดา โดยจะเน้นพื้นที่ที่เป็นเครือข่ายของเรามากกว่าและพื้นที่ที่เราได้คะแนนใกล้เคียงกับคู่แข่ง แต่ที่จริงแล้วการนำเสนอนโยบายของผู้สมัครฯ ให้ประชาชนได้รับทราบนั้นนอกจากการปราศรัย การเดินเคาะประตูบ้านแล้วการใช้รถแห่เป็นสิ่งที่สำคัญเช่นเดียวกัน เพราะบรรดแห่เราสามารถบอกมีแนวนโยบายของเราไปด้วย ใช้เวลาไม่มากและเร็วเข้าไปได้หลายพื้นที่ และทีมงานของเราก็สามารถจะแวะตามจุดอื่นๆ ที่เราจะเข้าไปไม่ถึงได้” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สมัคร ก02 ให้สัมภาษณ์ว่า “เราเน้นที่การพบปะกับประชาชนมากกว่าหรือเคาะประตูบ้าน การเข้าถึงประชาชนแบบนี้ทำให้เราได้คะแนนเสียงมากกว่า จากการประเมินของทีมงานเรา เราทำตัวให้เสมือนกับเขา เข้าถึงง่ายกันเอง ส่วนการใช้รถแห่หาเสียงเราจะทำสลับกับการเคาะประตูบ้านคู่กันไป และการแห่หาเสียงเราจะทำมากขึ้นเมื่อใกล้ถึงวันเลือกตั้ง อย่างที่ทราบเราแบ่งทีมงานของเราออกเป็นชุดๆ สลับหมุนเวียนกัน” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ข01 ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการเคาะประตูบ้าน อย่างในเขตของเราเป็นพื้นที่ใหญ่ ก็จะจัดบ่อยมากวนไปตามแต่ละจุดไม่ไปเลยคงไม่ได้ เพราะผู้สมัครจะได้บอกเล่าแนวทางการดำเนินงานของตนเองให้ชาวบ้านได้ทราบ พุงต่างๆ คือ ได้บอกให้ชาวบ้านรู้ว่า ถ้าหากเลือก

เราไปเป็นผู้แทนต่อ แล้วเราจะพัฒนาเขตของเขาต่อไปอย่างไรบ้างพร้อมกับแจกแผ่นพับของเราไปด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้อีกเช่นกัน” (สัมภาษณ์: 22 เมษายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป01 กล่าวว่า “การจัดการเสียงแบบเคาะประตูบ้าน ไม่ค่อยได้ทำเพราะคนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยอยู่บ้านกันคือบางพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชุมชนก็จริงแต่เขาต้องการความเป็นส่วนตัวมากกว่า ถ้ามีเรื่องเดือนร้อนอะไรเขาก็มาติดต่อที่ศูนย์ของเราเลย ส่วนใหญ่เรานั้นไปที่ใกล้ถึงวันเลือกตั้งแล้วใช้รถแห่หาเสียงกันคุ้มกว่ามาก” (สัมภาษณ์: 7 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป03 กล่าวว่า “การเคาะประตูบ้านนั้น เราก็ทำบ้างแต่ไม่ค่อยทำบ่อยเท่าไรเพราะเราทราบพื้นที่ของเราอยู่แล้ว แต่เรานั้นที่แห่หาเสียงมากกว่า เพราะสะดวกเร็วและไม่เสียเวลามากนัก” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป04 กล่าวว่า “เคาะประตูไม่ค่อยได้ทำ ส่วนใหญ่จะเน้นที่การใช้รถแห่หาเสียงมากกว่า หลังจากได้รับการเลือกมา 2 สมัยจนมาถึงสมัยที่ 4 เราดูแล้วผู้การใช้รถแห่หาเสียงดีกว่า เพราะตลอดเวลาที่เราได้รับตำแหน่งเราก็ดูแลชาวบ้านของเราเข้าพื้นที่พบปะพวกเขาอยู่แล้ว ฉะนั้นการปราศรัยหรือเคาะประตูบ้านของเราจึงไม่ค่อยจำเป็นมากนัก แต่เน้นรถแห่หาเสียงโดยเฉพาะใกล้วันเลือกตั้งสำคัญมาก” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป05 กล่าวว่า “การเคาะประตูบ้านไม่ค่อยได้ทำเพราะผู้สมัครฯ ไม่มีเวลา หรือโอกาสที่จะได้บอกเล่าแนวทางการดำเนินงานของตนเองให้ชาวบ้านได้ทราบ แต่จะเน้นที่รถแห่เวลาใกล้การเลือกตั้งมากกว่าคือ ได้บอกให้ชาวบ้านรู้ว่า ถ้าหากเลือกเราไปเป็นผู้แทนต่ออีกสมัย แล้วจะได้พัฒนาจะเพิ่มโครงการอะไรบ้างสิ่งที่เราจะแก้ปัญหาในเรื่องอื่นๆ มีอะไรอีกบ้าง” (สัมภาษณ์: 14 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ01 กล่าวว่า “การเคาะประตูบ้าน สำคัญสำหรับเราเพราะทีมงานของเราเน้นการดูแลชาวบ้านในชุมชนต่างๆ กันอย่างทั่วถึงทำให้เขาารู้สึกว่าเราเหมือนญาติเขา ชาวบ้านเขาชอบที่จะให้เราไปเยี่ยมหาเขาบ่อยๆ ยิ่งผู้สูงอายุจะชอบมากไม่ใช่ที่เราได้รับเลือกแล้วจะไปเยี่ยมเฉพาะตอนแรกๆ ก่อนและหลังเลือกตั้งเราทำเหมือนเดิมตลอด ถ้ามหาวิทยาลัยได้ทีมงานของพวกเรามีการกระจายลงพื้นที่อย่างดี นั่นเป็นเหตุผลหนึ่งที่เราได้รับคะแนนเสียงมากมายโดยตลอด” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ02 กล่าวว่า “การเคาะประตูบ้านทำอยู่แล้วแล้ว โดยตามแหล่งชุมชน ยิ่งเป็นชุมชนฐานเสียงของเรายิ่งดี และทำให้เราได้พูดคุยนำเสนอโนบายให้แก่ผู้นำชาวบ้าน หรือกลุ่มคนที่เขาสนใจอยากจะได้รับฟังเรา เมื่อเขาได้รับรู้รับทราบแล้ว เขาก็สามารถนำไปกระจายแนวโนบายการปราศรัยของเราให้คนอื่นๆ ในหมู่บ้าน หรือคนใกล้ชิดได้รับทราบอีกด้วย

สิ่งเหล่านี้ช่วยเรื่องคะแนนเสียงได้เยอะ” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ03 กล่าวว่า “การเคาะประตูบ้าน การแจกแผ่นพับแนะนำตนเองเป็นมาตรฐานของผู้สมัครทุกคนอยู่แล้วที่ต้องทำ แล้วแต่ใครจะสะดวกลงพื้นที่มากกว่ากันเท่านั้นเอง ถ้าไม่สะดวกลงพื้นที่ก็อาศัยทีมงานไปแจกแผ่นพับแนะนำตนเองตามจุดสำคัญต่างๆ ที่ชาวบ้านอยู่เยอะ” (สัมภาษณ์: 13 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ04 กล่าวว่า “จริงๆ แล้ว ส่วนใหญ่ชาวบ้านชอบแบบเคาะประตูบ้าน เข้าถึงชาวบ้านได้เกือบหมด ถ้าชาวบ้านมีปัญหาอะไรเขาก็สามารถบอกเรากับตัวผู้สมัครเองได้เลย” (สัมภาษณ์: 10 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ05 กล่าวว่า “ถ้าเป็นเคาะประตูบ้าน แน่แน่นอนว่าเราทำอยู่แล้ว เป็นวิธีที่กินใจประชาชนมากที่สุด ยิ่งไงประชาชน ก็ต้องการเห็นหน้าผู้สมัครของเขาบ้างแม้แค่จะเดินผ่านเฉยๆ ยังดีกว่าที่ไม่มาเลย เพราะเมื่อเคยมีประชาชนต่อว่าเรามาเหมือนกันว่า จะเลือกตั้งอยู่แล้วขนาดเส้นผมยังไม่เห็นเลือกตั้งไปแล้วจะได้อะไร? ส่วนการใช้รถแห่ นั้น จำเป็นกันเหมือนเพียงแต่แผนการบริหารจัดการเพื่อหาเสียงของแต่ละผู้สมัครฯ อาจจะแตกต่างกัน แต่เป้าหมายเดียวกัน ก็คือ จัดให้ครอบคลุม ให้ทั่วทั้งเขตเลือกตั้งเป็นวิธีที่มักจะใช้ใกล้การเลือกตั้งประมาณซักสองอาทิตย์ก่อนการเลือกตั้ง และเป็นนำเสนอ นโยบายของผู้สมัครฯ ให้ประชาชนได้รับทราบ” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ค01 ให้สัมภาษณ์ว่า “เราเป็นผู้สมัครนำใหม่จำเป็นมากสำหรับที่ต้องไปแนะนำตนเองให้ชาวบ้านได้พบ เพราะเขาไม่รู้ว่าเราเป็นใครมาจากไหน มาสมัครลงพื้นที่เขามีนโยบายพรรคหรือนโยบายหาเสียงของเรามีอะไรบ้าง การแจกแผ่นพับแนะนำตนเองสามารถบอกถึงที่มาของเราและอย่างที่บอกนโยบายต่างๆของเราด้วย” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม01 กล่าวว่า “การเคาะประตูบ้านในช่วงเวลาที่ได้ประกาศให้มีการเลือกตั้ง ก็ต้องมีการหาเสียงให้เข้มข้นขึ้นกว่าช่วงก่อนการเลือกตั้ง เหมือนเป็นโค้งสุดท้ายของการหาเสียงแล้ว ดังนั้นเราจะมาเน้นที่รถแห่ เพราะเป็นการหาเสียงที่ใช้เวลาน้อย เมื่อเทียบกับระยะเวลาการพบปะกับพี่น้องประชาชนที่มาฟังการปราศรัย ตรงนี้ก็มอบให้เป็นหน้าที่ของทีมงานที่จะดูแลเส้นทางรถแห่และจัดเวลาให้เหมาะสม เพื่อที่ว่าจะสามารถหาเสียงได้ครอบคลุมทั้งเขตเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม03 กล่าวว่า “การเคาะประตูบ้านสำหรับเราสำคัญมากที่สุด อาจเพราะเราเป็นพรรคใหม่จำเป็นมากที่ต้องให้ชาวบ้านได้เจอผู้สมัครและทีมงานของพวกเขา อีกทั้งผู้สมัครต้องแนะนำตัวเองพร้อมทั้งชี้แจงนโยบายด้วยตนเอง ส่วนใหญ่เราจะไปตามกลุ่มชนชนที่เคยมีโอกาสไปร่วมชุมนุมกับเรา เราทราบว่าพื้นที่หรือจุดไหนที่เป็นพื้นที่ของเราถึงแม้เราจะ

พรรคใหม่ แต่เราก็เคยเป็นหัวคะแนนให้กับพรรคมาก่อนเหมือนกัน เราก็ได้เปรียบทั้งทราบวาพื้นที่ไหนเป็นคะแนนเสียงของผู้สมัครคนใดบ้าง เราก็ลงพื้นที่ที่ชาวบ้านยังไม่ตัดสินใจหรือผู้สมัครคนนั้นได้คะแนนน้อยในพื้นที่นั้น ชาวบ้านที่ไปชุมนุมกับเรา” (สัมภาษณ์: 30 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม04 กล่าวว่า “เราเน้นที่การเคาะประตูบ้านเหมือนกันเพราะชาวบ้านยังไม่รู้จักผู้สมัครเท่าไรหรอก ส่วนทีมงานของเราจะเป็นคนในพื้นที่ ทำงานเกี่ยวกับการเมืองบ้าง หรือเคยเป็นหัวคะแนนให้กับพรรคการเมืองอื่นมาก่อน และผู้ที่ชุมนุมกับเราที่มีพื้นที่อยู่ที่นี่ เราจะเน้นให้ผู้สมัครไปพบชาวบ้านด้วยตนเอง ต้องยอมรับว่าการจะได้คะแนนมาไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะคู่แข่งคือผู้สมัครคนเดิมเขาเป็นมาหลายสมัย ฐานเสียงเขาแน่นมาก แต่ก็ยังมีบางจุดที่เราทราบว่าการที่จะเปลี่ยนผู้แทนบ้างก็ต้องการคนใหม่เข้ามาบ้าง เพราะบางอย่างเขาก็ไม่ได้แก้ไขอะไรมากนัก บอกตรงๆชาวบ้านบางคนเลิกไปเพราะไม่รู้จะเลือกใครดี เลยเลือกคนเดิม แต่ที่เขานี้คะแนนอาจจะไล่เลี่ยกันเพราะผู้สมัครที่มาจากอีกฝ่ายหนึ่งมีตัวลงดี คือคนกว้างขวางมีชื่ออยู่แล้ว เราคงไม่ได้หวังว่าจะชนะหรอก เราทราบพื้นที่อยู่แต่แค่ตัดคะแนนมาบ้างหรือให้ชาวบ้านได้เลือกเปลี่ยนแปลงอะไรใหม่ๆบ้าง ส่วนรดแห่หาเสียงเราทำใกล้การเลือกตั้งไปตรงจุดที่เราวางไว้แล้วที่ชุมชน ตลาดนัด ทีมงานเรามีไม่มากใช้รดแห่แค่คนเดียว” (สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ม05 กล่าวว่า “การเคาะประตูบ้านเป็นสิ่งเราทำเป็นอันดับแรกๆ อยู่แล้ว อย่างที่ถามว่ากวด. ให้กฎหมายรับรองเรา แต่เราก็ปฏิบัติแบบที่เป็นอยู่อย่างนี้ดีกว่า อย่างน้อยก็กันการถูกร้องเรียน เพราะถ้ามีปัญหาเสียเวลาที่ต้องชี้แจงไม่คุ้มกัน แต่บางเรื่องเราก็ไม่สามารถเล่าให้ฟังได้ทั้งหมด จากการที่เคยช่วยพรรคอื่นเขาหาเสียงมาเรารู้ว่าแนวทางไหนที่เราควรทำหรือไม่ควรทำหลบเลี่ยงได้ การใช้รดแห่หาเสียงนั้น เราจะทำตอนใกล้กับวันเลือกตั้งไปตามจุดใหญ่ๆ ที่มีประชาชนรวมกลุ่มกัน เช่น ตลาดนัด เวลาเราไปที่นี้ตัวแทนของผู้จัดตลาดจะมาคุยกับเราถึงปัญหาต่างๆ ในการบริหารตลาดบ้างก็มี หรือถ้าเป็นตลาดใหญ่โดยเฉพาะตลาดบางแค ก็เรื่องอิทธิพลต่างๆ ทั้งที่เรารู้ว่าพื้นที่ของคู่แข่งนะ เขาคูมอยู่ แต่ชาวบ้านเขาเดือดร้อนเรารับไว้พิจารณาก่อน” (สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2553)

1.1.2 การแห่หาเสียง อีกกลวิธีหนึ่งในการหาคะแนนเสียง ที่ค่อนข้างสะดวกสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือทีมงาน ก็คือ การใช้รดแห่หาคะแนนเสียง เป็นการปรากฏตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้พบเห็น ได้ตรวจสอบดูว่า คะแนนนิยมในตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นเป็นอย่างไรบ้าง มีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกมาแสดงความชื่นชมมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการที่จะต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับทราบล่วงหน้าว่า จะมีขบวนรดแห่หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่ มาวิ่งขอคะแนนเสียงในพื้นที่นั้นๆ

และอาจจะมีการเชิญชวนให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกมาพบปะกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง มาสอบถามนโยบาย และร่วมสนทนากันทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความพึงพอใจต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่ให้มากที่สุด ตัวอย่างของข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง นำเสนอโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ที่จริงแล้วการนำเสนอ นโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ให้ประชาชนได้รับทราบนั้น นอกจากการปราศรัย การเดินเคาะประตูบ้านแล้วการใช้รถแห่เป็นสิ่งที่สำคัญเช่นเดียวกัน เพราะบรรดแห่เราสามารถบอกมีแผนนโยบายของเราไปด้วย ใช้เวลาไม่มากและเร็วเข้าไปได้หลายพื้นที่ และทีมงานของเราก็สามารถจะแวะตามจุดอื่นๆ ที่เราจะเข้าไปไม่ถึงได้” (สัมภาษณ์: 20 สิงหาคม 2553)

ผู้สมัคร ก02 ให้สัมภาษณ์ว่า “การใช้รถแห่หาเสียงเราจะทำสลับกับการเคาะประตูบ้านคู่กัน ไป และการแห่หาเสียงเราจะทำมากขึ้นเมื่อใกล้ถึงวันเลือกตั้ง อย่างที่ทราบเราแบ่งทีมงานของเราออกเป็นชุดๆ สลับหมุนเวียนกัน” (สัมภาษณ์ : 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป03 กล่าวว่า “แต่เรานั้นที่แห่หาเสียงมากกว่า เพราะสะดวกเร็วและไม่เสียเวลามากนัก” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป04 กล่าวว่า “ส่วนใหญ่จะเน้นที่การใช้รถแห่หาเสียงมากกว่า เพราะบางพื้นที่ชาวบ้านมาฟังน้อย จะมีที่เป็นกลุ่มเสียงคะแนนหลักของเราพื้นที่นี้ไม่ชอบที่จะมานั่งฟังผู้สมัครมาเสนอ นโยบายจากการที่เราเคยจัดมาก่อนหน้านี้ตอนหลังจากได้รับการเลือกมา 2 สมัยจนมาถึงสมัยที่ 4 เราดูแล้วผู้การใช้รถแห่หาเสียงดีกว่า เพราะตลอดเวลาที่เราได้รับตำแหน่งเราก็ดูแลชาวบ้านของเราเข้าพื้นที่ที่พบปะพวกเขาอยู่แล้ว ฉะนั้นการปราศรัยหรือเคาะประตูบ้านของเราจึงไม่ค่อยจำเป็นมากนัก แต่นั่นรถแห่หาเสียง โดยเฉพาะใกล้วันเลือกตั้งสำคัญมาก” (สัมภาษณ์: 12 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป05 กล่าวว่า “จะเน้นที่รถแห่เวลาใกล้การเลือกตั้งมากกว่าคือได้บอกให้ชาวบ้านรู้ว่า ถ้าหากเลือกเราไปเป็นผู้แทนต่ออีกสมัย แล้วจะได้พัฒนาจะเพิ่มโครงการอะไรบ้างที่เราจะแก้ปัญหาในเรื่องอื่นๆมีอะไรอีกบ้าง” (สัมภาษณ์: 14 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ02 กล่าวว่า “การใช้รถแห่หาเสียงจัดอยู่แล้ว เพราะเราสามารถใช้ในการปราศรัยบนรถเป็นการนำเสนอ นโยบายให้ชาวบ้านได้รับทราบพร้อมๆ กัน โดยจะเน้นไปจดตามแหล่งชุมชน ยิ่งเป็นชุมชนฐานเสียงของเรายิ่งดี และตามตลาดนัด และทำให้เราได้พูดคุยนำเสนอ นโยบายให้แก่นักชาวบ้าน หรือกลุ่มคนที่เขาสนใจอยากจะได้รับฟังเรา เมื่อเขาได้รับรู้รับทราบแล้ว เขาก็สามารถนำไปกระจายแนว นโยบายการปราศรัยของเราให้คนอื่นๆ ในหมู่บ้าน หรือคนใกล้ชิดได้รับทราบอีกด้วย บางครั้ง ถ้าหากเป็นไปได้ก็เชิญบุคคลสำคัญมาขึ้นเวทีช่วยหา

เสียงด้วย สิ่งเหล่านี้ช่วยเรื่องคะแนนเสียงได้เยอะ” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ04 กล่าวว่า มีการจัดรถแห่หาเสียง พวกเราที่เป็นหัวหน้าคะแนน ก็ช่วยกันเป็นริ้วขบวนในการคอยเสนอจุดต่างๆ ที่รถแห่ควรจะผ่านและหยุดจอดทั้งหมด และเราก็จะคอยประสานงานกับชาวบ้าน แต่จริงๆ แล้วชาวบ้านชอบแบบเคาะประตูบ้านมากกว่า เข้าถึงชาวบ้านได้เกือบหมด ถ้าชาวบ้านมีปัญหาอะไรเขาก็สามารถบอกเรากับตัวผู้สมัครเองได้เลย” (สัมภาษณ์: 10 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ05 กล่าวว่า “การใช้รถแห่หาเสียงสะดวกและรวดเร็วเป็นนำเสนอนโยบายของผู้สมัครฯ ให้ประชาชนได้รับทราบโดยไม่เสียเวลามากไปจอดได้ทุกที่ จะเน้นแห่ที่เวลาใกล้เลือกตั้งซักประมาณ 1-2 อาทิตย์ก่อนการเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ม02 กล่าวว่า “มีการจัดรถแห่หาเสียง พวกเราจะก็ช่วยกันเป็นริ้วขบวนในการหาที่จุดจอดคร่าวๆ บริเวณไหนบ้างและตรงไหนที่มีชาวบ้านรวมกลุ่มกันเยอะๆ เช่น ชุมชนหน้าวัดหรือหน้าสาธารณสุข” (สัมภาษณ์: 30 มิถุนายน 2553)

ผู้สมัคร ค01 ให้สัมภาษณ์ว่า “เราเชื่อว่าการปราศรัย การขึ้นรถหาเสียง การเดินลงไปขอคะแนนตามชุมชนต่างๆ ของเราจะช่วยให้พวกเขาเห็นถึงความจริงใจมากขึ้น เราเป็นผู้สมัครรุ่นใหม่จำเป็นมากสำหรับที่ต้องจัดเวทีปราศรัย อย่างน้อยก็เพื่อรวบรวมกลุ่มคนที่เขาเคยไปร่วมชุมนุมทางการเมืองกับเรา หรือกระแสพรรคของเราและคนกลุ่มใหม่ที่ต้องการมาฟังนโยบายใหม่ของเราที่จะเข้ามาปรับปรุงพื้นที่นี้พวกเขา เราเชื่อว่าเขาก็อยากได้อะไรใหม่ๆ บ้าง เราเชื่อว่าการปราศรัย การขึ้นรถหาเสียง การเดินลงไปขอคะแนนตามชุมชนต่างๆ ของเราจะช่วยให้พวกเขาเห็นถึงความจริงใจมากขึ้นเพราะถ้าเป็นบางกลุ่มที่ไม่นิยมเราอาจเพราะการชุมนุมทางการเมืองที่ผ่านมา แต่ถ้าเราเสนอ นโยบายที่แปลกใหม่หรือเปลี่ยนแปลงให้กับพื้นที่หรือชุมชนของเขา เราก็สามารถจะได้อะแนนเสียงตรงนี้เพิ่มมาได้มากกว่าเดิม” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม04 กล่าวว่า “ส่วนรถแห่หาเสียงเราทำใกล้การเลือกตั้งไปตรงจุดที่เราวางไว้แล้วที่ชุมชน ตลาดนัด ทีมงานเรามีไม่มากใช้รถแห่แค่คันเดียว แต่ทีมงานผู้สนับสนุนผู้สมัครอย่างเรา ต้องออกไปประชาสัมพันธ์ก่อนล่วงหน้า เหมือนไปตลาดแล้ว ควรจะเอารถหาเสียงเข้าไปตอนไหน และเชิญชวนผู้คนให้มาฟังนโยบายได้ยังไงบ้าง ซึ่งอันนี้ต้องบอกว่าเป็นเคล็ดลับเฉพาะของทีมงาน” (สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ม05 กล่าวว่า “การใช้รถแห่หาเสียงนั้น เราจะทำตอนใกล้กับวันเลือกตั้งไปตามจุดใหญ่ๆ ที่มีประชาชนรวมกลุ่มกัน เช่น ตลาดนัด เวลาเราไปที่นี้ตัวแทนของผู้จัดตลาดจะมาคุยกับเรา ถึงปัญหาต่างๆ ในการบริหารตลาดบ้างก็มี หรือถ้าเป็นตลาดใหญ่โดยเฉพาะตลาดบางแค ก็เรื่องอิทธิพลต่างๆ ทั้งที่เรารู้ว่ามันเป็นพื้นที่ของกลุ่มแข่งนะ เขาคูมอยู่ แต่ชาวบ้านเขา

เดือนร้อนเรารับไว้พิจารณาก่อน” (สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2553)

1.1.3 การจัดเวทีปราศรัยหาเสียง ในการหาคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้สนับสนุน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยมากแล้วจะประกอบด้วยการจัดเวทีปราศรัยหาเสียงด้วย เนื่องจากปกติแล้ว ผู้มีหน้าที่จัดการเลือกตั้ง ก็มักจะจัดให้มีเวทีปราศรัยหาเสียงที่เป็นเวทีกลาง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีทุนในการหาเสียงมาก กับผู้ที่มีทุนในการหาเสียงน้อยอยู่แล้ว แต่สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีประสบการณ์ก็มักจะจัดเวทีปราศรัยหาเสียงของตนเอง เนื่องจากสามารถ กำหนดแนวทางในการนำเสนอ นโยบายและเรื่องราวอื่นๆ ประกอบ เพื่อขอคะแนนเสียงได้อย่าง เป็นระบบ โดยเลือกว่า เวลาใดควรพูดเรื่องอะไร และใครจะเป็นคนพูด เหล่านี้เป็นต้น ดังนั้น จึง กล่าวได้ว่า การจัดเวทีปราศรัยหาเสียง เป็นวิธีการหาเสียงที่ได้รับความนิยมจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นอันมาก เนื่องจากการจัดเวทีปราศรัยหาเสียง เป็นวิธีการหาเสียงที่ถูกต้องตามกฎหมายเลือกตั้ง ครอบคลุมถึงการปราศรัยนั้นไม่ใช่การใส่ร้าย หรือโฆษณาด้วยข้อความอันเป็นเท็จ จากการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างของผู้ศึกษา พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับ เลือกตั้งส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีการจัดเวทีปราศรัยหาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา กรุงเทพมหานครที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่ ยกตัวอย่างของข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ โดย สรุป ได้ดังต่อไปนี้

ผู้สมัคร ข01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ได้จัดปราศรัย ในช่วงเวลาที่ได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งแล้ว ก็ต้องมีการหาเสียงให้เข้มข้นขึ้นกว่าช่วงก่อนการเลือกตั้ง เหมือนเป็นโค้งสุดท้ายของการหาเสียงแล้ว ดังนั้น การจัดการปราศรัยก็เลยมีความจำเป็น เพราะเป็นการหาเสียงที่ใช้เวลาน้อย เมื่อเทียบกับระยะเวลาการพบปะกับพี่น้องประชาชนที่มาฟังการปราศรัย ตรงนี้ก็มอบให้ เป็นหน้าที่ของทีมงานที่จะดูแลการจัดปราศรัยและจัดเวลาให้เหมาะสม เพื่อที่ว่าจะสามารถหาเสียงได้ ครอบคลุมทั้งเขตเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์: 22 เมษายน 2553)

ผู้สมัคร ข02 ให้สัมภาษณ์ว่า “เราเชื่อว่าการปราศรัย การขึ้นรถหาเสียง การ เดินลงไปขอคะแนนตามชุมชนต่างๆ ของเราจะช่วยให้พวกเขาเห็นถึงความจริงใจมากขึ้น” (สัมภาษณ์: 5 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป02 กล่าวว่า “ต้องจัดอยู่แล้ว เราก็เกณฑ์ชาวบ้านมาฟังยิ่งมาก เท่าไหร่ก็ยิ่งดี เพราะภาพที่ออกไปหมายถึงว่าผู้สมัครมีฐานเสียงมาก เป็นการเบรคคู่แข่งอีกฝ่ายหนึ่ง ด้วย” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป03 กล่าวว่า “เราไม่ได้อยู่ในทีมงานเกี่ยวกับการจัดปราศรัย เราแบ่งหน้าที่กันละส่วนกัน” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ได้จัดปราศรัย ในช่วงเวลาที่ได้ประกาศให้มี

การเลือกตั้งแล้ว ก็ต้องมีการหาเสียงให้เข้มข้นขึ้นกว่าช่วงก่อนการเลือกตั้ง เหมือนเป็นโค้งสุดท้ายของการหาเสียงแล้ว ดังนั้น การจัดการปราศรัยก็เลยมีความจำเป็น เพราะเป็นการหาเสียงที่ใช้เวลาน้อย เมื่อเทียบกับระยะเวลาการพบปะกับพี่น้องประชาชนที่มาฟังการปราศรัย ตรงนี้ก็มอบให้เป็นหน้าที่ของทีมงานที่จะดูแลการจัดปราศรัยและจัดเวลาให้เหมาะสม เพื่อที่ว่าจะสามารถหาเสียงได้ครอบคลุมทั้งเขตเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์: 20 สิงหาคม 2553)

ผู้สมัคร ก02 ให้สัมภาษณ์ว่า “การจัดปราศรัยหาเสียง โดยมากแล้วจะจัดในโรงเรียนและพื้นที่ว่างตามหมู่บ้าน เรามีพื้นที่ของเราอยู่แล้วชาวบ้านที่อยากพบกับเราหรืออยากจะมาฟังนโยบายต่างๆ ที่เราต้องการเสนอก็คงเป็นการแสดงบารมีของเราอีกด้วยหากมีชาวบ้านมาฟังเรามากเท่ากับเป็นการแสดงศักยภาพของตัวเอง” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ค01 ให้สัมภาษณ์ว่า “เราเป็นผู้สมัครรุ่นใหม่จำเป็นมากสำหรับที่ต้องจัดเวทีปราศรัย อย่างน้อยก็เพื่อรวบรวมกลุ่มคนที่เขาเคยไปร่วมชุมนุมทางการเมืองกับเรา หรือกระแสพรรคของเราและคนกลุ่มใหม่ที่ต้องการมาฟังนโยบายใหม่ของเราที่จะเข้ามาปรับปรุงพื้นที่นี้พวกเขา เราเชื่อว่าเขาก็อยากได้อะไรใหม่ๆบ้าง เราเชื่อว่าการปราศรัย การขึ้นรถหาเสียง การเดินลงไปขอคะแนนตามชุมชนต่างๆของเราจะช่วยให้พวกเขาเห็นถึงความจริงใจมากขึ้น” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

1.2 บทบาททางการเมืองที่ไม่เปิดเผย บทบาทของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ในบทบาททางการเมืองที่ไม่เปิดเผย โดยมากแล้วจะเป็นบทบาทที่เข้าข่ายกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งนั่นเอง จากการรวบรวมข้อมูล พบว่า ประกอบไปด้วย การจัดการให้เงิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ หรือ การสัญญาว่าจะให้เงิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างยอมรับว่า เป็นการกระทำทางการเมืองที่หมิ่นเหม่ต่อการผิดกฎหมายเลือกตั้ง แต่ก็มีคำตอบจำเป็นต้องดำเนินการ เนื่องจากในทางการเมืองตัดสินใจความเสี่ยงที่ปะทะกันที่คะแนนเสียงที่ได้รับจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเมื่อประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งต้องการรับแจกสิ่งต่างๆ เหล่านั้น รวมทั้ง ต้องการให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือทีมงานผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งรับปากว่าจะดำเนินการในเรื่องต่างๆ ที่ตนเองต้องการให้ถ้าหากได้รับเลือกตั้งไปแล้ว สิ่งเหล่านี้ ประชาชนอาจจะไม่ทราบว่าเป็นการผิดกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ถ้าหากผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งปฏิเสธที่จะให้ หรือปฏิเสธที่จะสัญญาว่าจะให้ ด้วยเหตุผลว่า ผิดกฎหมายเลือกตั้ง แล้ว ก็เป็นที่ทราบกันดีว่า คงจะเสี่ยงคะแนนเสียงอย่างแน่นอน ดังนั้น ถึงแม้ว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจะรู้ว่า เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายเลือกตั้งก็ต้องยินยอมทำ และพยายามปกปิด ไม่ให้ถูกเปิดเผย

ออกมา บทบาทเหล่านั้น กล่าวโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1.2.1 การจัดเลี้ยง

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็มีบ้าง ตอนเดินทางไปกับทีมงาน เราต้องจัดทีมงานเดินตามหลังเราไป ซึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เราก็ไม่อาจ เป็นคนรับปากได้ แต่จะให้คนที่เดินตามเหล่านั้นเป็นคนจกรเรื่องราวเอาไว้ แล้วก็บอกว่า จะจัดการให้โดยอาศัยการจัดเลี้ยงให้ไปอยู่ในงานต่างๆ แทน เช่น สงกรานต์ หรือ ปีใหม่ ถือเป็น การแสดงความมีน้ำใจน้ำใจกันตามประสาคนไทย” (สัมภาษณ์: 20 สิงหาคม 2553)

ผู้สมัคร ก02 ให้สัมภาษณ์ว่า “การจัดเลี้ยงเป็นเรื่องธรรมดา เป็นการขอบคุณ และการตอบแทนคะแนนเสียงที่ชาวบ้านเขามอบให้ เราจัดเลี้ยงกันทุกปี ชาวบ้านเขาจะรอเราเมื่อถึงเทศกาลต่างๆ หรือว่าวันเกิดเรา เราก็จัดเลี้ยงอย่างคืออาหารอย่างคิมของขวัญตอบแทนผู้ที่มาร่วมงาน เป็นการรักษาน้ำใจด้วย” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป03 กล่าวว่า “พื้นที่เขตเรา เป็นฐานคะแนนเสียงของผู้สมัคร คนนี้มานาน ทำให้เดี๋ยวนี้การจัดเลี้ยงต่างๆ ก็จัดไม่ได้บ่อย เป็นธรรมดาของลักษณะการหาเสียง อย่างหนึ่ง คือ ในคราวแรกๆ ที่ต้องการทำฐานเสียงก็ต้องทุ่มกันมาก เลี้ยงกันมาก แต่เมื่อนานๆ เข้า ฐานเสียงแน่นขึ้นแล้ว การทุ่มเทก็จะน้อยลงกว่าเมื่อก่อน แต่ไม่ใช่ไม่มีการจัดเลี้ยง ยังมีการจัดเลี้ยงกันบ้าง ตามโอกาสต่างๆ แต่ไม่มากเท่าเมื่อก่อน” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป04 กล่าวว่า “มีการจัดเลี้ยงแล้วแต่ว่าลักษณะของชุมชนที่เราหาเสียงเป็นอย่างไร เขาชอบการจัดเลี้ยงแบบใด แบบมีหนังฉายด้วยหรือแบบมีคอนเสิร์ตและเราพอจะให้ได้แค่ไหน เราก็เสนอผู้สมัครฯ ไป เพื่อของบประมาณจากผู้สมัครฯ” (สัมภาษณ์: 12 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป05 กล่าวว่า “เราทำไม่ได้ขาด ชาวบ้านเขาชอบกันทั้งนั้น เทศกาลอะไรก็แล้วแต่งานจะเล็กหรือใหญ่ ขอให้จัดดูแลชาวบ้านอย่างทั่วถึงพื้นที่ของเรามีชุมชนมาก เราจัดครบถ้วนทุกชุมชนจะได้ไม่เหลื่อมล้ำกัน” (สัมภาษณ์: 14 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ข01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ได้ทำในลักษณะของการสัญญาว่าจะให้ คือ อธิบายได้อย่างนี้ ว่าในการวางแผนหาเสียงเลือกตั้ง ต้องพิจารณาให้รอบคอบ ช่วงก่อนการเลือกตั้ง เราสามารถทำอะไรได้หลายอย่าง ที่ไม่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง ช่วงเวลานี้โดยมากแล้วเราไม่สัญญาว่าจะให้ เพราะเราสามารถให้ได้เลย เราก็มักจะแจกจ่ายสิ่งของแทนการสัญญาว่าจะให้” (สัมภาษณ์: 22 เมษายน 2553)

ผู้สมัคร ข02 ให้สัมภาษณ์ว่า “หลังการเลือกตั้ง ตนเองมองว่า ถ้าหากจะสร้างฐานเสียงให้แน่นจริง ก็ต้องเข้าหาประชาชนอยู่ตลอดเวลา เวลาไปพบปะประชาชนก็ต้องมีของไปแจกด้วย อย่างเสื้อ ผ้าห่ม ข้าวสาร เป็นต้น ผู้สมัครฯ ของเราก็ดำเนินการอย่างนี้อยู่ตลอด

เหมือนกัน เพราะว่าเราทุ่มเทหาเสียงให้กันอย่างเต็มที่” (สัมภาษณ์: 5 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ01 กล่าวว่า “การเลือกตั้งกับการจัดเลี้ยงเป็นของคู่กัน เรามองว่า ถ้าเป็นผู้แทนแล้วก็น่าจะมีอำนาจมากพอที่จะเลี้ยงดูชาวบ้านในพื้นที่ให้อยู่ดีมีสุขได้ ถ้าเราจัดเลี้ยงดี มีคนมามากมายเท่ากับเป็นการสร้างบารมีตัวของผู้สมัครเอง” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ02 กล่าวว่า “หลังจากการเลือกตั้ง เราก็ต้องวางแผนการทำงานกันในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการหาเสียงในระยะยาว เพียงแต่ไม่ต้องเห็นคเห็น้อยมาก เหมือนช่วงก่อนการเลือกตั้ง การแจกสิ่งของก็ทำตามโอกาสอำนวย ส่วนใหญ่เราเน้นแจกสิ่งของ ก่อนการเลือกตั้งซัก 2-3 เดือนมากกว่า เพราะตลอดเวลาที่เราได้รับการเลือกตั้งเรามีการจัดเลี้ยงทุกปี อยู่แล้ว คือ สงกรานต์และปีใหม่ ถือเป็นการพบปะกับประชาชนและหัวคะแนนด้วยตนเองในพื้นที่ ต่างๆบริเวณใกล้เคียง” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ03 กล่าวว่า “การจัดเลี้ยง เราทำตลอดเป็นการรักษาสถานะเสียงของตัวผู้สมัคร ในการเลี้ยงจะเป็นการรวมตัวกันของชาวบ้าน หัวคะแนน มาพบปะกันอีกทั้งได้แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายตรงข้ามอีกด้วย” (สัมภาษณ์: 13 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ04 กล่าวว่า “มีการจัดเลี้ยงด้วยงบประมาณส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง ผ่านมาตามหัวคะแนนระดับต่างๆ เลี้ยงกันในหมู่บ้าน อยากได้อะไรก็บอกฝากพวกเราไป เราก็บอกท่านหรือถ้าเป็นเรื่องเล็กๆน้อยๆท่านให้เราตัดสินใจเองได้เลย” (สัมภาษณ์: 10 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ05 กล่าวว่า “อย่างที่บอก หลังการเลือกตั้งถ้าพ้นช่วงเวลาหนึ่งไปแล้วเราก็พอจะดำเนินการในพื้นที่ได้สะดวกขึ้น มีอะไรก็ไปพบปะพูดคุยกับประชาชนกันได้ เรื่องการจัดเลี้ยงก็มีอยู่แล้ว การจัดเลี้ยงเราก็อาศัยก่อนการเลือกตั้ง คือจริงๆ เราจัดทุกปีใหม่อยู่แล้ว หัวคะแนนอย่างพวกเราก็จะเกณฑ์ชาวบ้านมาทานเลี้ยงในช่วงโอกาสนี้เป็นการเลี้ยงตอบแทน ไม่ต้องกังวลว่าจะมีปัญหาอื่นๆ” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ในการจัดเลี้ยง คงจะต้องมีกันบ้างเป็นการแสดงความมีน้ำใจ ในเมื่อชาวบ้านเรามีน้ำใจเลือกเราเราก็ควรจะตอบแทนเขาบ้าง” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างบางส่วนก็ให้ข้อมูลว่า ไม่ได้กระทำบทบาทที่ไม่เปิดเผยเหล่านั้น โดยมีเหตุผลแตกต่างกันไป ยกตัวอย่างของข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

ผู้สนับสนุน ป01 กล่าวว่า “ไม่มีเลยเราไม่ทำเช่นนั้น ฐานคะแนนเสียงของเราคืออยู่แล้วไม่จำเป็นที่เราจะต้องทำอะไรที่เสี่ยงกับการทำผิดกฎหมาย” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป02 กล่าวว่า “เราไม่ทำเช่นนั้นเพราะเราไม่รู้ว่าใครเป็นใคร

เดี๋ยวนี้คนมีการศึกษามาก เราไม่อยากพลาด” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม01 กล่าวว่า “เราไม่มีเรื่องแบบนี้ ไม่อยากให้มีปัญหาที่หลังเรา เป็นพรรคใหม่ต้องระวังมากเป็นพิเศษ” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม02 กล่าวว่า “เราจะไม่จัดเลี้ยง เราอยากจะได้คะแนนที่มาจากประชาชนที่ต้องการนโยบายหรือชื่นชอบในตัวผู้สมัครของเรามากกว่า” (สัมภาษณ์: 30 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม05 กล่าวว่า “เราไม่เลี้ยงเรื่องแบบนี้ เน้นหาเสียงแบบถูกกฎหมายดีที่สุด” (สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2553)

1.2.2 การให้เงิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ในการหาคะแนนเสียงเลือกตั้ง ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะถือว่าเป็นการ “ผูกใจ” ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ให้หนักถึงน้ำใจของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เมื่อถึงวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จะได้มอบคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนที่สามารถ “ผูกใจ” ประชาชนเหล่านั้นไว้ได้นั่นเอง การแจกสิ่งของต่างๆ หรือแม้กระทั่งแจกเงิน เพื่อเป็นการจูงใจให้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หากทว่า ในทางการเมืองแล้ว การหาเสียงเลือกตั้งมีความจำเป็นต้องแข่งขันกันเพื่อให้ได้คะแนนเสียงมา ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม ดังนั้น ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงต้องพิจารณาดำเนินการในเรื่องต่างๆ ที่มีผลต่อการเลือกตั้ง ทั้งในด้านของคะแนนเสียงที่ควรที่จะเพิ่มมากขึ้น และในด้านของภาพลักษณ์ ความนิยมในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่ ดังนั้น กลวิธีต่างๆ ที่ควรจะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีภาพที่ดี ดังนั้น ในการหาคะแนนเสียง จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการแจกของ แจกเงิน เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ว่า เป็นคนใจถึง เป็นคนที่พี่น้องประชาชนพึ่งพาอาศัยได้ ตัวอย่างของข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็มีบ้าง ตอนเดินหาเสียงไปกับผู้สมัคร เราต้องจัดทีมงานเดินตามหลังผู้สมัครฯ เพราะชาวบ้านคอยร้องขอให้ช่วยเหลือตลอดเส้นทางที่เราเดินผ่าน ซึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เราก็ไม่อาจให้ผู้สมัครฯ เป็นคนรับปากได้ แต่จะให้คนที่เดินตามเหล่านั้นเป็นคนจดเรื่องราวเอาไว้ แล้วก็บอกว่า จะจัดการให้ บางคนก็ขอดนน บางคนก็ขอไฟฟ้า แล้วแต่พื้นที่” (สัมภาษณ์: 20 สิงหาคม 2553)

ผู้สมัคร ก02 ให้สัมภาษณ์ว่า “มีให้สิ่งของเป็นเรื่องธรรมดา เพราะเวลาไปพบปะชาวบ้าน เราพบเห็นความเดือดร้อนของเขาเราก็คิดของที่จะแจกไปด้วย บางทีชาวบ้าน ก็บอกว่า ถ้าหากได้เป็น สก. ก็จะมาช่วยเหลือ เพราะมีตำแหน่งที่พอจะช่วยเหลือและประสานงานนำสิ่งของมาแจก ไม่ใช่ว่า ตอนไม่ได้เป็นเราจะไม่ให้ เราก็ทำอยู่สม่ำเสมอ เพราะต้องช่วยเหลือดูแลกัน

แต่บางครั้งก็ต้องการใช้การประสานงานกับหน่วยราชการ หรือใช้งบประมาณมาก ก็อยากให้เข้าใจเรื่องนี้ด้วย” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ข 01 ให้สัมภาษณ์ว่า “มีหลายกรณีด้วยกัน แต่ไม่สามารถเปิดเผยได้ที่เราทำ ทั้งๆ ที่รู้ว่าผิด แต่บางอย่างก็ต้องซังใจว่า ผิดแรง หรือไม่แรง เพียงใด คนจะร้องเรียนแสดงว่าไม่มีน้ำใจ ไม่ใช่คนใจนักเลง อย่างนั้นประชาชนจะพึงพาได้อย่างไร นี่เป็นเรื่องของการเมือง มันอาจจะไม่ดีไม่งามนัก แต่เราก็ต้องทำ เพราะว่าลงมาแล้ว ต้องเต็มที่ ไม่มีใครอยากแพ้” (สัมภาษณ์: 22 เมษายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป03 กล่าวว่า “พื้นที่เขตเรา เป็นฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครคนนี้อย่างมาก ทำให้เดี๋ยวนี้การแจกสิ่งของต่างๆ ก็มีจำนวนลดน้อยลง เป็นธรรมดาของลักษณะการหาเสียงอย่างหนึ่ง คือ ในคราวแรกๆ ที่ต้องการทำฐานเสียงก็ต้องทุ่มกันมาก แจกกันมาก แต่เมื่อนานๆ เข้า ฐานเสียงแน่นขึ้นแล้ว การทุ่มเทแจกสิ่งของก็อาจจะน้อยลงกว่าเมื่อก่อน แต่ไม่ใช่ไม่มีแจก ยังมีแจกกันบ้าง ตามโอกาสต่างๆ แต่ไม่มากเท่าเมื่อก่อน” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป04 กล่าวว่า “มีแจกของจำพวกเสื้อ ข้าวสารหรือยารักษาโรคก็แล้วแต่ว่าลักษณะของชุมชนที่เราหาเสียงเป็นอย่างไร เขาขาดแคลนอะไร และเราพอจะให้ได้แค่ไหน เราก็เสนอผู้สมัครฯ ไป เพื่อของบประมาณจากผู้สมัครฯ ไปซื้อมาแจกให้เขา” (สัมภาษณ์: 12 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ข02 ให้สัมภาษณ์ว่า “หลังการเลือกตั้ง ตนเองมองว่า ถ้าหากจะสร้างฐานเสียงให้แน่นจริง ก็ต้องเข้าหาประชาชนอยู่ตลอดเวลา เวลาไปพบปะประชาชนก็ต้องมีของไปแจกด้วย อย่างเสื้อ ผ้าห่ม ข้าวสาร เป็นต้น ผู้สมัครฯ ของเราก็ดำเนินการอย่างนี้อยู่ตลอดเหมือนกัน เพราะว่าเราทุ่มเทหาเสียงให้กันอย่างเต็มที่” (สัมภาษณ์: 5 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ01 กล่าวว่า “ส่วนใหญ่เราก็รู้ๆ อยู่ว่ากต. จ้างอยู่ จะทำอะไรก็ต้องระมัดระวังตัว เกรงจะเข้าข่ายว่าทำผิด เพราะต้องยอมรับว่า กฎหมายนี้เรารู้บ้างไม่รู้บ้าง เราเป็นแค่หวัคະແນນก็จริงแต่ใช่ที่เราจะรู้ทุกเรื่องเราก็ไม่เข้าใจกฎหมายทั้งหมดอยู่แล้ว การที่ถูกจ้างตรวจสอบควบคุมมากจนเกินไป เราก็หาเสียงไม่ได้ ถึงแม้ผู้สมัครจะบอกกับเราว่าหวัคະແນນมีกฎหมายออกมารับรองแล้ว แต่เราก็กลัวอยู่ดีที่จะต้องไปแจกสิ่งของต่างๆ ให้กับชาวบ้าน” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ03 กล่าวว่า “เขตเราเป็นฐานเสียงสำคัญของผู้สมัคร ข01 การหาเสียงจึงได้ดำเนินติดต่อกันมาเป็นเวลานาน และต่อเนื่อง ก่อนการเลือกตั้งก็ต้องดูแลชาวบ้าน โดยส่วนตัวแล้วไม่ทราบว่างบประมาณที่ใช้จ่ายในการแจกสิ่งของต่างๆ นั้นมีเท่าไร แต่เท่าที่ทราบบางที่ท่านก็ใช้เงินส่วนตัวของผู้สมัครฯ ของท่านเองทั้งหมด ชาวบ้านรักเพราะท่านดูแลตลอดไม่เคย

ทอดทิ้ง เรื่องการสัญญาว่าจะให้ ถ้าพูดกันตรงๆ มีกันทั้งนั้น ไซ้ว่าแต่พรรคเรา เรามีสัญญากับชาวบ้าน เขาก็อยากได้ของแจกเป็นธรรมดาอยู่แล้ว จะได้อะไรหรือได้อะไรก็ไม่ว่าแต่เราก็ทำไม่โจ่งแจ้งมากนัก เราสำรวจพื้นที่แล้วว่าพื้นที่นี้เราเข้าถึงได้มากน้อย กต.บางท่านเราก็รู้จักกับท่านดี เราทำอะไรรู้จักจะเกรงใจท่าน” (สัมภาษณ์: 13 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ04 กล่าวว่า “มีการแจกของด้วยงบประมาณส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง ผ่านมาตามหัวคะแนนระดับต่างๆ ให้เอาของมาแจกกันในหมู่บ้าน อยากได้อะไรก็บอกฝากพวกเราไป เราก็บอกท่านหรือถ้าเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ท่านให้เราตัดสินใจเองได้เลย” (สัมภาษณ์ : 10 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ05 กล่าวว่า “อย่างที่บอก หลังการเลือกตั้งถ้าพื้นที่ช่วงระยะเวลาหนึ่งไปแล้วเราก็พอจะดำเนินการในพื้นที่ได้สะดวกขึ้น มีอะไรก็ไปพบปะพูดคุยกับประชาชนกันได้ เรื่องแจกของก็มีอยู่แล้ว เพราะถือว่าช่วยแบ่งเบาปัญหาเขาอย่างที่เคยบอกว่า สำหรับก่อนการเลือกตั้งเราก็แจกตามที่เค้าขาดแคลน หลังการเลือกตั้งก็ไม่ต่างกัน การจัดเลี้ยงเราก็อาศัยก่อนการเลือกตั้ง คือจริงๆ เราจัดทุกปีใหม่อยู่แล้ว หัวคะแนนอย่างพวกเราก็จะเกณฑ์ชาวบ้านมาทานเลี้ยงใช้ช่วงโอกาสนี้เป็นการเลี้ยงตอบแทน ไม่ต้องกังวลว่าจะมีปัญหาอื่นๆ” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ค01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ในการหาเสียงก็กลัวอยู่เหมือนกันว่าจะถูกกต. วินิจฉัยว่า ได้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งเพราะกฎหมายเลือกตั้งมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ถ้าคิดว่าจะให้ตามคำสัญญาต่างๆเราเน้นทำก่อนประกาศให้มีการเลือกตั้งดีกว่า และก็เป็นที่อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เราไม่กล้าหาเสียงในบางลักษณะแจกของ และทำให้ได้คะแนนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม02 กล่าวว่า “การเลือกตั้งกับการแจกของเป็นธรรมดา บางทีชาวบ้านชินกับการได้รับของแจก พอเห็นผู้สมัครก็คิดก่อนว่าต้องได้ของแจกหรือมีอะไรมาแจกบ้าง” (สัมภาษณ์: 30 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม04 กล่าวว่า “ชาวบ้านเขามีมาขอสิ่งของแจกเลขก็มี ทั้งที่เห็นเราเป็นพรรคใหม่คือส่วนใหญ่แล้วจะเป็นในชุมชนเล็กๆ มากกว่า เราที่รับปากเขาไปบางคนก็เคยไปชุมนุมก็คุยกันง่ายขึ้นชาวบ้านที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเขาจะมาขอให้เราช่วยเหลือสิ่งต่างๆ ที่คนเดิมไม่ทำตามที่เขาขอไป บางคนพูดว่าน้ำท่วมครั้งที่แล้วผู้สมัคร ข01 แทนที่จะมาดูชาวบ้านในเขตกลับไปแจกของที่อยู่ชาน ก็มี ส่วนใหญ่เราลงพื้นที่แบบเจียบๆ ก่อนแจกพวกยกยารักษาโรคบ้าง” (สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2553)

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่ได้แจกเงิน แจกสิ่งของ หรือ

ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

ผู้สนับสนุน ป05 กล่าวว่า “ตนเองไม่เคยได้ไปแจกของอะไร มันมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ เพราะที่นี้เป็นฐานเสียงสำคัญของอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้สมัครฯ เราจึงวางแผนการหาเสียงที่ทุ่มเทเฉพาะช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง สำหรับช่วงก่อนเลือกตั้งหรือหลังเลือกตั้ง จึงยังไม่แจกอะไร เพราะไม่คุ้มค่า” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สมัคร ข01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ได้ทำในลักษณะของการสัญญาว่าจะให้ คือ อธิบายได้แบบนี้ว่าในการวางแผนหาเสียงเลือกตั้ง ต้องพิจารณาให้รอบคอบ ช่วงก่อนการเลือกตั้ง เราสามารถทำอะไรได้หลายอย่าง ที่ไม่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง ช่วงเวลานี้โดยมากแล้วเราไม่สัญญาว่าจะให้ เพราะเราสามารถให้ได้เลย เราก็มักจะแจกจ่ายสิ่งของแทนการสัญญาว่าจะให้” (สัมภาษณ์: 22 เมษายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม01 กล่าวว่า “เราไม่มีเรื่องแบบนี้ ไม่อยากให้มีปัญหาที่หลังเราเป็นพรรคใหม่ต้องระวังมากเป็นพิเศษ” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

1.2.3 การสัญญาว่าจะให้ เงิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงิน

ได้ จากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์มานั้น จะพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่ต้อง “ออกหน้า” หรือ “รับหน้า” ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการที่จะเป็นผู้มีบทบาท เรื่อง การสัญญาว่าจะให้เงิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นอันดับต้นๆ เนื่องจาก ถ้าหากผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้รับปากเอง จะทำให้ความผิดฐานกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง ห่างออกไปจากตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งได้บ้าง เพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ได้เป็นคนรับปากกับประชาชนเอง แต่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างหากที่เป็นผู้รับปาก นอกจากนี้ ยังช่วยแบ่งเบาและป้องกันปัญหาที่อาจจะตามมา ภายหลังจากการเลือกตั้ง ว่า เลือกไปแล้ว กลับไม่ทำตามที่รับปากไว้ เพราะคนที่รับปาก ไม่ใช่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง แต่เป็นผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างหาก ที่เป็นผู้รับปากไว้ ในเมื่อไม่ใช่ผู้สมัครฯ จึงไม่อาจผลักดันความต้องการได้ทั้งหมด เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งก็เป็นการเบี่ยงเบนประเด็นเพื่อบรรเทาปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นภายหลังจากการเลือกตั้ง เพราะรับปากไว้ก่อน ทั้งๆ ที่ก็รู้ว่าไม่อาจจะดำเนินการให้ได้ เหล่านี้เป็นต้น ตัวอย่างของคำสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างมีดังต่อไปนี้

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนเดินหาเสียงไปกับผู้สมัคร เราต้องจัดทีมงานเดินตามหลังผู้สมัครฯ เพราะชาวบ้านคอยร้องขอให้ช่วยเหลือตลอดเส้นทางที่เราเดินผ่าน บางคนก็ขอให้สร้างสนามกีฬาในร่ม ขุดลอกท่อ แล้วแต่พื้นที่ ส่วนใหญ่เขาต้องการให้เราสัญญาว่าจะทำให้เขาได้ เราจึงต้องมีทีมงานรับเรื่องพวกนี้แทน” (สัมภาษณ์: 20 สิงหาคม 2553)

ผู้สมัคร ก02 ให้สัมภาษณ์ว่า “มีการสัญญาว่าจะให้เป็นเรื่องธรรมดา เพราะเวลาไปพบปะชาวบ้าน เราพบเห็นความเดือดร้อนของเขา ก็บอกว่า ถ้าหากได้เป็น สก. ก็จะมาช่วยเหลือ เพราะมีตำแหน่งที่พอจะช่วยเหลือและประสานงานให้ได้ ไม่ใช่ว่า ตอนไม่ได้เป็นเราจะไม่ทำ เราก็กทำอยู่เสมอ เพราะต้องช่วยเหลือดูแลกัน แต่บางครั้งก็ต้องใช้การประสานงานกับหน่วยราชการ หรือใช้งบประมาณมาก ก็อยากให้อำนาจเรื่องนี้ด้วย” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป03 กล่าวว่า “คำว่า สัญญาว่าจะให้เงิน หรือประโยชน์อื่นใด ถ้าหากหมายถึงการสัญญาว่า หากเลือกผู้สมัครฯ ของเราแล้ว เราจะจ่ายเงินให้ภายหลังจากการเลือกตั้งแล้วนั้น คงต้องบอกว่า ไม่ได้ทำ แต่ถ้าหากเป็นการสัญญาว่า หากผู้สมัครฯ ของเราได้เป็นผู้แทน ก็จะช่วยเหลือเรื่องการผลักดัน โครงการเพื่อการแก้ไขปัญหาเดือดร้อนของพี่น้องประชาชน ก็ยอมรับว่าทำได้ทำ” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป04 กล่าวว่า “คงจะมีก็คือ การสัญญาว่าจะทำถนนให้หมู่บ้าน เพราะชาวบ้านโดยมากอยากได้ถนนมากกว่าอย่างอื่น ถ้าหากเราได้สัญญาเรื่องถนนหนทางแล้ว พอได้เป็น สก. เราก็ช่วยผลักดันโครงการให้ ชาวบ้านก็จะเชื่อถือเรามากขึ้น” (สัมภาษณ์: 12 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป05 กล่าวว่า “ก็มีการบอกว่า ถ้าเลือกเขา เขาจะมาดำเนินงานที่ค้างต่อไว้ให้เสร็จหรือเรื่องอื่นๆ” (สัมภาษณ์: 14 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ข01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ได้ทำในลักษณะของการสัญญาว่าจะให้ คือ อธิบายได้อย่างนี้ ว่าในการวางแผนหาเสียงเลือกตั้ง ต้องพิจารณาให้รอบคอบ ช่วงก่อนการเลือกตั้ง เราสามารถทำอะไรได้หลายอย่าง ที่ไม่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง ช่วงเวลานี้โดยมากแล้วเราไม่สัญญาว่าจะให้ เพราะเราสามารถให้ได้เลย เราก็มักจะแจกจ่ายสิ่งของแทนการสัญญาว่าจะให้” (สัมภาษณ์: 22 เมษายน 2553)

ผู้สมัคร ข02 ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ได้สัญญาว่าจะให้สิ่งใดๆ เลย” (สัมภาษณ์: 5 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ02 กล่าวว่า “ไม่มีพฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงิน หรือประโยชน์อื่นใดให้กับประชาชน” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ03 กล่าวว่า “เขตเราเป็นฐานเสียงสำคัญของผู้สมัคร ข01 การหาเสียงจึงได้ดำเนินติดต่อกันมาเป็นเวลานาน และต่อเนื่อง ก่อนการเลือกตั้งก็ต้องดูแลชาวบ้าน โดยส่วนตัวแล้วไม่ทราบว่างบประมาณที่ใช้จ่ายในการแจกจ่ายของต่างๆ นั้นมีเท่าไร แต่เท่าที่ทราบบางที่ท่านก็ใช้เงินส่วนตัวของผู้สมัครฯ ของท่านเองทั้งหมด ชาวบ้านรักเพราะท่านดูแลตลอดไม่เคยทอดทิ้ง เรื่องการสัญญาว่าจะให้ ถ้าพูดกันจริงๆ มีกันทั้งนั้นใช่แต่พรรคเรา เรามีสัญญากับ

ชาวบ้าน เขาก็อยากได้ของแจกเป็นธรรมดาอยู่แล้ว จะได้มากหรือน้อยก็ไม่ว่าแต่เราก็ทำไม่โจ่งแจ้งมากนัก เราสำรวจพื้นที่แล้วว่าพื้นที่นี้เราเข้าถึงได้มากน้อย กต.บางท่านเราก็รู้จักกับท่านดี เราทำอะไรก็จะเกรงใจท่าน” (สัมภาษณ์: 13 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ04 กล่าวว่า “ไม่ได้ดำเนินการลักษณะสัญญาว่าจะให้ก่อนการเลือกตั้งนานมากแล้ว คือมันเลียงหลายอย่างเลยไม่รับปาก” (สัมภาษณ์: 10 พฤษภาคม 2553)

ผู้สมัคร ค01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ในการหาเสียงก็เราจะเลี่ยงการสัญญาว่าจะให้ไปเลย ไม่อยากมีปัญหาตามมาอย่างที่รู้กันเราพรรคใหม่ต้องการคะแนนบริสุทธิ์มากกว่า” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม01 กล่าวว่า “เราไม่มีเรื่องแบบนี้ ไม่อยากให้มีปัญหาที่หลังเราเป็นพรรคใหม่ต้องระวังมากเป็นพิเศษ” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม04 กล่าวว่า “ชาวบ้านเขามีมาขอสิ่งของแจกเลขก็มี ทั้งที่เห็นเราเป็นพรรคใหม่คือส่วนใหญ่แล้วจะเป็นในชุมชนเล็กๆ มากกว่า เราก็รับปากเขาไปบางคนก็เคยไปชุมนุมก็คุยกันง่ายขึ้นชาวบ้านที่ต้องกาเปลี่ยนแปลงเขาจะมาขอให้เราช่วยเหลือสิ่งต่างๆ ที่คนเดิมไม่ทำตามที่เขาขอไป บางคนพูดว่าน้ำท่วมครั้งที่แล้วผู้สมัคร ข01 แทนที่จะมาดูชาวบ้านในเขตกลับไปแจกของที่อยุธยา ก็มี ส่วนใหญ่เราลงพื้นที่แบบเงียบๆก่อนแจกพวกยารักษาโรคบ้าง” (สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2553)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งแต่เกี่ยวโยงมาสู่การเลือกตั้งของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง

ในการศึกษา เรื่อง บทบาทของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง : กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร นั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีบทบาททางการเมืองที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งอยู่บ้าง ประกอบไปด้วย บทบาทที่เปิดเผย ซึ่งได้แก่ การรับเชิญไปเป็นประธานในพิธีต่างๆ และบทบาทที่ไม่เปิดเผย ได้แก่ การให้กู้เงิน การเร่งรัดให้มีการก่อสร้างสาธารณูปโภค และการฝากนักเรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งได้นำมารวบรวมไว้โดยสรุป ดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทที่เปิดเผย : การรับเชิญไปเป็นประธานในพิธีต่างๆ ผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยมากจะได้รับเชิญไปเป็นประธานในพิธีสำคัญ ซึ่งเป็นประเพณีของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นประจำ ในฐานะที่บุคคลบางคนเป็นผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง อาจจะไม่ได้รับเชิญเป็น

ประธานดังเช่นผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ก็ต้องไปปรากฏตัวเคียงข้างกับผู้สมัครรับเลือกตั้งอยู่เสมอ และจากข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาจากเอกสาร พบว่า การไปปรากฏกายในงานพิธีต่างๆ ตลอดจน การขึ้นไปบนเวทีของงาน แล้วกล่าวอวยพร หรือกล่าวอื่นๆ ก็มาสามารถทำได้ ไม่ผิดกฎหมายเลือกตั้งแต่อย่างใด ยกเว้นกรณีที่มีการขึ้นไปบนเวที แล้วกล่าวด้วยถ้อยคำหาเสียงเลือกตั้ง จึงจะเข้าข่ายว่า กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยมากจะทราบ แต่ว่า ก็รู้สึกเหมือนจะเป็นการเสี่ยงให้เกิดกรณีการร้องเรียนตามมาในภายหลังได้ เช่นเดียวกัน ดังนั้น ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างจึงแตกต่างกันไป สรุปได้ดังต่อไปนี้

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “งานของเราส่วนใหญ่ที่มีเป็นประจำก็เท่าที่ทราบกัน อยู่แล้ว คือ งานศพต่างๆ เป็นหลักและงานประชุมกิจกรรมตามหมู่บ้านและโรงเรียน งานพวกนี้เรา ขาดไม่ได้เลยนอกเหนือจากการเข้าสภา ถือเป็นฐานเสียงสำคัญเหมือนกับว่าเราไม่ห่างจากพวก ชาวบ้านไปไหน ชาวบ้านยังเจอเราอยู่ตลอด เป็นการรักษาคะแนนเสียงที่เรามีอยู่ไว้” (สัมภาษณ์: 14 พฤษภาคม 2553)

ผู้สมัคร ก02 ให้สัมภาษณ์ว่า “ส่วนใหญ่เน้นที่การจัดกิจกรรมทางการกีฬา พื้นที่เรามีลานกิจกรรมค่อนข้างมาก เด็กวัยรุ่นเยอะเป็นวิธีที่ป้องกันเด็กไปติดยาเสพติดอีกทางหนึ่งด้วย อีกทั้งผู้ปกครองของเด็กก็ต้องมาให้เราจัดกิจกรรมแบบนี้อยู่เสมอ และเมื่อมีการจัดกิจกรรมทางด้านนี้ เช่น ฟุตบอล ฟุตซอล ละครรื้อ เราต้องประสานงานขอความร่วมมือหลายภาคส่วน เป็นการสร้าง ฐานคะแนนที่ดีให้กับเราเองอีกด้วย” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ค01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ปกติเราจะเห็นเป็นประจำว่าผู้สมัครต่างๆ ที่ได้รับ เลือกจะต้องมีการรับเชิญเป็นประธานตามงานต่างๆ ที่เราเห็นกันอยู่บ่อยๆ และแน่นอนว่าในเมื่อเรา ได้รับเลือกงานทางด้านนี้จำเป็นที่เราต้องไปถือเป็นการตอบแทนคะแนนเสียงที่ชาวบ้านมอบให้ และเป็นการรักษามารยาทด้วย อีกทั้งเป็นการสร้างบารมีอีกด้วย” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ01 กล่าวว่า “การจัดกิจกรรมต่างๆ นี้สำคัญ โดยเฉพาะเป็นกิจกรรม ทางด้านพระพุทธศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา พื้นที่ของเรามีวัดมากและชาวบ้านผู้สูงอายุเยอะ เรานั้นทางด้านนี้มากอย่างน้อยก็เป็นภาพลักษณ์ที่ดีต่อตัวเราด้วย” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ02 กล่าวว่า “งานไม่ใหญ่โต หรืองานเล็กๆที่กลุ่มชาวบ้านจัดขึ้นใน ชุมชน เราไปหมด งานพวกนี้เราไปอยู่ตลอดยิ่งก่อนการหาเสียงมาถึงเราจะออกงานถี่ขึ้น” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ03 กล่าวว่า “ทุกงานที่มีประชาชนเชิญมาส่วนใหญ่เราไม่ขัด เป็น การรักษาคะแนนเสียงของเราเพราะถ้าเราไม่ไปงานหรือไม่ค่อยออกงาน ประชาชนเขาก็ลืมเวลามา

หาเสียงเท่ากับต้องนับหนึ่งใหม่ได้” (สัมภาษณ์: 13 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ04 กล่าวว่า “เรื่องอย่างนี้สำคัญ ไม่ว่าจะงานเล็กหรือใหญ่ชาวบ้านเชิญมาเราต้องไปถึงจะไปซ้ำยังงไรเราก็ไป ให้เกียรติเขารักษาน้ำใจชาวบ้านเอาไว้ ยิ่งงานเล็กๆ เช่นงานศพ ชาวบ้านทั่วไปเรายังต้องไปงานเขาชาวบ้านพวกนี้แหละจะเป็นคะแนนเสียงที่แน่นของเรา” (สัมภาษณ์: 10 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ05 กล่าวว่า “การรับเชิญเป็นประธาน ส่วนใหญ่ไปไม่ค่อยได้ขาด” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ข01 ให้สัมภาษณ์ว่า “เราทราบดีว่าการเป็นประธานในงานต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร หลีกไม่ได้อยู่แล้วกับหน้าที่นี้ ถือเป็นการหาเสียงไปในตัวและถ้าชาวบ้านมีเรื่องเดือนร้อนอะไรก็จะสามารถเข้าถึงตัวเราได้ง่ายกว่า ที่ต้องผ่านหัวคะแนนของเราหรือที่ศูนย์รับเรื่อง “อย่างอาทิตย์ที่แล้วไปงานศพผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง ก็มีชาวบ้านมาขอความช่วยเหลือเรื่องถนนในซอยที่น้ำขังอยู่ตลอดและไฟฟ้าส่องทางเดินก็ดับบ่อย อันตราย เขาบอกว่าฝากบอกหัวคะแนนมาหลายครั้งแล้วไม่เห็นดำเนินการให้เลย จึงมาคัดร่อที่งาน” (สัมภาษณ์: 22 เมษายน 2553)

ผู้สมัคร ข02 ให้สัมภาษณ์ว่า “เราไปทุกงานที่เห็นสมควรเราเข้าใจว่าเขาต้องการให้เราไปเพื่อเป็นเกียรติในงานเขาแต่ก็มีบางกรณีที่เขาให้เราไปเหมือนเป็นฉากบังหน้าแล้วเอาเราไปแอบอ้างในทางที่ไม่ดีก็มี เราจะไม่ไปหรือไม่ก็ส่งทีมงานเราไปแทนเพื่อไม่ให้เป็นการเสียน้ำใจหรือรักษาภาพพจน์เราไว้เพราะบางคนที่มางานเขาไม่รู้เลยว่าเราจะคิดว่าเราไม่ให้เกียรติงานหรือหึงเข้าถึงยากจึงไม่มางาน เพราะเคยมีคนเคยปล่อยข่าวว่าเราไม่ไปงานนั้นงานนี้เพราะเห็นว่าเป็นงานเล็กๆชาวบ้านธรรมดา พอเราไม่ไปเราก็ดูเสีย เรื่องเล็กๆ น้อยๆ แบบนี้ทำให้เราเสียหายและคะแนนเสียงตกได้” (สัมภาษณ์: 5 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป01 กล่าวว่า “เป็นการหาเสียงที่ไม่ต้องใช้เวลาหรือทีมงานมากนัก ปกติเรามักจะไม่ปฏิเสธงานแบบนี้เลย นอกจากคิดธุระจำเป็นจริงๆ ก็ต้องส่งตัวแทนไปให้” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป02 กล่าวว่า “การไปเป็นประธานในงานต่างๆ เราจะไม่ปฏิเสธเลย เราต้องไปเพื่อรักษาฐานเสียงของเราด้วยเพราะบางทีมงานพวกนี้คู่แข่งของเราอาจจะไปด้วย พุดง่ายๆ คือเราต้องประกบกัน” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป03 กล่าวว่า “การไปเป็นประธานตามงานพิธีต่างๆถือเป็นการหาเสียงที่คุ้ม เพราะนอกจากจะเป็นการหาเสียงไปในตัวแล้ว ยังได้ทราบถึงฐานคะแนนเสียงของคู่แข่งจากกลุ่มชาวบ้านที่มาในงานด้วย” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป04 กล่าวว่า “ถือเป็นการสร้างบารมีของผู้สมัคร งานยิ่งใหญ่ก็ยิ่งดีกับเรา” (สัมภาษณ์: 12 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป05 กล่าวว่า “งานทุกงานที่ติดต่อเข้ามาเราจะให้ทางทีมงานอีกกลุ่มดูแลแล้วเราจะรายงานให้ท่านทราบอีกที แต่ส่วนใหญ่ท่านก็จะไปเกือบทุกงานหรือไม่ก็ส่งตัวแทนไปถ้าคิดจริงๆ เช่น ต้องมีประชุมที่สภา” (สัมภาษณ์: 14 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ค01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ปกติเราจะเห็นเป็นประจำว่าผู้สมัครต่างๆ ที่ได้รับเลือกจะต้องมีการรับเชิญเป็นประธานตามงานต่างๆ ที่เราเห็นกันอยู่บ่อยๆ และแน่นอนว่าในเมื่อเราได้รับเลือกทางด้านนี้จำเป็นที่เราต้องไปถือเป็นการตอบแทนคะแนนเสียงที่ชาวบ้านมอบให้และเป็นการรักษามารยาทด้วย อีกทั้งเป็นการสร้างบารมีอีกด้วย” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม02 กล่าวว่า “เป็นปกติอยู่แล้วเป็นหน้าที่ของผู้แทนอย่างที่เราทราบกันอยู่ หนีไม่พ้นเรื่องพวกนี้” (สัมภาษณ์: 30 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม03 กล่าวว่า “เป็นการสร้างบารมีและหาคะแนนเสียงไปในตัว ยิ่งไปงานบ่อยเท่าไรก็ยิ่งคุ้ม ถ้าจะมองว่าเป็นการให้เกียรติเจ้าภาพในงานก็เป็นเพียงเรื่องตื้นๆ แต่ทุกคนก็อยากเพิ่มบารมีให้กับตัวเองทั้งนั้น” (สัมภาษณ์: 30 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม04 กล่าวว่า “งานสำคัญแบบนี้ สมควรต้องไปการไปเป็นประธานเท่ากับว่าการสร้างบารมีของตนเอง ให้ตนเองมีชื่อเสียงอย่างน้อยก็เพื่อฐานเสียงของตนเอง ผู้สมัครเขาชอบงานแบบนี้ทั้งนั้นอาจจะมีการเสียเงินช่วยงานบ้างแต่ก็คุ้ม” (สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2553)

2.2 บทบาทที่ไม่เปิดเผย : การให้กู้เงิน การเร่งรัดให้มีการก่อสร้างสาธารณูปโภค การฝากนักเรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษาต่างๆ บทบาทที่นอกเหนือจากบทบาททางการเมือง ของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยมากแล้วจะเป็นในรูปแบบของการให้กู้เงิน เหมือนกับการให้ยืม แต่คิดดอกเบี้ยในราคาถูก การไปช่วยเร่งรัดภาครัฐอื่นๆ ให้มีการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคให้กับหมู่บ้าน หรือ ประชาชน รวมทั้งการฝากนักเรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษาต่างๆ ซึ่งเป็นบทบาทขอดนิยมนักได้ว่า รายละเอียดของข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง มีดังต่อไปนี้

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “เรื่องการกู้ยืมเงินก็มีบ้างส่วนใหญ่เป็นคนสนิทกันมากกว่าหรือบางทีก็คนในทีมงานของเราเองเช่นหัวคะแนน เราต้องดูแลคนหลากหลาย คนที่เขาทำงานทำปกติก็ไม่ค่อยมีปัญหา จะมีก็แต่บางคนเช่น หัวคะแนนบางคนที่ไม่ได้มีรายได้ประจำ ขาดคนค่าเทอมลูก, ค่าขายแล้วขาดทุนหรือหนี้นอกระบบ ต้องการเงินมาหมุน เราก็เห็นๆ กันอยู่จะใจดำไม่ได้เพราะพวกเรายู่กันแบบเหมือนญาติพี่น้องก็ต้องช่วย แต่เราก็มีกฎของเรามีใครจะมายืมได้ตลอดไม่อย่างนั้นก็ขาดความเชื่อถือเอาได้” (สัมภาษณ์: 20 สิงหาคม 2553)

ผู้สมัคร ก02 ให้สัมภาษณ์ว่า “เรื่องกู้ยืมเงินมีเหมือนกันเข้ามาทางทีมงานของเรา

คือบางทีชาวบ้านบางคนเขาเป็นฐานเสียงของเราที่ประจำอยู่แต่ละหมู่บ้านถ้าเราจะปฏิเสธไปเลยก็คงไม่ดี เราก็จะให้ทีมงานของเราเป็นคนจัดการเรื่องนี้แทน คือบางทีเราจะไม่อยากเกี่ยวเรื่องนี้มันอาจทำให้เราดูเสียภาพพจน์ได้ไม่ใช่ที่เราจะไม่ให้ยืมเงินแต่เราต้องการไม่ให้ดูว่าเราสนิทกับชาวบ้านเหล่านั้นมากเกินไป” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ01 กล่าวว่า “เรื่องยืมเงินเป็นเรื่องธรรมดา แต่ส่วนใหญ่จะยืมกับลูกน้องคนสนิทเขามากกว่า” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ02 กล่าวว่า “เรื่องเงินพอมีบ้างแต่ก็ส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักในวงในมากกว่า พวกที่เคยช่วยกันหาเสียงมีบุญคุณกันมาก่อนบ้างที่ธุรกิจเดินไม่คล่องขัดสนนิดหน่อยก็ช่วยกันไป” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ03 กล่าวว่า “เรื่องฝากเด็กมีบ้างตอนช่วงก่อนเปิดเทอมถึงแม้ว่าเขตเราจะมีโรงเรียนไม่ดังมากนักแต่ก็มีปัญหาอยู่เยอะ เช่น บางที่อยู่พื้นที่แต่โควตาเด็กเต็มหรือผู้ปกครองอยากให้เด็กเรียนที่โรงเรียนนี้ เราก็ต้องช่วยกันไปบ้างที่เปิดเทอมแล้วเด็กยังหาโรงเรียนไม่ได้เลยก็มี” (สัมภาษณ์: 13 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ04 กล่าวว่า “เรื่องการกู้เงินมีบ้างแต่ส่วนใหญ่จะเป็นพวกที่สนิทกันจริงๆคนในทีมงานกันนี้แหละ จำนวนก็ไม่ได้มากมายอะไรนัก เวลาหาเสียงเขาก็มาช่วย เรื่องแค่นี้ถือว่าเล็กน้อย ส่วนเรื่องฝากเด็กก็มีเป็นธรรมดา เด็กบางคนเรียนไม่เก่งแต่ผู้ปกครองอยากให้เข้าเรียนโรงเรียนดีและขอเอาห้องที่มีแต่เด็กเก่งด้วย ก็ช่วยกันถือว่าช่วยเด็กเพราะเราเองก็คุยกันกับผอ. ทุกโรงเรียนอยู่แล้ว บางทีมาขอเงินบริจาคโครงการต่างๆของโรงเรียนแต่เดี๋ยวนี้ก็ไม่ค่อยมีแล้ว” (สัมภาษณ์: 10 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ05 กล่าวว่า “เรื่องฝากเด็กมีอยู่บ้างแต่น้อยลงกว่าแต่ก่อน เมื่อก่อนเด็กยังถึงเกณฑ์เข้าเรียนก็มาถึงที่ศูนย์ประสานแล้ว ให้เราช่วยหาที่เรียนให้ก่อนเลยก็มี ถ้าพูดถึงตอนนี้จะมีมาฝากก็เป็นเด็กมัธยมต้นในละแวกนี้ก็มีโรงเรียนที่เด่นก็ไม่กี่โรงเรียน” (สัมภาษณ์ : 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ข01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ส่วนมากเรื่องเงินมักจะค่อยกล้ำพุกกับเราเท่าไร แต่เป็นเรื่องช่วยอนุมัติโครงการให้ช่วยประสานกับทางเขตเพื่อให้รวดเร็วขึ้น บางคนเข้าถึงเจ้าหน้าที่ไม่ได้ต้องไปที่เขตหลายครั้งกว่าเรื่องจะผ่านหรือไม่ก็มีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่เขตที่มีเรื่องเรียนมากับเราเองเลย ส่วนเรื่องเงินบางทีเข้ามาทางลูกน้องหรือทีมงานที่สนิทมากกว่า ส่วนเรื่องการเร่งรัดให้มีการก่อสร้างสาธารณูปโภคส่วนใหญ่ในเขตของเรามักไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไร ถ้าจะมีก็แค่ท่อประปาแตกบ่อยตามหมู่บ้านแจ้งเจ้าหน้าที่ประปามาซ่อมก็ไม่ดีขึ้นจึงแจ้งมาทางเราประสานงานเองมากกว่า” (สัมภาษณ์: 22 เมษายน 2553)

ผู้สมัคร ข02 ให้สัมภาษณ์ว่า “การกู้ยืมเงินไม่มีกับผม จะมีก็คงเป็นทีมงานของผมมากกว่าเพราะชาวบ้านเขาคิดว่าถ้าจะมาพูดเรื่องเงินกับผมคงดูไม่เหมาะสมแม้ว่าชาวบ้านบางคนจะสนิทกับทีมงานของผมก็จริง แต่ก็พอทราบอยู่บ้างว่ากับทีมงานเรามีเรื่องพวกนี้อยู่ ในส่วนตัวผมเน้นให้มีโครงสร้างหรือแก้ไขสาธารณูปโภคมากกว่าเพราะผมถือว่าเป็นเรื่องที่เร่งด่วน เช่น การสร้างถนนตามซอยในหมู่บ้าน, การวางท่อขนาดใหญ่ระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม และบางบางกรณีเกิดติดขัดปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ผมพอช่วยได้ก็ช่วยอย่างเต็มที่ เราใช้บารมีของเราที่ได้มาให้เหมาะสมและถูกต้องที่สุดและเพื่อที่รักษาคะแนนเสียงของเราไว้ อยากให้ชาวบ้านรักและคิดถึงเรา เราก็ต้องรักและคิดถึงเขาด้วย” (สัมภาษณ์: 5 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป01 กล่าวว่า “ตอนนี้เรื่องการฝากเด็ก ไม่มีแล้ว เมื่อก่อนจะมีมาบ้างแต่บางทีพวกเราก็จัดการกันเองไม่ต้องส่งไปถึงท่านเรื่องเล็กน้อย ทางโรงเรียนต่างๆ ก็รู้จักพวกเรารู้จักพวกเรารู้แล้ว ที่เลิกฝากเพราะบางทีฝากแล้วผู้ปกครองเกิดเปลี่ยนใจไม่เอาเด็กเข้าก็มีหรือเด็กไม่ค่อยสนใจเรียน เสียเราเปล่าๆ การกู้ยืมเงินจะมีก็แต่พรรคพวกเดียวกันคือญาติพี่น้องของหัวหน้าคนกันมากกว่า ถ้าเงินจำนวนมากเราก็อาจจะรบกวนท่านแต่ถ้าเงินไม่มากเราจะบอกคนสนิทของท่านแทน เราเห็นบ้างเหมือนกันคนที่ทำธุรกิจใหญ่โตแต่มีปัญหาจะมาพบกับท่านโดยตรง เราคิดว่าท่านช่วยอยู่แล้ว เพราะเวลาต้องการหาเสียงหรือต้องการสิ่งของใช้ในการหาเสียง ท่านก็จะติดต่อกัน” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป02 กล่าวว่า “เรื่องกู้ยืมเงินมีน่าจะมี ส่วนเรื่องเร่งรัดโครงการสาธารณูปโภคมีน้อยเพราะถ้าโครงการต่างๆ ผ่านมาทางนี้จะง่ายและเร็วขึ้น” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป03 กล่าวว่า “เรื่องฝากเด็กนี้เราไม่ทำ เราจะช่วยเรื่องที่เดือนร้อนจริงๆ คือเรื่องที่ชาวบ้านไม่สามารถติดต่อประสานหรือร้องมาว่าต้องการหรือขาดเหลืออะไรในหมู่บ้านพื้นที่นั้นๆ มากกว่า” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป04 กล่าวว่า “เรื่องเร่งรัดสาธารณูปโภค มีอยู่ตลอดเพราะพื้นที่แต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกันเราทำพื้นที่นี้เสร็จหรือเขามาขอความช่วยเหลือไปแล้ว ที่พื้นที่อื่นก็มีเรื่องเข้ามาสลับกันไปมาโดยมากเป็นปัญหาเกี่ยวกับไฟฟ้าที่ต้องการให้ติดเสาไฟเพิ่มตามซอยต่างๆ หรือปัญหาการวางท่อประปาใหม่เพราะบางพื้นที่ท่อเก่าน้ำเดินไม่สะดวก” (สัมภาษณ์: 12 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป05 กล่าวว่า “เรื่องกู้ยืมเงิน กับฝากเด็กเคยมีเหมือนกันแต่ตอนนี้ไม่มีแล้วเพราะมีปัญหาหลายเรื่องเลยเลิกไป เสียท่านและเราด้วยช่วยเรื่องอื่นสะดวกกว่า เพราะถ้าเรื่องเงินถ้ามายืมกับท่านเอง คือคนที่สนิทสนมกับท่านมายืม ท่านเกรงใจเห็นเคยให้เงินช่วยอุดหนุนในการหา

เสียงบ้างก็ต้องให้แต่บางทีมาขี้นบ่อยและไมคีน อ่างว่า ธุรกิจมีปัญหาตลอด ก็เลิกให้ขี้นแล้วก็ไปว่าท่านในทางที่เสียหาย แต่กับพวกเรถ้าเป็นจำนวนไม่มากเป็นชาวบ้านก็ช่วยกัน ไปเพราะที่เวลาเราไปขอคะแนนเสียงหรือขอให้ชาวบ้านมาสนับสนุนเราต่างๆ พวกเขายังมาช่วยอย่างเต็มที่ เราก็ควรจะช่วยเหลือบ้าง” (สัมภาษณ์: 14 กรกฎาคม 2553)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคจากการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

ปัญหาและอุปสรรคที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้พบในขณะที่ทำการหาคะแนนเสียง ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนให้การสนับสนุนอยู่ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้สรุปและรวบรวมไว้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ปัญหาอุปสรรคจากการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

3.1.1 การที่คู่แข่งทางการเมืองเพิ่งถึงการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดยอมรับว่า การที่คู่แข่งทางการเมืองเพิ่งถึงการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เป็นปัญหาอุปสรรคในการทำหน้าที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “มีแน่นอนเพราะคะแนนของเราจะนำเขาไปโดยตลอด เขาก็ต้องหาวิธีทางที่จะตัดคะแนนเรา คือถ้าเรามีจุดพลาดไม่ได้เลย เราเคยมีประสบการณ์มาก่อนแต่ก็เป็นบทเรียนที่ทำให้เราระวังมากขึ้น คือเคยมีคนของเราเป็นหนอนบ่อนได้เสียเอง แต่เราก็ได้ชาวบ้านนะ เราปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่เขาต้องการหรือร้องขอมา เราดูแลพวกเขาทั่วถึงเป็นอย่างดีเขาก็เปรียบเสมือนเป็นกำแพงให้เราได้” (สัมภาษณ์: 20 สิงหาคม 2553)

ผู้สมัคร ก02 ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่พบปัญหาดังกล่าว คือ เรื่องแบบนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการ ตนเองอาจจะอธิบายได้ไม่หมด เพราะบางเรื่องไม่ควรเปิดเผย เราได้รับเลือกตั้งมาหลายสมัยทุกครั้งมันจะสอนเราไปในตัว ว่าเราควรจะแก้ไขอย่างไรแล้วการเลือกตั้งครั้งต่อไปเราวางแผนและวิธีแก้ปัญหายังไง” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ01 กล่าวว่า “เป็นปัญหาและก็เป็นอุปสรรคด้วย เพราะว่าทำให้เราหาเสียงไม่สะดวกมากนัก ก็ต้องยอมรับว่า บางอย่างก็อาจจะเข้าข่ายผิดกฎหมายเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ02 กล่าวว่า “ก็เป็นธรรมดาที่คู่แข่งจะจ้องจับผิดเราอยู่แล้ว แต่

เราก็มีขั้นตอนการหาเสียงต่างๆที่รัดกุมพอที่จะไม่มีช่องว่างให้คู่แข่งใส่ความเราได้ เราครองพื้นที่มานานเราทราบถึงปัญหาพวกนี้แต่เราก็มีวิธีรับมือได้เป็นอย่างดี” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ03 กล่าวว่า “เป็นเรื่องปกติ คู่แข่งเขาต้องการตัดคะแนนเสียงของทางเราอยู่แล้ว เพราะทุกครั้งคะแนนของเราจะนำเขาขาดลอย เขาก็ต้องหาช่องทางเราจะทำผิดต่างๆ เพื่อป้องกัน. เราชินแล้วกับเรื่องแบบนี้” (สัมภาษณ์: 13 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ04 กล่าวว่า “ก็ไม่เห็นมีปัญหาอะไร เพราะเราวางหลักการทำงานเป็นอย่างดี และเราก็รู้วิธีที่จะหลบเลี่ยงได้ไม่ให้อีกฝ่ายมาโจมตีเราได้” (สัมภาษณ์: 10 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ05 กล่าวว่า “ไม่พบปัญหาเรื่องนี้เรามีวิธีของเรา ถ้าคู่แข่งจะจ้องจับผิดก็เป็นปกติ เราเองก็ขี้จ้องจับผิดเขาเลย ฉะนั้นเราวางกรอบของเราเป็นอย่างดีถึงจะมีบ้างเล็กน้อยแต่เรื่องก็ตกไป” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ข01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ยอมรับว่า คู่แข่งที่คอยจับผิดเรา เป็นปัญหาและอุปสรรคของการทำงานของพวกเขาค่อนข้างมาก ยิ่งใกล้ถึงวันเลือกตั้งมากเท่าไร จะโดนจ้องจะไปหาเสียงตามสถานที่ชุมชนก็ต้องระวังว่าจะโดนถ่ายคลิปวิดีโอที่อาจทำให้เข้าใจผิด และถูกร้องเรียนได้” (สัมภาษณ์: 22 เมษายน 2553)

ผู้สมัคร ข02 ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็เป็นปัญหาอุปสรรคประการหนึ่ง ที่นับวันจะมีความสำคัญมากขึ้น เพราะกฎหมายเลือกตั้งเริ่มมีบทลงโทษที่รุนแรง ไม่อยากให้เกิดการหาเสียงของเราถูกลามบานปลาย จนกลายเป็นสาเหตุให้กระทบกระเทือนถึงพรรค ดังนั้น การหาเสียงก็ต้องระมัดระวังให้มากที่สุด ถึงแม้เราจะไม่ได้ทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอย่างชัดเจน แต่ก็อาจจะมีคนร้องเรียนได้ เพราะเขาจ้องคูอยู่” (สัมภาษณ์: 5 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป01 กล่าวว่า “มีบ้าง แต่เราก็พยายามดูแลให้รัดกุมมากที่สุดอยู่แล้ว ในการหาเสียงเราจะพบว่ามีจ้องจับผิดกันเป็นธรรมดา เราได้รับเลือกมา 4 สมัยแน่นอนว่าเขาก็ต้องหาวิธีใดที่จะโค่นเราลงได้” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป02 กล่าวว่า “ถือเป็นปัญหาอุปสรรค แต่เราก็มีวิธีหลบหลีกเหมือนกัน แต่ไม่ขอพูดถึงรายละเอียดวิธีการ” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป04 กล่าวว่า “ไม่มีปัญหาอะไร เมื่อตอนเลือกตั้งในแต่ละครั้งที่ผ่านมาระมัดระวังเรื่องแบบนี้มากทีมงานของเราทุกคนรู้หน้าที่ดีว่าสิ่งใดทำแล้วจะถูกเพ่งเล็งได้ง่าย” (สัมภาษณ์: 12 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป05 กล่าวว่า “ปัญหาและอุปสรรคแบบนี้มีอยู่ในวงการของหัวหน้าคณะอยู่แล้วแต่คงบอกรายละเอียดไม่ได้มาก” (สัมภาษณ์: 14 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “เขาเห็นเราเป็นพรรคใหม่ ไม่ได้มาใส่ใจเรา มากนักเพราะเขามีคู่แข่งอีกฝ่ายที่ต้องคอยสอดส่องมากกว่า แต่เราก็ไม่ประมาท เขาอาจจะกล่าวหาว่าทำผิดกฎหมายในเรื่องต่างๆ ได้ อย่างน้อยก็เป็นการตัดคะแนนเฉลี่ยที่เราได้มาจากเขาได้บ้าง หรือเป็นการล้มคะแนนทางเราไปเลย” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม01 กล่าวว่า “คงจะต้องมีบ้างเป็นเรื่องปกติ เราเป็นพรรคใหม่ เขาก็อาจจะต้องจ้องเราอยู่บ้างถึงแม้ว่าเราจะไม่ใช่คู่แข่งที่แข่งขันกันมากนัก” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม02 กล่าวว่า “เรากลับเหมือนกันว่าคู่แข่งฝ่ายตรงข้ามเห็นว่าเรา มาใหม่จะกลั่นแกล้งเราได้บอกตรงๆ วงการแบบนี้ค่อนข้างสกปรก” (สัมภาษณ์: 30 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม04 กล่าวว่า “เขาอาจจะไปใส่ใจคู่แข่งฝ่ายสำคัญมากกว่าเรา เพราะแต่ละคนชิงคะแนนกันเพื่อให้ห่าง เขาคงไม่มีเวลามานั่งสนใจพวกเรามากนักเพราะเขาคิดว่า เราคงสู้เขาไม่ได้แต่เขาคงไม่ประมาทที่จะส่งคนมาคอยจับตาดูเรา” (สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ม05 กล่าวว่า “ก็คงมีบ้างเรื่องแบบนี้ถ้ามีโอกาสแกล้งกันเราก็ เห็นกันอยู่บ่อยๆ ต้องทำใจการเลือกตั้งก็แบบนี้ใส่สะอาดเลยคงไม่มี” (สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2553)

3.1.2 การที่กฎหมายจำกัดบทบาท ข้อจำกัดด้านกฎหมาย ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้ยากลำบาก โดยจากการสัมภาษณ์ เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง ได้พบข้อมูลลักษณะดังกล่าว ดังนี้

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็เป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่ง เพราะการหาเสียง ทั้งหมด ต้องอยู่ในกรอบกฎหมายเลือกตั้งก็จริง แต่ในบางครั้งก็ต้องยอมรับว่า เรามีความจำเป็นต้อง หลีกเลี่ยงกฎหมายบ้าง ความพยายามทุ่มเทหาเสียงที่ผ่านมาก็คงจบ จึงมีความเกรงกลัว กกต. และ องค์กรเอกชนเหล่านั้นมากพอสมควร เมื่อเกรงกลัว การหาเสียงก็ทำได้ไม่เต็มที่นัก” (สัมภาษณ์: 20 สิงหาคม 2553)

ผู้สมัคร ก02 ให้สัมภาษณ์ว่า “ในการหาเสียงก็กลัวอยู่เหมือนกันว่าจะถูก กกต. วินิจฉัยว่า ได้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ทั้งๆ ที่บางครั้งเป็นความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของทีมงาน เราจึงกังวลกับการติดตามตรวจสอบของ กกต.ค่อนข้างมาก จนทำให้เราไม่กล้าหาเสียงในบาง ลักษณะ และทำให้ได้คะแนนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ02 กล่าวว่า “ฐานของคู่แข่งนั้นแหละที่จ้องจะหาเรื่อง มากกว่า กกต. อีก กฎหมายเขาจำกัดไว้ก็จริงแต่เรารู้คือ เราเป็นมานานรู้ว่าวิธีไหนหลบเลี่ยงได้ ถึงแม้ กกต. อาจจะเข้มงวดมากแต่เราคนพื้นที่อยู่มานานเป็นมานาน จนรู้กฎหมายหมดแล้ว” (สัมภาษณ์: 11

มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ03 กล่าวว่า “เป็นปัญหาและอุปสรรค สำหรับคนที่หาเสียงแบบผิดกฎหมาย สำหรับเราไม่กลัวเรื่องพวกนี้เลย” (สัมภาษณ์: 13 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ04 กล่าวว่า “เราไม่ทำเรื่องผิดกฎหมายอยู่แล้ว เพราะเราไม่รู้ว่าคนที่เราไปขอคะแนนคือไปซื้อเสียงบางคนอาจเป็นคนของอีกฝ่ายหรือเป็นเจ้าของหน้าที่ก็ได้ไม่คุ้มกันหรอกเดี๋ยวนี้คนรู้กฎหมายการเลือกตั้งเยอะขึ้นกว่าแต่ก่อน ต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียงกันมากขึ้น” (สัมภาษณ์: 10 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ05 กล่าวว่า “ถึงแม้ว่าเราจะได้ข้อมูลมาว่าสามารถทำได้ไม่ผิดกฎหมายอะไรแต่เราก็ยังไม่แน่ใจนัก คือจริงๆ เราก็ทราบมาแบบปากต่อปากมากกว่า เพื่อความสบายใจเราเลยทำแบบเดิมที่เคยปฏิบัติกันมาดีกว่า กันไว้ก่อนดีกว่าให้เรามีปัญหาทีหลัง” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ข01 ให้สัมภาษณ์ว่า “เป็นอุปสรรคสำหรับเรามาก คือถึงแม้เราทราบว่าผิดกฎหมายที่ออกเกี่ยวกับห้วคะแนนแต่สำหรับเราไม่ประมาทเราต้องรักษาภาพพจน์ของเราไม่ให้เสีย ไม่ว่าจะเป็นตัวเราเองหรือทีมงานคนอื่นๆ รูปแบบเดิมที่เราเคยทำมานโยบายต่างๆ ขั้นตอนหรือวิธีการต่างๆ ที่เราใช้หาเสียงเรายังคงปฏิบัติตามเดิม เพราะเป็นการป้องกันการรื้อเรียนได้ มันทำให้เราเสียเวลาที่จะต้องไปชี้แจงและทำให้ภาพพจน์เราเสียหาย มันไม่คุ้มกัน” (สัมภาษณ์: 22 เมษายน 2553)

ผู้สมัคร ข02 ให้สัมภาษณ์ว่า “ต้องบอกว่าเรื่องที่เรให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษ เราทราบว่าเราออกกฎหมายให้ กต. รับรองก็จริงแต่ไม่ได้ครอบคลุมวิธีการทั้งหมด คือบางเรื่องเราถือว่าเสี่ยงเกินไปฉะนั้นเราไม่ทำเสียดีกว่า ทีมงานของเราจะใช้แบบมาตรฐานเดิมที่เราตั้งไว้ (ซึ่งเราขออนุญาตไม่เปิดเผย) เป็นวิธีที่เราคิดว่าสบายใจและไม่ต้องกังวลปัญหาที่จะตามมา” (สัมภาษณ์ : 5 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป01 กล่าวว่า “ก็เป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่ง เพราะการหาเสียงทั้งหมดต้องอยู่ในกรอบกฎหมายเลือกตั้งก็จริง แต่ในบางครั้งก็ต้องยอมรับว่า เรามีความจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงกฎหมายบ้าง” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป03 กล่าวว่า “ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายรับรองให้เราสามารถทำอะไรได้มากขึ้น แต่เราก็ไม่อยากจะเสี่ยงนะ ในกลุ่มของเราเองมาปรึกษากันดู” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป04 กล่าวว่า “เป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคสำคัญในการหาเสียง คงไม่มีใครจะพูดไม่จริงว่า ตนเองทำถูกกฎหมายทุกอย่าง เราต้องยอมรับด้วยว่าการหาเสียง

ของพวกเรามีแต่เรื่องที่เกี่ยวข้องต่อการทำผิดกฎหมาย จึงกลัวการถูกติดตามตรวจสอบจาก กกต. มากจนบางครั้งส่งผลกระทบต่อแผนการหาเสียงอยู่ที่มุมมองของแต่ละคน สำหรับตนเองอาจจะเป็นปัญหาบ้าง เป็นอุปสรรคบ้าง แต่ไม่มากมายนัก ในเมื่อเราหาเสียงอยู่ในกรอบของกฎหมายไม่มีอะไรที่จะต้องกลัว กกต. เอกชน เพียงแต่ ทีมงานระดับหมู่บ้าน หรือ ระดับล่างของเรา เขาอาจจะกลัว เพราะยังไม่มีเชื่อมั่นใจว่า กฎหมายให้ขอบเขตการหาเสียงเลือกตั้งไว้แค่ไหน” (สัมภาษณ์: 12 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ค01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ถึงเราจะเป็นผู้สมัครหน้าใหม่แต่เราก็พอทราบกฎหมายมาบ้างอาจจะเก่งหรือรอบรู้เท่าที่ผู้สมัครของพื้นที่เขากันนักแต่ทางพรรคของเราก็ส่งเข้าอบรม เรามีทีมงานที่ทางพรรคส่งมาให้คำปรึกษา แต่เราคิดว่า กกต. ไม่น่าจะมาจับตาเรามากเท่าไรหรอกเพราะเราเป็นผู้สมัครใหม่ ทีมงานเราใหม่เรื่องอะไรที่ผิดกฎหมายเราคงไม่ทำให้เสียหายหรอก” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม01กล่าวว่า “เราทำตามกฎหมายบัญญัติไว้ดีกว่าที่จะเสี่ยง เราเป็นฐานเสียงเงียบที่ชาวบ้านหลายคนไปร่วมชุมนุมกับเรามีมาก เราแค่ขอคะแนนแบบปกติก็พอแล้วไม่จำเป็นต้องทำอะไรที่จะไปเกี่ยวกับข้อห้ามของกฎหมาย เราทราบว่า กกต. สังเกตการณ์อยู่ถึงแม้เราจะใหม่แต่เราก็จะไม่พลาดในเรื่องนี้ ไม่ใช่ที่เราไม่ทราบกฎหมายอะไรเลยถึงแม้เราจะเพิ่งก้าวเข้ามาทำเราเคยเป็นหัวคะแนนให้กับพรรคอื่นมาก่อนแต่อาจจะไม่ได้ออกนอกตาเหมือนกับบางคน เราทราบอยู่แล้วเรื่องกฎหมาย” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม03 กล่าวว่า “เราทราบว่ามีความหมายที่จำกัดบทบาทของหัวคะแนนหรือการหาเสียงต่างๆพออยู่บ้าง เราศึกษากันมาเป็นอย่างดีอย่างน้อยเพื่อช่วยผู้สมัครของเรา เพราะผู้สมัครของเราเพิ่งลงสมัครครั้งแรก เราจะเป็นต้องคอยให้คำแนะนำข้อจำกัดบางอย่างจากการที่เราอยู่พื้นที่นี้มานานเราเห็นว่าบรรดาผู้สมัครของแต่ละพรรคเขาใช้วิธีไหนหาเสียง วิธีไหนหลบเลี่ยงกฎหมาย เราอาจจะไม่ถูกจับตามองเท่าผู้สมัครเจ้าของพื้นที่ ถึงแม้จะมีการปล่อยข่าวว่า กกต. จะจับตาเราเป็นพิเศษ ว่าเราอาจจะซื้อเสียงมากเพื่อที่จะชนะคู่แข่งให้ได้เพราะเราพรรคใหม่ ถ้าใช้วิธีหาเสียงแบบธรรมดาคงสู้เขาไม่ได้” (สัมภาษณ์: 30 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม05กล่าวว่า “เรากลัวเรื่องนี้อยู่แล้วแต่เราไม่ประมาท ไม่อยากจะให้มีปัญหาที่หลังอะไรที่เราทำแล้วคือหาเสียงแล้วมันทำให้เราต้องถูกเพ่งเล็งเราไม่ทำ กกต. เขาต้องทำตามหน้าที่ของเขาถ้าเรามีปัญหาไปเราต้องมานั่งแก้ที่หลัง ไม่คุ้มกัน” (สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2553)

3.2 ปัญหาอุปสรรคจากการแสดงบทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้ง

นอกจากปัญหาอุปสรรคที่พบจากการแสดงบทบาททางการเมืองในเรื่องของการ

เลือกตั้งแล้ว ผู้ศึกษาวิจัย ยังได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้สนับสนุน ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรอง กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร ได้พบ ยังมีปัญหาอุปสรรคจากการแสดงบทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

3.2.1 การไม่มีบาร์มีเพียงพอชาวบ้านพึ่งพาไม่ได้จริง นับเป็นปัญหาอุปสรรคประการหนึ่ง ที่ทำให้คะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครลดลง เพราะประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องทำการเปรียบเทียบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดที่เป็นคนจริง พุดจริง และพึ่งพาได้จริง ถ้าหากไปขอพึ่งพาแล้วพึ่งไม่ได้ ก็คงไม่เลือกเข้าไปทำหน้าที่ ดังนั้น การที่จะแสดงบทบาทใดๆ เกี่ยวกับการแสดงออกถึงบาร์มีของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ดี ของผู้สมัครรับเลือกตั้งเองก็ดี ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ด้วย ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ผู้สมัคร ก01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่พบปัญหาหรืออุปสรรคว่า ผู้มีสิทธิไม่ให้การสนับสนุนผู้สมัครฯ ของเรา เพราะเราประเมินก่อนแล้วว่า เขตนี้น่าจะได้ หรือไม่น่าจะได้ ถ้าหากไม่น่าจะได้ เราก็ไม่หา เท่านั้นเอง ดังนั้น เรื่องของการไม่ได้รับการสนับสนุนนี้ ไม่มี” (สัมภาษณ์: 20 สิงหาคม 2553)

ผู้สมัคร ก02 ให้สัมภาษณ์ว่า “ตั้งแต่หาเสียงมา ยังไม่พบว่ามีปัญหาที่ประชาชนไม่ให้การสนับสนุนตนเองซึ่งเป็นผู้สมัครฯ มีเพียงแต่ว่า เขามีเจ้าของฐานเสียงเดิมอยู่บ้าง เราจะไปเจาะก็อาจจะต้องคิดให้รอบคอบ เพราะชาวบ้านอาจจะไม่ยอมรับเราได้ง่ายๆ แต่โดยส่วนตัวแล้ว เรามีความจริงใจจะทำงานให้เขา และผลงานที่ผ่านมาก็ยืนยันได้ว่า เราเป็นผู้ที่น่าเชื่อถืออย่างแน่นอน ใครเห็นผลงานแล้วเขาก็เชื่อถือ จึงไม่คิดว่าจะมีปัญหาย่างที่กล่าว” (สัมภาษณ์: 16 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน พ02 กล่าวว่า “พบปัญหาที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ให้การยอมรับในตัวผู้สมัครฯ ของเราบ้าง ซึ่งก็ต้องยอมรับว่า ผู้สมัครฯ เรายังมีจุดอ่อนที่อาจจะถูกโจมตีได้ง่าย เมื่อจุดอ่อนนั้นตรงกับความคิดของประชาชนในเขตเรา เขาก็ไม่เลือก” (สัมภาษณ์ : 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน พ04 กล่าวว่า “ปกติเราก็จะดูแลชาวบ้านของเราคืออยู่แล้ว แต่ก็มีบ้างที่เราเข้าไปไม่ถึงพื้นที่นั้นๆ อาจจะเป็นอย่างพรรคตรงข้ามเราเลยไม่สามารถดูแลชาวบ้านกลุ่มนั้นได้ทั่วถึงได้และตัวของชาวบ้านเองก็ไม่บอกว่าพวกเขาต้องการอะไร แต่กลับบอกว่าพวกเราไม่เข้าไปดูแลพวกเขาแบบนี้ก็มี” (สัมภาษณ์: 10 พฤษภาคม 2553)

ผู้สมัคร ข01 ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่มีปัญหาที่ประชาชนไม่ให้การสนับสนุนตนเอง อันที่จริงอาจจะมีบ้างในบางเขต เพียงแต่เราประเมินไว้ว่า คะแนนตรงนั้นเราไม่นำมารวมคือ เวลามองภาพของคะแนนเสียง ต้องมองบนพื้นฐานของความเป็นจริงว่า น่าจะได้คะแนนจาก

ตรงไหนยังง้าง เพียงพอหรือไม่ จากนั้นค่อยมาหาหรือวิธีการหาเสียงกันอีกครั้ง ในการดำเนินการลักษณะนี้ ทำให้เราตัดปัญหาที่พื้นที่บางส่วนไม่ให้การสนับสนุนเราออกไป” (สัมภาษณ์: 22 เมษายน 2553)

ผู้สมัคร ข02 ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่พบปัญหาแบบนี้เรายู่กับชาวบ้านมานาน รู้ใจกัน ชาวบ้านรักเราเพราะเขามาร้องขอให้เราช่วยเรื่องอะไรก็แล้วแต่เราจะรับไว้พิจารณาก่อน แล้วแบ่งให้ทีมงานของเราแก้ไขเป็นเรื่อยๆ ไป ส่วนใหญ่จะช่วยให้หมดเกือบทุกเรื่องถึงแม้บางเรื่องจะไม่สามารถช่วยได้เต็มที่แต่เราก็แสดงให้เห็นว่าเราพยายามช่วยเขาอย่างเต็มที่จริงๆ” (สัมภาษณ์: 5 พฤษภาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป02 กล่าวว่า “ไม่มี คงจะเพราะเขตที่ตนเองดูแลอยู่เป็นฐานเสียงของผู้สมัครฯ คนนี้มานานแล้ว เราเลยไม่ค่อยพบว่า มีคะแนนหายไปจนคิดสังเกต อาจจะมีบ้างที่บางคนเขาอยากเลือกคนอื่นดู เราไม่ว่ากัน เพราะต้องการตัดสินใจของประชาชน แต่ไม่ใช่คะแนนมากมายจนกระทบฐานเสียง” (สัมภาษณ์: 9 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป03 กล่าวว่า “สำหรับทีมงานเราไม่พบปัญหานี้ การเมืองในเขตเลือกตั้งของเรามองค่อนข้างง่าย ฐานเสียงไม่ค่อยปรับเปลี่ยน การเจาะหาฐานเสียงใหม่อาจจะทำได้ แต่ถ้าหากคิดจะทำก็ต้องประเมินความเสี่ยงก่อนว่าจะทำได้หรือเปล่า ถ้าหากได้ จึงลงมือดำเนินการ แต่ถ้าไม่ได้ เราก็ไม่ดำเนินการ เท่านั้นเอง ผลของการทำงานรูปแบบนี้ทำให้เราไม่มีปัญหาที่ว่า ผู้มีสิทธิไม่ให้การสนับสนุนผู้สมัครฯ ที่เราให้การสนับสนุนอยู่ ซึ่งคะแนนที่เราได้รับมาเป็นเครื่องยืนยันได้” (สัมภาษณ์: 11 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ป04 กล่าวว่า “เราไม่พบปัญหานี้ในพื้นที่ของเรา เพราะประชาชนชอบพรรคที่ผู้สมัครฯ ของเราสังกัดอยู่ จึงให้การยอมรับในตัวผู้สมัครฯ ทำให้คะแนนยังคงอยู่” (สัมภาษณ์: 12 กรกฎาคม 2553)

ผู้สนับสนุน ป05 กล่าวว่า “ไม่มีปัญหาแบบนี้เกิดขึ้นในพื้นที่ของเราเลย เราเดินไปทางไหนชาวบ้านรู้จักหมด มีแต่คอยบอกให้เรามาช่วยแก้ปัญหาเล็กน้อยๆ ในพื้นที่นั้นๆ เท่านั้นเอง” (สัมภาษณ์: 14 กรกฎาคม 2553)

ผู้สมัคร ค01 ให้สัมภาษณ์ว่า “คงมองว่าเมื่อได้รับการเลือกเข้าไปแล้วทำงานได้ไม่เต็มที่สมกับที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน คือเมื่อประชาชนเดือดร้อนหรือมีปัญหามาขอเรื่องความช่วยเหลือต่างๆควรถูกได้รับความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ไม่ใช่ช่วยได้บ้างไม่ได้บ้างหรือช่วยไม่ได้เลย ควรลงตรวจพื้นที่สม่ำเสมอ” (สัมภาษณ์: 29 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม02 กล่าวว่า “ก็คิดว่าน่าจะเป็นปัญหาเป็นอุปสรรค ยกตัวอย่างเช่นการที่ชาวบ้านไม่ชอบบทบาทบางบทบาทที่ผู้สมัครฯ ได้ทำไว้ ตัวเองไม่เคยทำอะไรให้ส่วนรวม

เลย ถึงเวลาเขาเอามาสมัคร จะอาศัยบารมีญาติช่วย คนแบบนี้เขาก็ไม่เลือก เพราะไม่ยอมรับในตัวของเขาไม่ชอบเขา” (สัมภาษณ์: 30 มิถุนายน 2553)

ผู้สนับสนุน ม03กล่าวว่า “นับควรจะเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่ง เพราะว่าถ้าหากใครไม่ชอบพรรคการเมืองใดเป็นการส่วนตัว หากผู้สมัครฯ ย้ายเข้าสังกัดพรรคอื่นๆ ก็คงไม่ได้รับคะแนนจากคนกลุ่มที่ไม่ชอบนั้น แต่ถ้าตัวเองมีบารมีมากพอกว้างขวางพอ ก็ไม่ต้องกลัวว่าสังกัดพรรคอื่นใดแล้วคะแนนจะน้อยลง” (สัมภาษณ์: 30 มิถุนายน 2553)



บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง : กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานครผู้วิจัยได้นำเสนอข้อสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 การตั้งประเด็นคำถาม

ผู้วิจัยต้องการที่จะทราบว่า บทบาททางการเมืองที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรองนั้น ในระหว่างการหาคะแนนเสียงได้แสดงบทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งแต่เกี่ยวข้องกลับมาสู่การเลือกตั้ง ทั้งที่ชอบด้วยกฎหมายและไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไร พร้อมทั้งมีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่อย่างไร จากการแสดงบทบาทของการเป็นผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสวงหาคะแนนเสียง โดยเลือก หน่วยเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร ในการวิเคราะห์เพราะมีลักษณะสำคัญแตกต่างจากที่อื่นเพราะ ผู้สมัครได้รับเลือกตั้งหลายสมัย

1.2 การสร้างกรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดการเลือกตั้ง แนวคิดการปกครองท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับห้วคะแนน แนวคิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ จึงสามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดคือ

1.2.1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

1.2.2 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งแต่เกี่ยวข้องกลับมาสู่การเลือกตั้ง

1.2.3 กรอบแนวคิดที่ว่าด้วยปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

1.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

โดยใช้เครื่องมือดังนี้

1.3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

1.3.2 แบบเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์

1.3.3 แบบเก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง

โดยกระบวนการสร้างเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้าง แบบเก็บข้อมูลเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และได้ปรับแก้สร้างแบบเก็บข้อมูลแรกเริ่ม หลังจากนั้นได้นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแล้วจึงนำมาปรับแก้ แล้วจึงนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ3คน ตรวจสอบให้คำชี้แนะแล้วจึงนำมาแก้ไขอีกครั้งก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ได้นำข้อมูลมาตรวจสอบ จัดระบบข้อมูลแล้วจึงนำเสนอประเด็นหลัก ประเด็นรองเพื่อการตอบคำถามและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในบทที่1

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปในข้างต้น ผู้วิจัยขอแยกการอภิปรายใน 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้คือ

2.1 บทบาททางการเมืองที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

บทบาททางการเมืองที่เปิดเผย ซึ่งสำคัญมากและเป็นที่ยอมรับมาก คือ รถแห่ จากการสังเกตการณ์แต่ละผู้สมัครแต่ละคนจะใช้จำนวนรถแห่ประมาณ 3-4 คัน โดยมีรถปราศรัยเชิญชวนนำขบวนก่อน 1-2 คัน ซึ่งผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจะอยู่บนรถแห่คันแรกก่อนซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะพูดแนะนำและเชิญชวนประชาชนถึงนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้วตามด้วยรถแห่ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนการเคาะประตูบ้าน ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเป็นฝ่ายเดินแนะนำตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งก่อน โดยที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครจะมีการสำรวจพื้นที่ต่างๆ ก่อนที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมาถึง เพื่อที่จะคัดเลือกประชาชนที่สนใจและสนับสนุนในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งให้มาต้อนรับ โดยในส่วนของพื้นที่เขตการเลือกตั้งที่11 นั้นผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะใช้รถแห่เป็นจุดสำคัญในการหาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะมีความสะดวกรวดเร็วและไม่สิ้นเปลืองเวลา โดยผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะรู้พื้นที่ฐานเสียงในแต่ละพื้นที่ ส่วน การเดินเคาะประตูบ้าน การแจกแผ่นแนะนำตัว และการปิดประกาศป้ายหาเสียง นั้นก็เป็นกลวิธีที่ได้รับความนิยมเป็นอันมากเพื่อเป็นการแนะนำตัวเองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือทีมงานของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเป็นการเข้าถึงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากที่สุด โดยวิธีที่นิยมใช้รองลงมาจากการใช้รถแห่ คือการเคาะประตูบ้าน เป็นวิธีการแย่งชิงคะแนนเสียงระหว่างกันนั่นเอง และในเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งพร้อมทีมงานผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ลงทุนลงแรงมาเดินเคาะประตูบ้านเพื่อ

ขอคะแนนเสียงแล้ว ก็ต้องพยายามให้ได้คะแนนเสียงกลับไปให้มากที่สุด

ส่วนบทบาทสำคัญที่ไม่เปิดเผย เช่น การจัดเลี้ยง นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่หลีกเลี่ยงไม่ได้แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะใช้วิธีเลี่ยงคือ การจัดงานทำบุญเลี้ยงพระ หรือ งานวันเกิดแทนเพื่อหลบเลี่ยงข้อพิถกกฎหมาย ซึ่งผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเป็นคนดูแลเรื่องนี้ โดย การกำหนดวันและบอกเชิญชวนชาวบ้าน ซึ่งในพื้นที่นี้จะนิยมจัดการทำบุญเลี้ยงพระมากที่สุด เพราะสามารถจูงใจประชาชนได้หลายระดับ เพราะบางที่มีประชาชนบางส่วนที่ไม่ได้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ถ้าเป็นเรื่องงานบุญประชาชนก็ยินดีเข้าร่วมและเมื่อจัดงานบ่อยก็ทำให้ประชาชนรู้สึกโน้มน้าวใจมองถึงบุคลิกผู้สมัครรับเลือกตั้งในทางที่ดีเป็นการเพิ่มคะแนนเสียงได้อีกทาง ในเรื่องของ การแจกสิ่งของเท่าที่สังเกตการณ์ ส่วนใหญ่จะเป็นยารักษาโรค ถังดับเพลิงและฉีดวัคซีนแก้สัตว์เลี้ยง ซึ่งเรามักจะพบเห็นการแจกสิ่งของเหล่านี้ได้บ่อยครั้ง แต่ที่เห็นบ่อยคงเป็นการฉีดวัคซีนแก้สัตว์เลี้ยง

ซึ่งจะเห็นได้ว่า การจัดเลี้ยง การให้เงิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ หรือ การสัญญาว่าจะให้เงิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างยอมรับว่าเป็นการกระทำทางการเมืองที่หมิ่นเหม่ต่อการพิถกกฎหมายเลือกตั้ง แต่ก็มีคามจำเป็นต้องดำเนินการ เนื่องจากในทางการเมือง ตัดสินความแพ้ชนะกันที่คะแนนเสียงที่ได้รับจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเมื่อประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งต้องการรับแจกสิ่งต่างๆ เหล่านี้ รวมทั้งต้องการให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือทีมงานผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งรับปากว่าจะดำเนินการในเรื่องต่างๆ ที่ตนเองต้องการให้ถ้าหากได้รับเลือกตั้งไปแล้ว สิ่งเหล่านี้ ประชาชนอาจจะไม่ทราบว่า เป็นการพิถกกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ถ้าหากผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งปฏิเสธที่จะให้ หรือ ปฏิเสธที่จะสัญญาว่าจะให้ ด้วยเหตุผลว่า พิศกกฎหมายเลือกตั้ง แล้ว ก็เป็นที่ทราบกันดีว่า คงจะเสียคะแนนเสียงอย่างแน่นอน ดังนั้น ถึงแม้ว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจะรู้ว่า เป็นการกระทำที่พิถกกฎหมายเลือกตั้งก็ต้องยินยอมทำ และพยายามปกปิด ไม่ให้ถูกเปิดเผยออกมา

2.2 บทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งแต่เกี่ยวข้องกลับมาสู่การเลือกตั้ง

ในส่วนบทบาทที่เปิดเผย จากการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยมากจะได้รับเชิญไปเป็นประธานในพิธีสำคัญๆ หรือ ประธานในชุมชน อยู่เป็นประจำ และในฐานะบุคคลที่เป็นผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือบางงานอาจจะไม่ได้รับเชิญเป็นประธานดังเช่นผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ก็ต้องไปปรากฏตัวเคียงข้างกับผู้สมัครรับเลือกตั้งอยู่เสมอ และจากข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาจากเอกสาร พบว่า การไปปรากฏกายในงานพิธีต่างๆ ตลอดจนการขึ้นไปบนเวทีของงานแล้วกล่าวอวยพร งานศพ การแข่งขันกีฬา ก็สามารถทำได้ ไม่พิถกกฎหมายเลือกตั้งแต่อย่างใด

ยกเว้นกรณีที่มีการขึ้นไปบนเวที แล้วกล่าวด้วยถ้อยคำหาเสียงเลือกตั้ง จึงจะเข้าข่ายว่ากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

ส่วนในกรณีบทบาทที่ไม่เปิดเผยจะเห็นได้ในกรณีการให้กู้ยืมเงิน มีบ้างแต่เป็นส่วนน้อยซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเป็นคนคอยช่วยเหลือเรื่องนี้เองมากกว่า และในปัจจุบันผู้สมัครส่วนใหญ่ก็จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการให้กู้ยืมเงิน การฝากนักเรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษาต่างๆ ปัจจุบันไม่มีแล้วเนื่องจากเกิดปัญหาขึ้นมาในทั้งตัวนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งเมื่อมีการฝากนักเรียนเข้าสถานศึกษานั้นแล้วมักจะเกิดปัญหาขึ้นมาในภายหลังทั้งในเรื่องเด็กไม่มีความสามารถในการศึกษาต่อ ส่วนให้กู้ยืมเงิน มีบ้างแต่เป็นส่วนน้อยซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเป็นคนคอยช่วยเหลือเรื่องนี้เองมากกว่า และในปัจจุบันผู้สมัครส่วนใหญ่ก็จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการให้กู้ยืมเงิน เพราะจะเกิดปัญหาขึ้นมาในภายหลังทั้งตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเองและผู้กู้ยืมเงิน เช่น ผู้ที่มากู้ยืมเงินส่วนใหญ่มีตั้งแต่คนที่สนิทสนมกัน โดยเฉพาะนักธุรกิจเมื่อมากู้ยืมเงินทีละคราวมาๆ เมื่อปฏิเสธกลับไปก็มีการไม่พอใจกล่าวร้าย และเปลี่ยนไปสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตรงข้ามแทน

2.3 ปัญหาอุปสรรคจากการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

ข้อค้นพบต่างๆ จากการวิจัย สอดคล้องกับแนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษามีดังต่อไปนี้

การปกครองท้องถิ่น ถือเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีหลักแนวคิดที่มีความเชื่อว่าประชาชนทุกภูมิภาคและทุกพื้นที่ที่มีความพร้อมที่จะรับอำนาจจากรัฐมาปกครองตนเอง เพื่อกระจายไปให้ได้ สามารถที่จะดูแลจัดการกิจการต่างๆ ภายในท้องถิ่นของตนเองได้ เพื่อตอบสนองและแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นบางประการ เพื่อให้ได้มีขีดความสามารถในดำเนินกิจการ ให้ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นก็มีการสร้างกลไกต่างๆ ขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง นับตั้งแต่การสรรหาคณะที่จะเข้ามาทำหน้าที่ฝ่ายบริหารและในฝ่ายนิติบัญญัติ โดยกระบวนการเลือกตั้งโดยตรง โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องรับผิดชอบต่อประชาชนในท้องถิ่น ต่อประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่น

โดยหลักการของการกระจายอำนาจในลักษณะของการปกครองท้องถิ่น ต้องถือว่าให้ความสำคัญกับตัวแทนของประชาชนของท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะเชื่อว่าจะเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจปัญหาของท้องถิ่นคนได้เป็นอย่างดี ในการตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชน

นั้นๆ ท้องถิ่นจึงมอบความไว้วางใจให้กับตัวแทนของตนโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งของประชาชน ด้วยเหตุผลเดียวกันเมื่อ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร นับได้ว่าเป็นตัวแทนของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครซึ่งสามารถสะท้อนถึงความสำเร็จและความมีประสิทธิภาพของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเอง

จากการศึกษาวิจัยถึง บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีความเข้าใจเรื่องบทบาทหน้าที่ของตนเองค่อนข้างสูง และเมื่อแยกการวิจัยออกมาใน 3 ลักษณะ จะพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของบทบาทการเป็นหัวคะแนนดีและไม่ค่อยสนใจเรื่องที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง ในทางกลับกันสำหรับ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเข้าใจในระดับปานกลาง เมื่อศึกษารายละเอียดพบว่า สมาชิกสภากรุงเทพมหานครยังคงให้ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งของตนเองดำเนินการหาเสียงในรูปแบบเดิม เพื่อหลีกเลี่ยงการโดนร้องเรียน เพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความเห็นว่ายังคงได้รับชัยชนะอย่างแน่นอน

ข้อค้นพบที่สำคัญอย่างที่สอง หัวคะแนน เป็นผู้ที่มิบทบาทและเป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับแต่การสร้างเสียงและเปลี่ยนเสียงให้เป็นคะแนน หัวคะแนนยังกำหนดหน้าที่ผู้ให้ข่าวสารการเมือง ช่วยเหลือ ชักนำ และควบคุมให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง หัวคะแนนจึงเปรียบเสมือนแกนขาที่สำคัญของนักการเมืองในการประสานงานและติดต่อกับประชาชน เพื่อปลุกกระดม กระตุ้นให้ประชาชนเหล่านั้นดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามที่นักการเมืองผู้นั้นต้องการ (พิชัย แก้วสำราญ และคณะ อ้างใน เพียงกมล มานะรัตน์ 2547: 42) นอกจากนี้ เจมส์ ซี สก็อตต์ (James C. Scott อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2543: 100-106) ระบุว่า หัวคะแนน คือ ตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่เป็นศูนย์กลาง กับผู้รับอุปถัมภ์ที่เป็นประชาชนทั่วไป ในกระบวนการเลือกตั้ง เพราะในสังคมไทย ผู้สมัครเป็นผู้นำในเชิงอุปถัมภ์ และมีอิทธิพลการเมืองมากจึงมีผู้รับอุปถัมภ์อยู่ภายใต้สัมพันธภาพของตนเองจำนวนมากตามไปด้วยนั่นคือ มีพรรคพวกหรือเพื่อนคอยช่วยเหลือ ทั้งเรื่องจำนวนคะแนนเสียงที่อยู่ในมือหรือการช่วยหาเสียงให้ ถ้ามีผู้รับอุปถัมภ์หรือพรรคพวกกระจายไปในทุกๆ พื้นที่ทั่วเขตเลือกตั้ง ผู้สมัครนั้นก็จะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งมากกว่าคนอื่นๆ และเนื่องจากกลุ่มความสัมพันธ์อุปถัมภ์เหล่านี้มักจะเป็นกลุ่มใหญ่ มีสมาชิกจำนวนมาก แต่กลับมีความสัมพันธ์กันในแนวดิ่ง คือ ขึ้นอยู่กับผู้สมัครเพียงคนเดียว จึงเกิด “ตัวกลาง” ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมประสานความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งได้แก่ หัวคะแนน สำหรับในการวิจัยนี้ มีความสอดคล้องและขัดแย้งบ้างบางส่วนกับแนวคิดเกี่ยวกับหัวคะแนนดังกล่าวข้างต้น

เริ่มตั้งแต่ประเภทของห้วคะแนน ซึ่งมีความผูกพันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในประเภทของเครือญาติมากที่สุดมีส่วนช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุดพร้อมทั้งการช่วยเหลือหาเสียงเลือกตั้งในทุกรูปแบบ ในส่วนกลุ่มห้วคะแนนที่เป็นเพื่อนฝูงหรือกลุ่มคนรู้จักกับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือห้วคะแนนที่แนะนำมาอีกต่อหนึ่งจะไม่มีผลสำคัญหรือไม่สามารถทำได้ เพราะตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งได้วางรากฐานของห้วคะแนนของตนเองไว้ครอบคลุมหมดแล้ว ส่วนของอาชีพของ “ห้วคะแนน” ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป หรือ พ่อค้าแม่ค้า ฐานะปานกลางไม่ถึงกับร่ำรวยแต่อาศัยการรู้จักกันมานานและช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาหลายปี ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้แสดงพฤติกรรมกระปรี้กระเปร่าผู้สมัครด้วยใบปลิว หรือโปสเตอร์ การจัดปราศรัยหาเสียง การแห่รถหาเสียง การสัญญาว่าจะให้ รวมทั้งการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการในการแสวงหา และรวบรวมคะแนนเสียงในทุกวิถีทางของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ ห้วคะแนน นั้นเอง

ข้อค้นพบที่สำคัญอย่างที่สามคือ จากแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ซึ่ง ม.ร.ว.อศิน รพีพัฒน์ (อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2543: 3-4) อธิบายว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของสังคมไทย เนื่องจากเป็นสังคมที่มีการกำหนดสถานภาพของบุคคลลดหลั่นจากบนมาสู่ล่าง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะสูงกว่า และผู้ใต้อุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำกว่า และสำหรับผลกระทบทางการเมืองจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากความเป็นผู้นำในเชิงอุปถัมภ์หมายถึง ระดับอิทธิพลซึ่งมีต่อประชาชนหรือกลุ่มบุคคล การมีอิทธิพลดังกล่าวจะส่งผลมากน้อยเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับบารมีของผู้นำคนนั้นๆ เป็นสำคัญ ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลภายใต้ผู้นำดังกล่าวหมายถึงคะแนนเสียงที่จะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งประสบความสำเร็จ หรือพ่ายแพ้ก็ได้ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนท้องถิ่นกับประชาชนเหล่านี้ ในกระบวนการเลือกตั้งถูกเรียกว่า ระบบห้วคะแนน

โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ที่สามารถให้ความช่วยเหลือชาวบ้านอย่างรอบด้าน และสามารถผูกขาดการได้ตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครหลายสมัย อันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อเมืองต้องการ จะเห็นได้จากผลการวิจัยผู้สมัครสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเขตพื้นที่ 11 นั้น ได้รับชัยชนะจากการแข่งขันติดต่อกันมาไม่ต่ำกว่า 3 สมัย โดยเฉพาะเขตหนองแขมพื้นที่ของนายเนาวรัตน์ อยู่บำรุง ซึ่งดำรงตำแหน่งติดต่อกันถึง 7 สมัย ถ้ามองถึงความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์แสดงให้เห็นถึงการเข้าถึงประชาชนในท้องถิ่นของตนเองจะมีการจัดแบ่งหน้าที่เป็นแต่ละส่วนงานภายในศูนย์สามารถรับเรื่องร้องเรียนได้ทันที โดยที่ได้วางรากฐานความสัมพันธ์ในเครือญาติ กระจายออกมาตามพื้นที่ต่างๆ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มีพฤติกรรม การให้กู้เงิน การ

เร่งรัดให้มีการก่อสร้างสาธารณูปโภคและการฝากนักเรียน ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ให้เกิดขึ้นส่วนหนึ่ง เป็นลักษณะที่ เจมส์ ซี สก็อตต์ (James C. Scott อ้างใน ชีรยุทธ บุญมี 2535: 199) ว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนในสังคมที่มีฐานะบทบาทต่างกัน และอาจพิจารณาเป็นแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประโยชน์ใช้สอย โดยคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า หรือเรียกว่า “ผู้อุปถัมภ์” จะใช้อิทธิพลและสิ่งที่ตนมีอยู่คุ้มครอง ให้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง แก่ผู้มีฐานะต่ำกว่า หรือเรียกว่า “ผู้รับอุปถัมภ์” ซึ่งผู้ได้รับการอุปถัมภ์ก็มักจะต้องตอบแทนผู้อุปถัมภ์ ด้วยการให้ความจงรักภักดีแบบช่วยเหลือตอบแทน โดยจะตอบแทนในลักษณะของการช่วยเหลือตอบแทนทางการเมือง อันได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ตนเอง

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะบทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

3.1.1 บทบาทที่เปิดเผยมืด การใช้รถแห่ คิวรถเสียดของเครื่องกระจายลง การปราศรัยควรให้ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่และข้อมูลต่างๆที่สำคัญให้กับประชาชนให้มากกว่านี้

3.1.2 บทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรส่งเสริมการศึกษาของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้มีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง

3.2.1 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรเลือกผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่มีประวัติที่ดีไม่ข้องเกี่ยวกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย

3.2.2 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรเลือกผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่มีความสนใจทางด้านการเมือง การเลือกตั้ง

3.2.3 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรเลิกพฤติกรรมสร้างบารมีทางการเมืองที่ผิด และเปลี่ยนตนเองเป็นผู้ที่ซื่อมั่นในนโยบายของพรรคการเมืองที่สังกัดอยู่ เพื่อเป็นภาพพจน์ที่ดีต่อผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

3.3 ข้อเสนอแนะต่อผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

3.3.1 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรมีการพัฒนาทางด้านการศึกษา แสวงหาความรู้ทางด้านกฎหมายการเลือกตั้งเพิ่มขึ้น

3.3.2 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรมีการอบรมผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นประจำ เพื่อให้มีการแก้ไขและปรับปรุงอยู่เสมอ

3.3.3 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรจะได้ลงชื่อเป็นผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะช่วยหาเสียงเลือกตั้ง ไว้ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตการเลือกตั้ง

3.4 ข้อเสนอแนะต่อพรรคการเมือง

3.4.1 พรรคการเมือง ควรจะมีการคัดเลือกผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งใจเหมาะสมเป็นบุคคลที่สนใจการเมือง มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง

3.4.2 พรรคการเมือง ควรทำการประเมินผลการทำงานของผู้สมัครรับเลือกตั้งก่อนส่งลงรับเลือกตั้งและหลังการเลือกตั้ง

3.4.3 พรรคการเมือง ควรอบรมผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งก่อนลงสมัครรับเลือกตั้งและหลังรับสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งที่ได้รับการเลือกตั้งและไม่ได้รับการเลือกตั้ง

3.4.5 พรรคการเมือง ควรลงมาดูแลใส่ใจผู้สมัครรับเลือกตั้งตลอดเวลาโดยเฉพาะเวลาการนับคะแนนพร้อมทั้งดูแลการร้องเรียนเมื่อมีเหตุการณ์ที่ผิดปกติเกิดขึ้น

3.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตต่อไป

3.5.1 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรที่จะมีศึกษาหัวคะแนน ในระดับสูงเช่น เจ้าของโรงงาน นักธุรกิจ

3.5.2 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ควรดูบทบาทของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการแสดงทัศนคติต่างๆ

3.5.3 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ควรดูบทบาทของคณะกรรมการเลือกตั้งต่อการเลือกตั้งพร้อมทั้งดูแลการทุจริตการเลือกตั้งอย่างเข้มงวด

3.5.4 ควรปรับวิธีการวิจัย ถ้าเป็นการวิจัยปริมาณประชากรจำนวนมาก จะไม่ลงลึกควรจะลงเจาะให้ลึกมากกว่านี้แนะนำให้ใช้ปริมาณเพิ่มขึ้น โดยควรใช้ปริมาณกับเพิ่มสังเกตการณ์หรือปริมาณควบคู่กัน และแบบสอบถาม ควรเพิ่มจำนวนตัวอย่างให้มากขึ้น

บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

- กนก วงศ์ตระหง่าน. (2528). *การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมการปกครองท้องถิ่น. (2529). *รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ.2528*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น. หน้าพิเศษ ก.
- กฤษณ ธนาพงศ์ธร. (2517). *การเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนกับการปกครองท้องถิ่นของไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชูชีพ ยินดีฉัตร. (2548). *บทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการพัฒนาการเมือง การปกครองระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษา จังหวัดนครพนม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ดำรง ลัทธพิพัฒน์. (2529). “ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ” ใน *การพัฒนา การเมืองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทิตยา สุวรรณชฎ. (2510). *พัฒนาการความคาดหวังบทบาทของพัฒนาการ คณะกรรมการพัฒนา หมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ระดับตำบล*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ท้องถิ่น.
- _____. (2527). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2535). “ระบอบอุปถัมภ์ในสังคมไทย” ใน (ประมวลสาระชุดวิชาสังคมและ วัฒนธรรมไทย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2553). *การปฏิวัติสยาม พ.ศ.2475*. กรุงเทพมหานคร: ฟาเดียวกัน.
- ประมวล รุจนเสรี. (2509). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ. (2547). “การเลือกตั้งกับระบอบประชาธิปไตย” ใน (ประมวลสาระชุด วิชาการเมืองการปกครองไทย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- พิชัย แก้วสำราญ, สมเจตน์ นาคเสวี และวรวิทย์ บารู. (2531). *การเลือกตั้งปี 2529 ศึกษากรณีกระบวนการหาเสียงและระบบห้วคะแนน*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเพื่อ การศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.
- เพิ่มพงษ์ เขาวลิต และศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี. (2531). *หาคะแนนอย่างไรให้ได้เป็น ส.ส.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- เพียงกมล มานะรัตน์. (2547). *การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2547*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร

- ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ (2538) ระบบการเลือกตั้งที่ลดการซื้อเสียงและให้โอกาสคนดีสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อทดแทนระบบการเลือกตั้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- รายงานข่าว. (2553). เขตสัมพันธวงศ์มีการแจ่งย้ายที่อยู่อย่างมีพิธี. สืบค้นจาก <http://www.ThaiPR.net>
- วิญญู อังคนารักษ์. (2519). แนวความคิดในการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น. เอกสารประกอบการบรรยาย.
- สภากรุงเทพมหานคร. (2528). รายงานกิจการสภากรุงเทพมหานคร ประจำปี 2528. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอเชีย ใด ศรีเอชัน จำกัด.
- สมบัติ จันทร์วงศ์. (2530). การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2529. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.
- สุพัตรา สุภาพ. (2522). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสนีย์ คำสุข. (2550). สามแพร่งการเมืองไทย. วารสารรัฐศาสตร์สัมพันธ์, 2 (1), 1-12.
- อดิพรธม ทองจรัส. (2552). พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์. (2543). ระบบห้วคะแนน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____. (2543). ระบบอุปถัมภ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย หิรัญโต. (2525). บทบาท. สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา, เล่ม 10 หน้า 197
- Leonard Broom and Philip Selznick. (1977). *Sociology :A Text with Adapted Reading*. New York: Harper & Row Publishe.



ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ



ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย



ภาคผนวก ข
เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ประกอบการวิจัย เรื่อง บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภา
กรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง:กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 11
กรุงเทพมหานคร

วันที่สัมภาษณ์..... สถานที่สัมภาษณ์.....
ผู้สัมภาษณ์..... ผู้ให้สัมภาษณ์(นามสมมติ).....

ตอนที่ 1 การบันทึกข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ผู้ให้สัมภาษณ์)

- 1.1 เพศ หญิง ชาย
- 1.2 อายุ ปี
- 1.3 อาชีพ
- 1.4 รายได้ต่อปี บาท
- 1.5 ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2.1 บทบาททางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ท่านได้แสดงบทบาทที่เปิดเผยนี้
หรือไม่ อย่างไร

(1) การเคาะประตูบ้าน

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(2) การแห่รถหาเสียง

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

2.2 บทบาททางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ท่านได้แสดงบทบาทที่ไม่เปิดเผยนี้หรือไม่ อย่างไร

(1) การแจกเงินหรือแจกสิ่งของหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

.....

2.3 บทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้ง ท่านได้แสดงบทบาทที่เปิดเผยหรือไม่ อย่างไร

(1) การได้รับเชิญไปเป็นประธานในพิธีต่างๆ

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

.....

2.4 บทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้ง ท่านได้แสดงบทบาทที่ไม่เปิดเผยหรือไม่ อย่างไร

(1) การให้กู้ยืมเงิน

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

.....

(2) การเร่งรัดให้มีการก่อสร้างสาธารณูปโภค

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

.....

(3) การฝากนักเรียน เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนต่างๆ

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

.....

2.5 ท่านมีปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

(1) คู่แข่งทางการเมืองปล่อยข่าวด้านลบ หรือใส่ร้าย ให้เกิดผลเสียหายต่อท่าน

พบ ได้แก่.....

ไม่พบ

(2) คู่แข่งทางการเมืองเพ่งเล็งการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

พบ ได้แก่.....

ไม่พบ

(3) กฎหมายการเลือกตั้งที่จำกัดบทบาททางการเมือง

พบ ได้แก่.....

ไม่พบ

2.6 ท่านมีปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากบทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

(1) การที่ชาวบ้านมาขอร้องความช่วยเหลือแต่ไม่สามารถช่วยเหลือได้

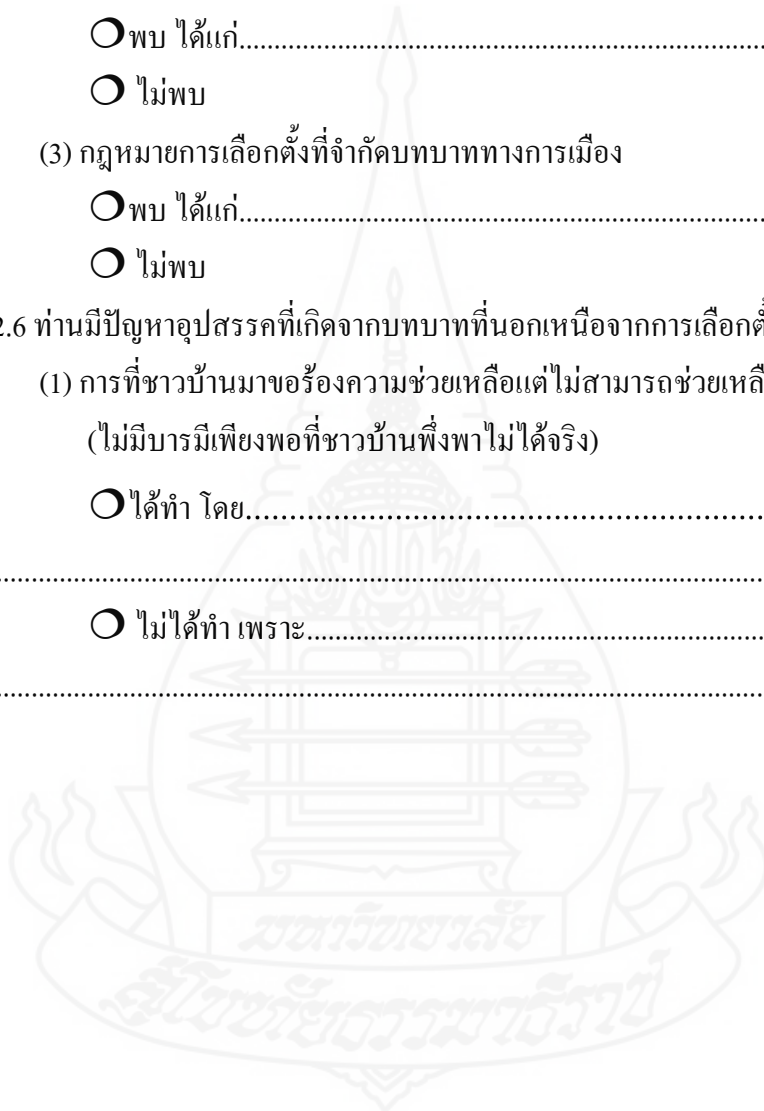
(ไม่มีบาร์มีเพียงพอที่ชาวบ้านพึ่งพาไม่ได้จริง)

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

.....



แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ประกอบการวิจัย เรื่อง บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภา
กรุงเทพมหานครที่คณะกรรมการการเลือกตั้งให้การรับรอง:กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 11
กรุงเทพมหานคร

วันที่สัมภาษณ์..... สถานที่สัมภาษณ์.....
ผู้สัมภาษณ์..... ผู้ให้สัมภาษณ์(นามสมมติ).....

ตอนที่ 1 การบันทึกข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ผู้ให้สัมภาษณ์)

- 1.1 เพศ หญิง ชาย
- 1.2 อายุ ปี
- 1.3 อาชีพ
- 1.4 รายได้ต่อปี บาท
- 1.5 ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2.1 บทบาททางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ท่านได้ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งแสดง
บทบาทที่เปิดเผยนีหรือไม่ อย่างไร

(1) การเคาะประตูบ้าน

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(2) การแห่รถหาเสียง

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

2.2 บทบาททางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ท่านได้ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสดงบทบาทที่ไม่เปิดเผยนี้หรือไม่ อย่างไร

(1) การแจกเงินหรือแจกสิ่งของหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

.....

2.3 บทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้ง ท่านได้ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งแสดงบทบาทที่เปิดเผยนี้หรือไม่ อย่างไร

(1) การได้รับเชิญไปเป็นประธานในพิธีต่างๆ

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

.....

2.4 บทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้ง ท่านได้ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสดงบทบาทที่ไม่เปิดเผยนี้หรือไม่ อย่างไร

(1) การให้กู้ยืมเงิน

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

.....

(2) การฝากนักเรียน เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนต่างๆ

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

.....

2.5 ท่านมีปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

(1) คู่แข่งทางการเมืองปล่อยข่าวด้านลบ หรือใส่ร้าย ให้เกิดผลเสียหายต่อท่าน

พบ ได้แก่.....

ไม่พบ

(2) คู่แข่งทางการเมืองพึงเล็งการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

พบ ได้แก่.....

ไม่พบ

(3) กฎหมายการเลือกตั้งที่จำกัดบทบาททางการเมือง

พบ ได้แก่.....

ไม่พบ

2.6 ท่านมีปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากบทบาทที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

(1) การที่ชาวบ้านมาขอรับความช่วยเหลือแต่ไม่สามารถช่วยเหลือได้

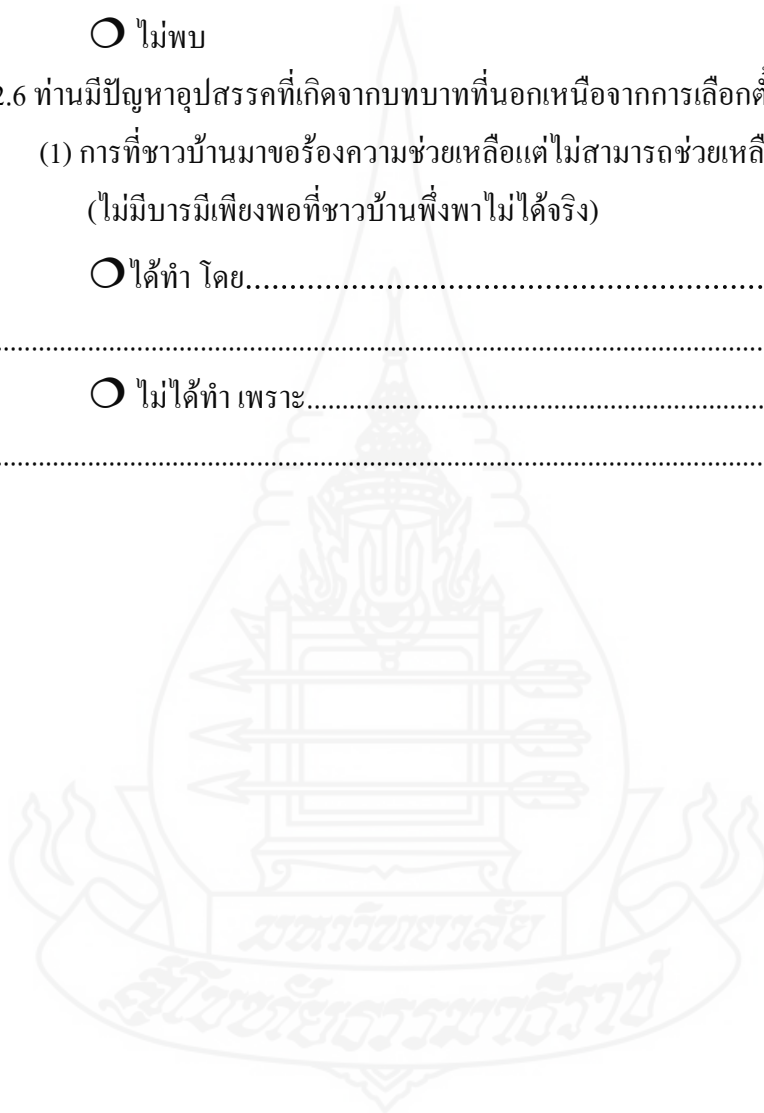
(ไม่มีบาร์มีเพียงพอที่ชาวบ้านพึ่งพาไม่ได้จริง)

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

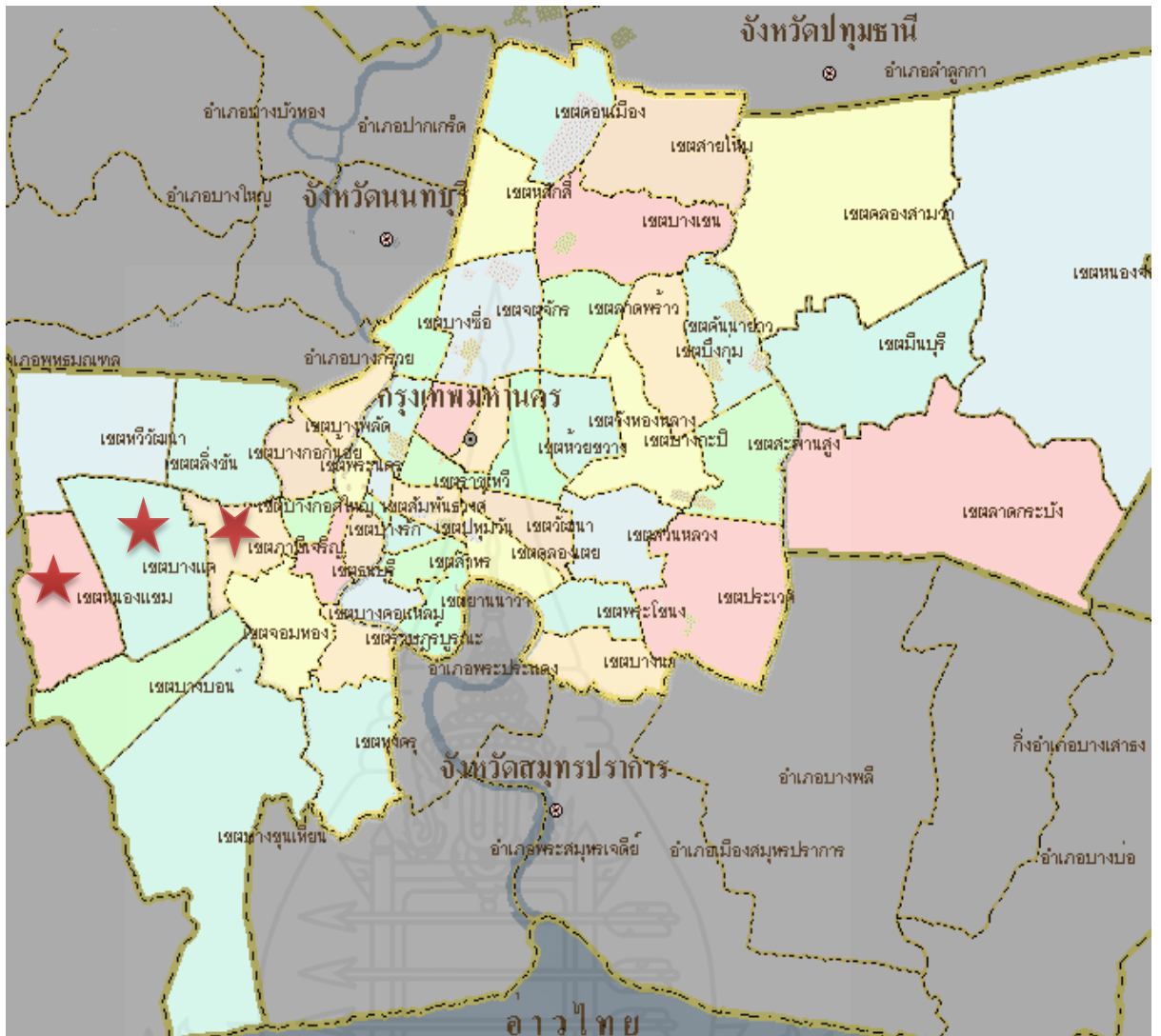
.....





ภาคผนวก ค

แผนภาพเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร



ที่มา : www.hahor.com

หมายเหตุ : ★ หมายถึงเขตเลือกตั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวอังคณา จิระภคธร
วัน เดือน ปีเกิด	20 พฤษภาคม พ.ศ. 2525
สถานที่เกิด	เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2551
สถานที่ทำงาน	ธุรกิจส่วนตัว
ตำแหน่ง	-

